αὐτὸν χάριν ἀγορᾶς ἐργαλείων. Ὁ νέος Σκιαδόπουλος λαβὼν πρώτην ταύτην τὴν ἐνίσχυσιν ἐκ μέρους ὁμογενῶν, ἐνῷ πρὸ πολλοῦ εἶναι γνωστὸς ἐνταῦθα διὰ τὴν ἔργων αὐτοῦ, ἐδέχθη τὴν προσφορὰν μετὰ δακρύων, καὶ φιλοτεχνήσας ἐπίτηδες τῶν κατωτέρω ξυλογραφίαν παρεκάλεσε νὰ προσφερθῇ διὰ τῆς *Πανδώρας* πρὸς τοὺς ἐν Κερκύρᾳ εὐεργέτας αὐτοῦ, ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα ἀπείρου εὐγνωμοσύνης.

Ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν εὐχαριστίας πρὸς τοὺς φιλοκάλους Κερκυραίους, διότι, τιμήσαντες καὶ τὴν σύνταξιν ἡμῶν, ἐβοήθησαν τὴν ἀνάπτυξιν τέχνης καταστηθείσης ἀναγκαίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΑΝΗΚΟΥΣΤΟΝ ΣΥΜΒΕΘΗΚΟΣ.

Ἡ ἐφημερὶς τῆς Ἰρλανδικῆς πόλεως Λονδονδερρὺ ἀναφέρει τὸ ἑξῆς ἀνήκουστον συμβεθηκός·

«Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑβδομάδος μεγάλην ἐνταῦθα συγκίνησιν διήγειρεν εἴδησίς τις, ὅτι τὸ σιδηροῦν ἀτμόπλοιον ἡ *Φαντάλια* καταβαῖνον πρὸς Ἑνιτσχόουεν προσεβλήθη πειρατικῶς ὑπό τινος ἀπεριγράπτου θαλασσίου θηρίου, τὸ ὁποῖον, ἐμπήξαν τοὺς ὀδόντας εἰς τὴν πρῴραν τοῦ πλοίου, παρέσυρεν αὐτὸ ἑρμητικῶς εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πορτρούς ὅπου καὶ τὸ πλοῖον αὐτὸ διευθύνετο. Ἡ φρίκη τῶν ἐπιβατῶν καὶ τοῦ πληρώματος κατέστη μεγίστη ὅτε παρετήρησαν τὸ τέρας

ἑτοιμαζόμενον νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν ἐντὸς τοῦ πλοίου· ἐσώθησαν δὲ σκληροτάτου καὶ ἀπαραδειγματίστου θανάτου διὰ τῆς ταχείας συνδρομῆς ἀποσπάσματός τινος ἀτυνομικῶν φυλάκων, οἵτινες, ὁδηγούμενοι παρά τινος δραστηρίου, νοήμονος καὶ ἀτρομήτου ἀρχηγοῦ, ἠνάγκασαν δι' ἀλλεπαλλήλων πυροβολισμῶν τὸ κῆτος ν' ἀποσυρθῇ, διευθύνοντες ἰδίως τὰς σοαῖας κατὰ τῆς οὐρᾶς ἥτις ὑποτίθεται ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡ ἕδρα τῆς ζωτικῆς δυνάμεως. Ἀκούσαντες τὴν εἴδησιν ταύτην ἠθελήσαμεν νὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον περὶ τοῦ πράγματος· ἐμάθομεν δὲ ὅτι τοῦτο μὲν ἦτο ἀληθές, ἀλλ' ὅτι περιστάσεις μόνον τινὲς ἐμεγαλύνθησαν ὑπὲρ τὸ δέον· δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι τὸ πλοῖον προσεβλήθη ὑπὸ θαλασσίου τέρατος, συμβεθηκὸς ἄγνωστον μέχρι τῆς σήμερον! Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἀτμόπλοιον ἡ *Φαντάλια* παρέπλεε τὸ ἀκρωτήριον Τόνς ἀντικρὺ τοῦ Δόουνχίλλ, οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἠσθάνθησαν κλόνον ὡς ἂν συνετρίβετο αὐτὸ ἐπὶ ὑφάλων, (τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατὸν ὡς οὕτης βαθυτάτης ἐκεῖ τῆς θαλάσσης) καὶ ὡς ἂν συνεταράσσετο ἡ πρῴρα ὑπὸ ὑπερμεγέθους θηρίου. Μόνον δὲ ὅτε τὸ ἀτμόπλοιον ἔφθασεν εἰς τὸν Πορτρούσιον λιμένα, ἑπτὰ περίπου μίλλια ἀπέχοντα τοῦ ἀκρωτηρίου Τόνς, παρετηρήθη ὑπὸ τῶν παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἱσταμένων ὡς καὶ παρά τινων ἐκ τῶν τοῦ πληρώματος, ὅτι μέγα κῆτος ἐκράτει τὸ πλοῖον διὰ τῶν ὀδόντων, τῶν ὁποίων τὰ ἴχνη ἔμειναν ἐντετυπωμένα ἐπὶ τῆς πρῴρας, οὕτης καὶ αὐτῆς σδηρᾶς. Ὁ λιμενάρχης Κ. Βλὰκ καὶ ἄλλοι πολλοὶ κατεδίωξαν ἀμέσως διὰ λέμβων τὸ θηρίον, δυστυχῶς ὅμως τὸ μόνον ὅπλον τὸ ὁποῖον ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ἦτο λόγχη πυροβόλου, δι' ἧς, προσηλωθείσης εἰς κάμακα, ἐπέφερον πολλὰς πληγὰς κατὰ τοῦ ζώου ἐξ ὧν πολὺ αἷμα ἔρευσε· καὶ ὅμως δὲν κατώρθωσαν νὰ συλλάβωσιν αὐτό, ὀρυῆσαν ἔξω τοῦ λιμένος πρὸς τὸν Ὠκεανόν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο τότε ἑσπέρας δὲν ἐδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι καλῶς τὸ σχῆμα αὐτοῦ. Ὑπελογίσαντο ὅμως τὸ μῆκος αὐτοῦ περὶ τοὺς 14 πόδας, τὸ δὲ χρῶμα ἐφάνη εἰς ὅλους μέλαν.

ΦΥΛΛ. 16 ΤΟΜ. Α.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΤΖΕΛΑΛΕΔΔΙΝ.

Διήγημα Ῥωσικόν.

Ἡ Ταυρικὴ εἶχε γενεῖ ἐπαρχία ῥωσικὴ, καὶ οἱ κάτοικοί της ἔζων ἐν ἡσεμίᾳ μετὰ τὴν θύελλαν τὴν συνταράξασαν δώδεκα ἔτη τὴν Κριμμαίαν, περὶ τὰ τέλη μάλιστα τῆς βασιλείας τοῦ ἀτυχοῦς Χάνου Σαΐβ-Γιρεύ. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος, διατρίψας ποτὲ εἰς Πετρούπολιν, καὶ γοητευθεὶς ἀπὸ τὸν στρατιωτικὸν ὀργανισμὸν, τὰ ἔθιμα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Ῥώσων, ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργήσῃ μεγάλην τινὰ μεταρρύθμισιν εἰς τὸ Κράτος του, εἰσάγων πειθαρχίαν καὶ διατάξεις εὐρωπαϊκάς. Ἐπειδὴ ὅμως ὅλ' αἱ μεταρρυθμίσεις σκανδαλίζουσι πάντοτε τοὺς ζῶντας ἐκ καταχρήσεων, διὰ νὰ κατορθώσῃ δέ τις αὐτὰς ἀπαιτεῖται θέλησις ἀκαμπτος, ὁ Χάνης ὅστις ἦτον χαρακτῆρος ἀσθενοῦς καὶ ἐξήσκει μικρὰν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ὑπηκόων του, ἐξῆψε πάθη καὶ ἐπανάστασιν. Ὁ ἀδελφός του, Βατυ-Γιρεύ, τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνταρτῶν, ἐπολιόρκει τὴν Κάφαν ἡ Θεοδοσίαν ὅπου εἶχε κλεισθῇ ὁ Χάνης μετά τινων ἐκ τῶν πιστῶν του, οὗτος δὲ κατέφυγεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν Ῥωσίαν, καὶ ἡ Αἰκατερίνα ἐπανέφερεν αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον του· μετ' ὀλίγον ὅμως ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ πρὸς ἐχθρὸν φοβερώτερον τοῦ ἀδελφοῦ του, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Τουρκίας. Οἱ Γενίτσαροι ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν πασᾶν αὐτῶν εἰσέβαλον εἰς τὴν νῆσον Ταμάνην, ὁ δὲ Χάνης, ἀδυνατῶν ν' ἀντισταθῇ, ἐπεκαλέσθη εἰρήνην, καὶ πρὸς τοῦτο ἔστειλε πρέσβυν νέον τινὰ μεγιστᾶνα ἀπολαύοντα τῆς ἐμπιστοσύνης του· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι τὸν ἀπεκεφάλισαν. Τότε αἱ διχόνοιαι καὶ ἡ ἀταξία ἐκορυφώθησαν, καὶ ὁ Σαΐβ καταπτοηθεὶς παρέδωκε τὸ σκῆπτρον πρὸς τὴν Αἰκατερίναν, καὶ ἀπεσύρθη εἰς Ῥωσίαν ὅπου ἐλάμβανε σύνταξιν πλουσιωτάτην.

Ῥωσικὸς στρατὸς εἰσῆλθεν ἐν τοσούτῳ εἰς Ταυρικήν, ὁ δὲ λαὸς, ἀναγνωρίσας δι' ὅρκου τὴν ἐξουσίαν τῆς αὐτοκρατορίδος, ἠπάσθη ἐντὸς ὀλίγου τὴν γλυκεῖαν διοίκησίν της. Μόνοι οἱ μεγιστᾶνες ἦσαν δυσηρεστημένοι διότι δὲν εἶχον πλέον δύναμιν. Ὅθεν, ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἐκλείσθησαν εἰς τὰ χαρέμιά των καὶ ἐξήσκουν τὰς δεσποτικὰς ὀρέξεις των ἐπὶ τῶν γυναικῶν, ἄλλοι δὲ μετέβησαν εἰς χώρας μωαμεθανικάς, καὶ πολλοὶ ἄλλοι, μὴ ἔχοντες τὴν γενναιότητα νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ πλούσια κτήματά των, ἔμειναν ῥοφοῦντες καπνὸν καὶ στενάζοντες. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ἦτον καί τις Τσαγὴρ-Ἀγαδοὺρ, πατὴρ τοῦ νέου μεγιστᾶνος τοῦ φονευθέντος ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Δὲν ἔμεινε δὲ εἰς τὴν γενέθλιον γῆν ὡς λυπηθεὶς τὰ ὑπάρχοντά του, ἢ ὡς ἀδιαφορῶν διὰ τὴν κυβέρνησιν τῶν Ῥώσων, ἀλλ' ὡς μισῶν τοὺς φονεῖς τοῦ πρωτοτόκου του. Παραλαβὼν λοιπὸν τὸν μόνον ἐπιζῶντα υἱόν του, κατῴκησεν εἰς ἐξοχὴν τριάκοντα οὐέρστια ἀπέχουσαν τῆς Καργαπόλεως. Οὗτος, ἐπὶ τοῦ πεπτωκότος Χάνου, κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν αὐλικῶν, καὶ χάριν αὐτοῦ εἶχεν ἐξοικειωθῆ μὲ πολλὰ ἔθιμα εὐρωπαϊκὰ, διδάξας καὶ τὴν Ῥωσικὴν εἰς τὸν νεώτερον υἱόν του, καὶ φιλιωθεὶς μὲ πολλοὺς ἀξιωματικοὺς Ῥώσους. Δὲν ἐπρόβλεπε τότε τὸ ἀποβησόμενον τῶν περιστάσεων· ἀλλ' ὅταν εἶδε κατὰ τίνα τρόπον ἐτελείωσεν ἡ βασιλεία τοῦ Σαΐδ, διέκοψε πᾶσαν σχέσιν μὲ τοὺς νέους κυρίους του, καὶ ἀπομονωθεὶς ἐπροσπάθησε νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τοῦ υἱοῦ του τὴν καρδίαν μῖσος ἄσπονδον κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅπως ὠδύαζε τοὺς Ῥώσους, τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ καὶ ὁ νέος ηὔξανε καὶ ἐκραταιοῦτο κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πατρός. Ἦτον φιλότιμος, τολμηρὸς, ἐπιχειρηματίας καὶ εἰς ἄκρον εὐκίνητος. Ὅλα τὰ πάθη εἰσεχώρουν εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ εἰσχωροῦντα ἐσκληρύνοντο ὡς λεπὶς πυρακτουμένη ξίφους δαμασκηνοῦ. Οἱ γονεῖς του ἐλαυχῶντο δι' αὐτὸν, καὶ οἱ φίλοι του τὸν ὠνόμαζον ἄνθος τῆς νεολαίας. Κἀνεὶς δὲν ἦτον τόσῳ ἀνδρεῖος οὐδὲ τόσῳ ὡραῖος ὡς αὐτός. Κἀνενὸς ἄλλου βολὴ δὲν προσέβαλλε τόσῳ εὐστόχως τὸν σκοπὸν ὅσῳ ἡ ἰδική του. Ὅταν δὲ ἀνεπήδα ἐπὶ τὸν θυμοειδῆ ἵππον του, οἱ σύντροφοί του τὸν ἔβλεπον ἐκθαμβοι.

Μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Ῥώσων, ὁ Τσελλαλεδδὶν παρῃτήθη τῶν τέρψεων τούτων· ἐνῷ δὲ πρὶν διῆγε βίον ὅλως ζωηρὸν καὶ μεγαλοπρεπῆ, κατεδικάσθη σήμερον ἀπὸ τὸν πατέρα του εἰς παντελῆ ἀπραξίαν καὶ ἀπομόνωσιν. Διέκοψε καὶ αὐτὸς πᾶσαν σχέσιν μὲ τοὺς Ῥώσους, ἀπέδιδεν εἰς αὐτοὺς τὸ δύστροπον τῆς νέας θέσεώς του, καὶ παραφερόμενος ἀπὸ πάθος ἀχαλίνωτον ἔφριττεν ὅλος ὁσάκις ἔβλεπε μόνον γκιαούρ· ἀλλὰ πῶς ν' ἀποφύγῃ τοὺς ἐχθροὺς τούτους τοῦ Ἰσλαμισμοῦ; Ὁ ῥωσικὸς στρατὸς, ἐξαπλούμενος καθ' ὅλην τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου, κατελάμβανεν ὅλας τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία. Εἷς τὸν ἄλλοτε ζωηρὸν τοῦτον νέον δὲν ἔμενε λοιπὸν ἄλλο παρὰ νὰ συναναστρέφεται τοὺς κατηφεῖς μουσουλμάνους τῆς γειτονίας του. Ἐνίοτε μόνον δυσανασχετῶν πρὸς τὴν ἀηδίαν τῆς ἀεργίας του, ἀνέβαινεν εἰς τὸ ὄρος τὸ ἀνυψούμενον ἐν μέσῳ δάσους ζοφεροῦ πλήθοντος λύκων καὶ ἄλλων θηρίων, καὶ ἐκεῖ κατέτριβεν ἡμέρας ὁλοκλήρους, ποτὲ μὲν καθήμενος ὑπὸ σκιὰν δένδρου προαιωνίου, ποτὲ δὲ κύπτων πρὸς πηγὴν δροσερὰν, καὶ ἄλλοτε παρατηρῶν τὸ παταγῶδες ῥεῦμα τοῦ χειμάῤῥου, ἢ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου διατοξευομένας διὰ τῶν φύλλων τῶν δένδρων. Μετὰ ταῦτα ἐπλανᾶτο εἰς μέρη ἀπότομα, διέβαινε κρημνοὺς, ἐπήδα ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, ἐκρεμᾶτο ἀπὸ κλαδία ἄνωθεν ἀβύσσων, χαίρων ὅτι ἐπάλαιε πρὸς δυσκολίας, ὅτι ἐνίκα ἐμπόδια, καὶ ὅτι ἔφθανεν εἰς ὕψη ὅπου δὲν εἶχε πατήσει πρὸ αὐτοῦ ποῦς ἀνθρώπινος. Ἐνίοτε, τὸ ἑσπέρας, ἀνέπαυε τὴν κεφαλὴν ἐπάνω πέτρας χορτοσκεπάστου, οἱ δ' ἀστέρες ἠκτινοβόλουν ἐπ' αὐτοῦ ὡς ὀφθαλμοὶ οὐρῆς ἀγρυπνούσης ἄνωθεν αὐτοῦ. Ὅταν τὸ πρωὶ ἐσηκόνετο ἤκουε κελαδοῦντας τοὺς κορυδαλοὺς καὶ ἠσθάνετο ἰδιαιτέραν τινὰ θυμηδίαν. Μὲ ὁποίαν ἡδονὴν ἀνέπνεε τὸν καθαρὸν ἐκεῖνον ἀέρα τὸν ὁποῖον πνοὴ ἀνθρώπου δὲν εἶχε μολύνει! Μὲ ὁποίαν χαρὰν παρετήρει τὸ κυανόχρουν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης, ἐφ' ἧς ἐκυμάτιζε τὸ ἐλαφρὸν νέφος τῆς αὐγῆς! Κἀνὲν ὃν ἐμψυχον δὲν ἐτάραττεν εἰσέτι τὴν σιωπὴν τῆς θαυμασίας ἐκείνης φύσεως. Ὁ ἀετὸς ἐκοιμᾶτο ἄνω βαράθρου τὴν κεφαλὴν ἔχων ὑπὸ τὴν πτέρυγα, ἡ ἔλαφος ἀνεπαύετο ὑπὸ κλῶνας ἐλαίας, πόῤῥω ἐφαίνοντο λόφοι, δάση, κοιλάδες καὶ χωρία, καὶ παρεκεῖ ἡ θάλασσα, τῆς ὁποίας ἡ λάμψις συνεχέετο κατὰ τὸν ὁρίζοντα μὲ τὸν γλαυκὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ. Μετ' ὀλίγον αἱ πρῶται ἀκτῖνες τῆς αὐγῆς μεταδίδουσιν εἰς τὰ κύματα ἐκείνης ἀργυροπόρφυρον τὸ φῶς αὐτῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, καὶ πάντα ζωογονοῦνται καὶ φωτίζονται. Ὁ ἀετὸς ἐκτείνει τὰ πτερὰ, καταμετρᾷ τοὺς αἰθέρας καὶ διαγράφει μακροὺς ἕλικας· ὁ αἴγαγρος ἀνυψόνει τὴν κεφαλὴν καὶ βλέπων ἄνθρωπον κρύπτεται ἔντρομος ἐντὸς θάμνων· εἰς τὴν κοιλάδα ἠχεῖ ἡ φωνὴ τοῦ μουεζίν, καὶ εἰς τὸ φρούριον ὁ κώδων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· παντοῦ ζωὴ καὶ κίνησις. Ὁ Τζελλαλεδὶν νύπτεται εἰς τὴν πηγὴν, ἀπαγγέλλει ἐν κατανύξει πετρικοπᾶς τινας τοῦ Κορανίου, καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν ἄκοπον πορείαν του ἐν μέσῳ τῆς ποιητικῆς ἐκείνης φύσεως.

Οὕτω παρέρχονται ἡμέραι καὶ ἔτη. Ὅσῳ πλέον οἱ Τάρταροι συνείθιζον τὴν νέαν κυβέρνησιν, τόσῳ τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν πατροπαράδοτον μῖσος ἐξησθενίζετο· ἀλλὰ καὶ οἱ Ῥῶσοι αὐτοὶ ἐδεικνύοντο εὐμενέστεροι. Πολλοὶ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἔφεραν εἰς Ταυρικὴν τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα, ὁλόκληροι οἰκογένειαι κατεστάθησαν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ ὡραῖαι οἰκίαι ᾠκοδομήθησαν εἰς τὰς πόλεις μεταξὺ τῶν οἰκιῶν τῶν Ταρτάρων. Οἱ ναοὶ, οἱ ἀνεγερθέντες πρὸ αἰώνων ἀπὸ τοὺς Γενουΐτας ἀλλ' ἐρειπωθέντες ἢ μετασκευασθέντες εἰς τεμένη μουσουλμανικὰ, ἀνακαινισθέντες ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς χριστιανοὺς, εἰς δὲ τὴν ἡμισέληνον ὑποκατεστάθη τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τῶν Ῥώσων. Πάντα, πλὴν μόνον τοῦ Τσαγὴρ-Ἀγαδοὺρ καὶ τοῦ υἱοῦ του, ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν νέαν τάξιν. Πρὸς τὴν μεσημβρινὴν πα-

ραλίαν τὰ ὄρη, ἐκτεινόμενα ἡμικυκλίως περὶ τὴν θάλασσαν, σχηματίζουσι μεγίστην κοιλάδα τερπνοτάτην ὡς κῆπον πυλόφορον, περιοριζομένην ἀπὸ λόφους καὶ λεύκας, καὶ καστανειὰς, καὶ μορέας συνεχομένας διὰ κλάδων ἀγριαμπέλου χλοερῶν καὶ πρασίνων, καὶ πανταχόθεν περιβρεχομένην ἀπὸ ῥύακας διαυγεῖς, ποῦ μὲν εἰσχωροῦντας ἀφανῶς εἰς τὰ δάση, ποῦ δὲ ἀναβλύζοντας εἰς τὴν γῆν, καὶ ποῦ μιγνυομένους μὲ τὴν θάλασσαν. Ἐπὶ τῶν εὐφόρων τούτων ἀγρῶν ἀνυψοῦται βράχος ἀπόκρημνος προφυλάττων τοὺς κατοίκους αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καύσωνος τοῦ ἡλίου. Περῤῥωτέρω δὲ βλέπεις καὶ ἄλλον βραχον χαμηλότερον μὲν, ὄχι δὲ καὶ ὀλιγώτερον ἀξιοθαύμαστον. Καὶ ἐκ μὲν τῶν τριῶν μερῶν περικυκλοῦται ἀπὸ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους τοῦ ἀρχαίου γενουϊτικοῦ φρουρίου, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου βρέχεται ἀπὸ τὰ κύματα. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἀνυψοῦται πύργος μεγαλοπρεπὴς, παρὰ τὸν ὁποῖον κεῖται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως

Τάρταρός τις ἀναβαίνων ἵππον ὡραῖον ἐπορεύετο διὰ τῆς κοιλάδος πρὸς τὸ φρούριον. Οὐδ' ἡ λαμπρότης τῆς ἡμέρας, οὐδ' ἡ μαγευτικὴ θέα τῶν τόπων ἐκείνων, ἴσχυον νὰ διασκεδάσωσι τὴν βαθεῖαν του σύννοιαν τὴν ὁποίαν ἐμαρτύρουν τὸ πλατὺ μέτωπον καὶ τὰ συνεσταλμένα χείλη του. Τὸ ἐξωτερικόν, ἡ ἐνδυμασία, ἡ πλουσία ἱππασκευή του ἐδείκνυον ὅτι ἦτον ἔγκριτος, καὶ ὅσοι Τάρταροι τὸν ἀπήντων τὸν ἐχαιρέτιζον ἐδαφιαίως βάλλοντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους· ὁ δὲ ἱππεὺς, νεύων τὴν κεφαλὴν ὑπετραύλιζεν· *ἀλέκιμ σελάμ!* καὶ ἐπροχώρει. Βλθὼν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βράχου, κατέβη τοῦ ἵππου, τὸν ἔδεσεν εἰς δένδρον, καὶ ἀνέβη διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης εἰς τὸ φρούριον. Ἡ σκιὰ τῆς ἑσπέρας ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τῆς πεδιάδος· ὁ δὲ Τάρταρος, ἀφοῦ ἐπλανήθη πολὺ μεταξὺ τῶν ἐρειπίων, εἰσῆλθεν εἰς τὸν πύργον, καὶ πλησιάσας εἰς τὸ παράθυρον ἔκυψε πρὸς τὴν ἄβυσσον.

Ἡ θάλασσα ἐμυκᾶτο, τὰ δὲ κύματα κτυποῦντα τοὺς πρόποδας τοῦ βράχου ἀπεσύροντο παφλάζοντα, καὶ ἐπανήρχοντο πάλιν μανόμενα. Ἐκ τοῦ ἄλλου ὅμως μέρους, πάντα ἠρέμουν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτον καθαρώτατος. Ποῦ καὶ ποῦ ἐτυμπέραινες μόνον ἀπὸ τὸ λύγισμα τῶν κλημάτων ὅτι τὴν προτεραίαν εἶχε συνταράξει τὴν φύσιν θύελλα.

Ἐνῷ ὁ Τάρταρος παρετήρει πλοῖον σαλευόμενον μακρὰν, ἦχος πολλῶν φωνῶν ξένων ἤχησεν εἰς τὰς ἀκοάς του. Καὶ πάλιν αὐτὴ ἡ *γκιαούρισσα*, εἶπε, καὶ ὥρμησεν ἔξω τοῦ πύργου· ἀλλ' ἐστάθη εὐθὺς· ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦτον τόσῳ στενὴ ὥστε οὔτε δύο ἄνθρωποι ἐδύναντο νὰ βαδίσωσι κατὰ μέτωπον. Οἱ ἀναβάντες ἦσαν Ῥῶσοι ἀξιωματικοί. Πλησίον τοῦ ὀχυροῦ, εἰς τὸ ἀποκρημνότερον μέρος τοῦ βράχου, ὑπῆρχε μικρά τις θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστάθη ὁ Τάρταρος σιωπηλὸς, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν, καὶ φοβούμενος μὴ τὸν ἐγγίσωσι τὰ ἐνδύματα τῶν ἀπίστων. Οἱ Ῥῶσοι ἐγέλων μὲν καὶ ἐλάλουν, ἀλλ' ἔβαλλον καὶ μὲ προσοχὴν τοὺς πόδας ἐπὶ τῶν ὀλισθηρῶν πετρῶν. Πολλοὶ εἶχον φθάσει εἰς τὴν πύλην τοῦ πύργου, καὶ τις αὐτῶν, νέος, φέρων στολὴν κοκκίνην, εὐώδης καὶ εὐπρεπὴς, σταθεὶς ἄνω τῆς κλίμακος, ἀνέκραξε φαιδρῶς· «Ἐθριαμβεύσαμεν! ἐνικήσαμεν τὰς δυσκολίας τῶν Θερμοπυλῶν· τώρα, ὡραία μου ἐξαδέλφη, δός με τὴν ἄδειαν νὰ σὲ βοηθήσω, δός με τὴν χεῖρά σου.»

— Ἰδοὺ, ἀπεκρίθη φωνή τις λιγυρὰ καὶ γλυκεῖα· καὶ τῆς φωνῆς ταύτης ὁ ἦχος κατέπληξε τὴν καρδίαν τοῦ Τζελλαλεδδίν, διότι τὴν ἐγνώριζε καὶ τὴν ἠγάπα πρὸ πολλοῦ. Κάτωθεν αὐτοῦ ἤρχετο νέα τις, φοροῦσα ἐσθῆτα πρασίνην ἀμαζόνος, περιγράφουσαν χαριέντως τὴν προτομὴν καὶ πίπτουσαν πολύπτυχον περὶ τοὺς πόδας της. Ὁ μαῦρος πέτασός της ἀνεδείκνυε λαμπροτέραν τὴν λευκότητα τῆς ὑπερύθρου ὄψεώς της, καὶ βόστρυχοι κόμης ξανθῆς ἐκυμάτιζον ἐπὶ τῶν ὤμων της. Ἐπροχώρησε βασταζομένη ἀπὸ τὸν ὁδηγόν της, ἔφθασε πλησίον τοῦ Ταρτάρου ὅστις, ἱστάμενος ἀκίνητος, ἀπολιθωμένος σχεδὸν, μὲ καρδίαν ὅμως πάλλουσαν, ᾐσθάνετο τὴν εὐωδίαν τῆς κόμης της. Αἴφνης φωνὴ φρικώδης ἠκούσθη· ὁ ἀξιωματικὸς ὀλισθήσας ἀφῆκε τὴν χεῖρα τῆς νέας, αὐτὴ δὲ ταλαντευθεῖσα ἐκλονήθη καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ἔδραμον πάφαυτα· ἀλλ' ὁ Τάρταρος, προλαβὼν ἁρπάζει μὲ βραχίονα σιβαρὸν τὴν ξένην, τὴν σηκόνει ὡς βρέφος, καὶ πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ ἀνανήψῃ, τὴν ἀποθέτει εἰς τὴν πύλην τοῦ πύργου. Καὶ ἡ μὲν νέα τὸν εὐχαριστεῖ ὑποτραυλίζουσα, ὁ δὲ κομψὸς ἀξιωματικὸς ἐκφράζει εὐγνωμοσύνην· ἀλλ' ὁ Τάρταρος θέλει νὰ μακρυνθῇ· δύω ὅμως γυναῖκες φράσσουσιν ἐκ νέου τὴν ὁδὸν, καὶ ταύτας ἀκολουθοῦσι πολλοὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί. Ἀνυπόμονος καὶ ἀγανακτῶν διότι ἡ νέα συνδιελέγετο μὲ τὸν ὁδηγόν της, δάκνει τὰ χείλη του.

— Δὲν εἶναι τοῦτο, ἔλεγεν ἐκείνη, τὸ παράθυρον περὶ τοῦ ὁποίου μὲ ὡμίλει; χθές;

— Μάλιστα, κυρία· ἰδὲ τὴν κοκκίνην τούτην πέτραν· εἶναι αἷμα . . . Πλὴν οἱ ἐντόπιοι θὰ γνωρίζουν καλήτερόν μου τὴν ἱστορίαν . . . Ἄκουστε, Τάρταρε, δὲν ἐκρημνίσθη ἀπὸ τοῦτο τὸ παράθυρον ἡ Γενουΐτις ἡγεμονὶς ὅταν οἱ πρόγονοί σου ἐκυρίευσαν τὸ φρούριον;

Ὁ Τάρταρος ῥίψας ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἀξιωματικοῦ βλέμμα ὑπεροπτικὸν ἀπεκρίθη·

— Ἀγνοῶ ἂν ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶναι ἀληθινή· ἠξεύρω ὅμως θετικώτατα ὅτι οἱ πρόγονοί μου ἐκρήμνισαν πολλάκις ἀπὸ τοῦτο τὸ παράθυρον τοὺς αὐθάδεις ὅσοι ἐτόλμων νὰ μὴ δεικνύουν πρὸς αὐτοὺς σέβας.

Εἶπε καὶ ἔγειρεν ἄφαντος.

— Ἀ! Ἀ! ἀνέκραξεν ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ καγχάζων, ὁποῖος βάναυσος ἄνθρωπος! Ἔπρεπεν ἡ κυβέρνησίς μας νὰ διορθώσῃ τοῦτον τὸν λαὸν καὶ ὄχι νὰ τὸν μεταχειρίζεται μὲ τόσην συγκατάβασιν.

— Πῶς; κύριε Βελογράδωφ, εἶπεν ἡ νέα· μὲ φαίνεται ὅτι τὴν τραχύτητα τῆς ἀπαντήσεως πρέπει ν' ἀποδώσετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας! Ἂν πρέπῃ νὰ κρίνω ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν του, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν μ' ἐφάνη χυδαῖος· δὲν τὸν μετεχειρίσθητε ἀρκετὰ εὐγενῶς καὶ τὸν ἐπροσβάλλατε.

— Συμπάθειον, κυρία Ζουδμίλλα! πρέπει ἡμεῖς οἱ νικηταὶ, νὰ κάμνωμεν φιλοφρονήσεις πρὸς τοὺς νικημένους;

— Τί ὁμιλεῖτε διὰ νικημένους καὶ νικητάς! Ἡ Κριμμαία δὲν κατεκτήθη διὰ τῶν ὅπλων.

— Ὡραῖα λόγια! εἶπεν ὑπολαβοῦσα ἄλλη τις κυρία. Ποσάκις εἶχα συμβουλεύσει τὴν μακαρίτιδα μητέρα σου νὰ μὴ σὲ συγχωρῇ νὰ ἀναγινώσκῃς βιβλία ἐπικίνδυνα! Πλὴν ἡ κυρία ἤθελε νὰ σὲ προκόψῃ, νὰ σὲ φωτίσῃ. Ἰδοὺ ὁ καρπὸς τῶν ἀρχῶν της. Σήμερον λύεις τὰ ζητήματα ὡς καθηγητὴς πανεπιστημείου.

— Πρὸς τί αὐτὴ ἡ ἐπίπληξις, ἀγαπητὴ μῆτερ; ἀπεκρίθη ἡ νέα ἐνδακρυς· ἠθέλησα μόνον . . .

— *Σὲ παρακαλῶ νὰ σιωπήσῃς. Τοιαύτη ἦτον συνήθως* ἡ διαταγὴ ἥτις ἐτελείωνε πᾶσαν συζήτησιν μεταξὺ μητρυιᾶς καὶ προγονῆς.

Οἱ νέοι ἐσπούδασαν νὰ γαληνίσωσι τὴν τρικυμίαν, καὶ ὁ πυροβολιστὴς διηγήθη λεπτομερῶς τὴν ἱστορίαν τῆς Γενουΐτιδος· ἡγεμονίδος· ὅλα ὅμως ὑπῆρξαν μάταια, διότι ἡ πρώτη φαιδρότης εἶχε παρελθεῖ

Μετ' ὀλίγον ἡ συνοδία ἐξελθοῦσα τοῦ πύργου ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦσαν οἱ ἵπποι καὶ ἡ ἅμαξα. Ἡ νέα ἀνέβη μικρὸν ἵππον ἀγγλικόν, ἡ δὲ μητρυιὰ ἐκάθησεν εἰς *δρόσκην*. (1)

Καθ' ὁδὸν ἀπήντησαν τὸν Τάρταρον ἐπιστρέφοντα βραδέως εἰς τὸ χωρίον του· ὁ δὲ πυροβολιστὴς, ἅμα ἰδὼν αὐτὸν, ἐπλησίασε τοὺς συντρόφους του. Ἡ νέα, ὁλονὲν σύννους, διέβη πλησίον τοῦ ἀγνώστου χωρὶς νὰ τὸν παρατηρήσῃ· αὐτὸς ὅμως εἶδεν ὅτι τὸ πρόσωπόν της ἦτον τεθλιμμένον, καὶ ὅτι ἐσπόγγιζε τοὺς δακρύοντας ὀφθαλμούς της. Τὴν ἔβλεπε δὲ μακρόθεν, προσπαθῶν νὰ μαντεύσῃ τὴν αἰτίαν τῆς λύπης της.

— Διὰ τί τάχα κλαίει; ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Αἱ κυρίαι πάσχουν καὶ αὐταὶ ὡς καὶ οἱ ἄνθρωποι! Ὦ! ἐὰν ἐδυνάμην νὰ ἐναγκαλισθῶ αὐτὴν μίαν μόνην στιγμὴν καὶ νὰ μεταβάλω τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς αἰωνιότητα! Ποτὲ δάκρυ δὲν θὰ ὕγραινε τὰ βλέφαρά της· ὅλας της τὰς λύπας θὰ οἰκειοποιούμην ἐγώ· ἀλλὰ ποῖον ὄνειρον! Ἠμπορῶ κἂν νὰ τὴν φαντασθῶ; δὲν εἶναι κόρη τοῦ ἐχθροῦ μου, τοῦ ἐχθροῦ τῆς πίστεώς μου;

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Τάρταρος εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους καὶ ἄκων εἰς τὴν νέαν, καὶ τὴν παρηκολούθει βῆμα πρὸς βῆμα.

Τὴν ἠκολούθησε δὲ οὕτω πως ἑωσοῦ τὴν εἶδεν ἐμβᾶσαν εἰς τὴν αὐλὴν μεγάλης οἰκίας· τότε κεντήσας τὸν ἵππον διέβη τὸ χωρίον καλπάζων.

— Ἰδοὺ ὁ Τζελλαλεδδὶν-μπεης! ἀνέκραζον οἱ χωρικοί· καὶ ἠτένιζον τὸ νέφος τῆς κόνεως τὸ ὁποῖον ἀνύψουν οἱ πόδες τοῦ ἵππου του.

Καταγινόμενος αἰωνίως εἰς τὸ κυνήγιον ἢ καὶ εἰς συνδιαλέξεις μετὰ τοῦ πατρός του, ὁ Τζελλαλεδδὶν δὲν εἶχέ ποτε οὐδὲ ἀναζητήσει τὸ ὡραῖον φύλλον, οὐδὲ σκεφθῆ περὶ αὐτοῦ· ἀλλ' ἐσπέραν τινὰ, ἐνῷ ἐπεριφέρετο εἰς τὴν κοιλάδα, ἦχος ἐναρμόνιος ὀργάνου μουσικοῦ καὶ φωνῆς μελῳδικῆς ἐγλύκανον τὰς ἀκοάς του· ἡ φωνὴ αὕτη ἤρχετο ἀπὸ παράθυρον πλησίον τοῦ ὁποίου ἐκάθητό τις νέα. Οἱ τόνοι ἦσαν παθητικοὶ ὡς τόνοι καρδίας δεινοπαθούσης. Καὶ ποτὲ μὲν ἀνυψοῦντο ἁρμονικῶς ὡς κελάδημα ἀηδόνος, ποτὲ δὲ ὡμοίαζον στεναγμὸν γοερὸν, καὶ ἄλλοτε, μιμούμενοι τὴν φαιδρότητα ἄτματος δημώδους, ἔθελγον τὴν ἀκοὴν καὶ κατένυγον τὴν καρδίαν. Ἡ νέα σιωπήσασα ἔκλεισε τὸ παράθυρον, ὁ δὲ Τάρταρος εἰσεχώρησεν εἰς τὸ δάσος καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς τόνους τῆς φωνῆς της, τοὺς ὁποίους ἐφαίνετο ὅτι ἐπανελάμβανε πᾶν φύλλον δένδρου σειόμενον ἀπὸ τὸν ζέφυρον.

Πολλάκις, μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ ὁ πιστὸς ἵππος του ἐστέκετο μόνος ὑπὸ καστανειὰν, κατέναντι τοῦ παραθύρου τῆς νέας· ἐὰν δὲ κατ' εὐτυχίαν ἦτον μόνη, ὁ Τζελλαλεδδὶν *τὴν ἠτένιζε πολλὴν ὥραν, ἤκουε τὸ ᾆσμά* της, καὶ ὅταν αὐτὴ ἀνεχώρει, αὐτὸς ἔμενεν ἀκίνητος καὶ ἐλογίζετο εὐδαίμων. Ἐὰν ὅμως ἦσαν περὶ αὐτὴν καὶ ἄλλοι, ἢ συνωμίλει μὲ νέους ἀξιωματικοὺς, τὸ ὀθωμανικὸν αἷμά του ἀνέβραζεν εἰς τὰς φλέβας του· ἡ καρδία του τὸν παρώτρυνε νὰ ὁρμήσῃ μεταξὺ ἐκείνων, νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ μὲ τὸ ἐγχειρίδιόν του, καὶ ἔπειτα, ἐπιστρέφων ὑπὸ τὸ δένδρον του, νὰ θαυμάσῃ τὸν θησαυρόν του· ἀδιάφορον ἐὰν τὸν ἐθαύμαζε μακρόθεν! Ὅ,τι ἐπεθύμει ἦτον τὸ νὰ μὴ εἶναι κανεὶς ἄλλος μέτοχος τοῦ βλέμματος, τοῦ μειδιάματος, τῆς ἀγγελικῆς ἐκείνης φωνῆς.

Καὶ ἰδοὺ ἀπροσδοκήτως ἡ σύμπτωσις ἢ ἡ πρόνοια ἔρριψε τὴν νέαν, κατὰ τὴν ἡμέραν περὶ ἧς ὡμιλήσαμεν, εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ἡ ἑστία τοῦ πάθους ἦτον εἰς τὸ στῆθός του· εἷς μόνος σπινθὴρ ἤρκει νὰ τὴν ἀνάψῃ.

Ὁστις ἀπὸ νεαρᾶς του ἡλικίας συνέζησε μετὰ γυναικῶν, συνέφαγε, συνεχόρευσε ἢ καὶ συμπεριεπάτησε μετ' αὐτῶν, δὲν γνωρίζει τὴν δύναμιν τοῦ αἰσθήματος ἀνδρὸς ἐγγίσαντος πρώτην φορὰν καὶ χεῖρα μόνον γυναικός. Ἡ ἰδέα αὐτὴ μόνη ἐξῆπτε τὸ αἷμα τοῦ νέου, καὶ κατεττάρασσε τὴν καρδίαν του. Ὁποῖα αἰσθήματα, ὁποῖαι ἐπιθυμίαι, ἄγνωστα ἕως τότε εἰς αὐτὸν ἐξυπνίσθησαν! Καὶ τῷ ὄντι, ὁποίαν ἀπέραντον τροχιὰν διαγράφει ἡ φαντασία! Πετᾷ ὡς βέλος, μετεωρίζεται εἰς τὰ νέφη, καὶ μετὰ τὴν ἀκράτητον περιπλάνησίν της πίπτει ἐξησθενημένη καὶ ἄτονος! Οὕτω καὶ ὁ Τζελλαλεδδὶν, μετὰ τὰς διαπύρους ὀνειροπολήσεις του, ἐπανήρχετο εἰς τὴν πραγματικὴν ἀλλ' ἀπελπιστικὴν ἀλήθειαν. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ αἴσθημά τι ὅλως νέον ἐβλάστησεν εἰς τὴν καρδίαν του· ὁ ἔρως περιέστειλε τὸ κατὰ τῶν ξένων μῖσος καὶ ὁ νέος εὐλόγει τὸν πατέρα του διότι εἶχε διδάξει πρὸς αὐτὸν τὴν Ῥωσικήν.

Ὁ συνταγματάρχης Νικόλαος Λαυρεντιάδης Σ. εἶχεν ὑπηρετήσει πολλὰ ἔτη πιστῶς τὴν πατρίδα του. Εἶχε πλῆθος τραυμάτων καὶ παρασήμων, ἠγαπᾶτο ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του, ἐτιμᾶτο ἀπὸ τοὺς ὑποδεεστέρους, καὶ οἱ στρατιῶται τὸν ἀπεκάλουν πατέρα. Πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν εἶχε συζευχθῆ ὀρφανὴν, κηδεμονευομένην ἀπὸ τὴν κόμησαν Γ. . . φρόνιμον, τιμίαν, καὶ νοήμονα, τὴν ὁποίαν ἠγάπα περιπαθῶς. Οἱ δύω σύζυγοι συνέζων εὐτυχεῖς, βλέποντες μάλιστα προκόπτον ἐν πνεύματι καὶ ἡλικίᾳ τὸ μόνον τέκνον των, τὴν Ζουδμίλλαν. Ἡ μήτηρ, ἀφιερωθεῖσα εἰς τῆς θυγατρὸς τὴν ἀνατροφὴν, ἔχαιρε βλέπουσα καρποφοροῦντα τὰ μαθήματά της· ἀίφνης ὅμως νόσος θα-

[1] Ὄχημα ῥωσικόν.

νατηφόρος τὴν ἔφερεν εἰς τὸν τάφον, ἐνῷ ἡ νέα ἦτον εἰσέτι δεκατριετής. Καὶ ὁ μὲν Κ. Σ. ἦτον κατ' ἀρχὰς ἀπαρηγόρητος· ἀλλὰ, μετριασθείσης βαθμηδὸν τῆς λύπης του, ἀνεφάνη εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀποσυρθῆ. Διαταχθεὶς ἐν τοσούτῳ νὰ ἐκστρατεύσῃ δὲν εἶχε ποῦ ν' ἀφήσῃ τὴν θυγατέρα του εἰς τίνα νὰ τὴν ἐμπιστευθῇ. Ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ εὑρισκόμενος, ἐγνώρισε χήραν, Ἀνίσσιαν Ἰωάννου τὸ ὄνομα, ἥτις ἐπρότεινε νὰ λάβῃ χάριν φιλίας παρ' αὐτῇ τὴν Ζουδμίλλαν, ὑποσχεθεῖσα νὰ φροντίζῃ ἐπιμελῶς *περὶ αὐτῆς. Καὶ τῷ ὄντι*, ἐξεπλήρωσε τόσῳ ἀκριβῶς τὴν ὑπόσχεσιν, ὥστε ὅταν ὁ Κ. Σ. ἐπέστρεψεν, ἐπρόσφερεν εἰς αὐτὴν, χάριν εὐγνωμοσύνης, καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὸ ὄνομά του, τὰ ὁποῖα ἡ χήρα δεχθεῖσα προθύμως συνανεχώρησεν εἰς Κριμμαίαν. Ἡ κυρία ὅμως Ἀνίσσια δὲν ἦτον πλέον ὁποία ἐφάνη πρὸ τοῦ γάμου· ὁ ταλαίπωρος συνταγματάρχης, συνειθισμένος εἰς τὴν ἠπιότητα τοῦ χαρακτῆρος τῆς πρώτης συζύγου του, κατετήκετο θανατηφόρως ἀπὸ τὸ φίλερι τῆς δευτέρας. Ὁ στρατηγὸς Ποτέμκιμ εἶχεν ἐπαινέσει τὴν γενναιότητά του κατὰ τὰς μάχας, διότι ὥρμα πρῶτος κατὰ τῶν ἐχθρικῶν ὀχυρωμάτων, καὶ δὲν ὠχρία ποτὲ ἐνώπιον τοῦ ξίφους ἢ τοῦ πυρὸς τοῦ ἐχθροῦ· ἀλλ' ὅταν ἤκουε τὴν Ἀνίσσιαν κτυποῦσαν τὸν πόδα καὶ φωνάζουσαν, «Δὲν θέλω!» ἤθελε νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὴν τράπεζαν.

Σωκράτης ὁ ἀνεκτικώτερος τῶν θνητῶν, ἐσύγκρινε τὰς λοιδορίας τῆς φιλτάτης συζύγου του μὲ βροντὰς, καὶ τὸ νερὸν μὲ τὸ ὁποῖον τὸν περιέχει με τὴν βροχὴν τὴν παρακολουθοῦσαν ἐκείνας. Ἀλλ' ἡ Ἀνίσσια, μὴ καταδεχομένη νὰ μιμηθῇ τὴν Ξανθίππην, ἐφεῦρε νέαν μέθοδον· ἔχυνε δάκρυα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ συνταγματάρχης ἐδοκίμασε νὰ κατασκοπήσῃ τὸ ἀσθενέστερον μέρος τοῦ ἐχθροῦ διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ ἀπόμαχον, ἀλλ' ὅταν ἐπείσθη ὅτι ἡ σύζυγός του ἦτον ἄλλη ἀπόρθητος Κάλκη, (Γιβραλτάρ,) ἔκυψε τὴν κεφαλὴν καὶ κατέθεσε τὰ ὅπλα.

Ἡ κόρη του ἔπασχε πλέον αὐτοῦ. Καί τοι ἔχουσα ἐκ φύσεως τὰ σπέρματα εὐγενῶν καὶ σπανίων προτερημάτων, εἶχεν ὅμως καὶ τὴν ἀνάγκην χειρὸς ἐπιτηδείας διὰ νὰ τὰ καλλιεργήσῃ. Ἐγκαταλελειμμένη εἰς τὴν ἰδίαν διάκρισιν, ὁσάκις τοὐλάχιστον δὲν ἤκουε τὰς μωρολογίας τῆς μητρυιᾶς της, ἀνεγίνωσκε τέρψεως ἕνεκα ὅλα τὰ τυχόντα βιβλία, καὶ οὕτως ἐγέμισε τὴν κεφαλὴν μὲ πλῆθος παραδοξολογιῶν. Ἀκύμαντος μὲν ἦτον εἰσέτι ἡ καρδία της, ἑτοίμη δὲ νὰ ἠλεκτρισθῇ κατὰ τὴν πρώτην περίστασιν. Ἐνέμενεν ἀνενδότως εἰς τὰς ἰδέας της, καὶ ἰδοὺ ὁ κύριος λόγος δι' ὃν συνέβαινον συνεχῶς ἔριδες μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς μητρυιᾶς της, ἥτις ὅμως δὲν ἔπαυε σκεπτομένη περὶ τῆς διὰ πλουσίου γάμου ἀποκαταστάσεως τῆς Ζουδμίλλης.

Ἡμέρας τινὰς ἀφοῦ ἐπεσκέφθησαν τὸ φρούριον εἰργάζοντο καὶ αἱ δύω πλησίον μικρᾶς τραπέζης· ὁ δὲ συνταγματάρχης ἐπεριφέρετο εἰς τὸν αὐτὸν θάλαμον καπνίζων καὶ δίδων διαταγὰς εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους του. Ἱππεύς τις, εἰσελθὼν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ εἰς τὴν αὐλὴν, ἀνέβη σπουδάζων τὴν κλίμακα καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν θάλαμον. Ὁ συνταγματάρχης ἐχαιρέτισεν αὐτὸν εὐμενῶς, ἡ κυρία Σ. ἔβαλλε ταχέως τὸν κεκρόφαλόν της, ἡ δὲ Ζουδμίλλα ἔκυπτεν ἐπάνω τοῦ ἔργου της, διότι ἡ γυναικεία καρδία της προησθάνετο ὅτι ἡ ἐπίσκεψις σκοπὸν εἶχεν αὐτὴν τὴν ἰδίαν· ἰδοὺ διὰ τί ἠρυθρία.

— Εἰς τί χρεωστῶ τὴν εὐγενῆ σας ἐπίσκεψιν; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης παρατηρήσας τὴν ἀμηχανίαν τοῦ ξένου· στραφεὶς δὲ πρός τινα ὑπηρέτην, στεῖλέ με, εἶπε, τὸν διερμηνέα.

— *Εἶναι περιττὸν, ἀπεκρίθη ὁ Τάρταρος*, διότι ὁμιλῶ τὴν Ῥωσικήν. Εἶμαι υἱὸς τοῦ Τσαγὴρ-Ἀγαδοὺρ κυρίου τοῦ παρακειμένου χωρίου· Ὁ πατήρ μου παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ διαφυλάξῃ τὴν ζωήν σας.

— Εὐχαριστῶ! εἶπεν ὁ συνταγματάρχης. Χαίρω ὅτι σᾶς ἐγνώρισα. Ἰδοὺ ἡ σύζυγος καὶ ἡ κόρη μου. Λάβετε, *μπέη*, τὴν καλοσύνην νὰ καθήσετε.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν διηγήθη ἱστορίαν τὴν ὁποίαν ἐπλασσε καθ' ὁδὸν, διὰ νὰ εὕρῃ ἀφορμὴν νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ῥώσου, καὶ ὡμίλησε περί τινος ἵππου τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει ν' ἀγοράσῃ. Ὁ δὲ συνταγματάρχης, ὅστις ἠγάπα τοὺς ἵππους, ἤρχισε νὰ ἐπαινῇ ἐνθουσιωδῶς τὴν ὡραιότητα καὶ τὰ προτερήματα τῶν ἰδικῶν του, ἐνῷ ὁ *μπέης* ἤκουε προσεκτικῶς, ῥίπτων ἐνίοτε λαθραῖον βλέμμα πρὸς τὴν Ζουδμίλλαν ἥτις ὁλονὲν κύπτουσα τὴν κεφαλὴν ἐκέντει ἀδιακόπως.

— Βλέπω, εἶπεν ἡ κυρία Σ. . . βαρυνθεῖσα νὰ σιωπᾷ πρὸ πολλοῦ, ὅτι λαλεῖτε ἀξιόλογα τὰ ῥωσικά· ποῦ τὰ ἐμάθατε;

— Εἶχα πολλὰς σχέσεις μὲ Ῥώσους.

— Λοιπὸν, εἶναι καιρὸς νὰ γίνετε καὶ Ῥῶσος. Εἰπέτε με, παρακαλῶ, δὲν εὐχαριστεῖσθε νὰ παραδεχθῆτε τὰς συνηθείας μας, νὰ παραιτήσετε τὰ χαρέμιά σας καὶ νὰ ἀφίνετε ἐλευθέρας τὰς γυναῖκάς σας;

— Εἶν' ἐναντίον τῆς θρησκείας μας.

— Ἀ! ἔχετε συνηθείας βαρβάρους. Εἰπέτε με ἐν τοσούτῳ, ἔχετε πολλὰς γυναῖκας εἰς τὸ χαρέμιόν σας;

— Καμμίαν, ἐπειδὴ δὲν εἶμαι ὑπανδρευμένος, ἀπεκρίθη ἐρυθριάσας ὁ Τάρταρος.

— Καλ' ἡμέρα σου, ἐξαδέλφη μου! καλ' ἡμέρα σου θεία μου! εἶπεν ὁ Βελογράδοφ εἰσελθὼν μὲ σπουδὴν εἰς τὸν θάλαμον, καὶ φιλήσας τὴν χεῖρα τῆς Ἀνίσσης καὶ τὴν τῆς Ζουδμίλλης. Ὁ δὲ Τάρταρος σκυθρωπάσας ἐσηκώθη.

— Ποῦ ὑπάγετε, *μπέη*; Προσμείνατε, ὀλίγον, θὰ σᾶς δείξω τὴν Ἀφροδίτην μου, ἄλογον θαυμάσιον, ἔχει λαιμὸν κύκνου, μέτωπον ὑψηλόν . . . καὶ ὀμμάτια . . . ὀμμάτια ὁποῖα δὲν ἔχει κάμμία κόρη τῆς Γεωργίας! Προσμείνατε λοιπόν!

Ἀλλ' ὁ *μπέης* ἀνεχώρησεν ὑποσχεθεὶς νὰ ἔλθῃ ἄλλοτε.

— Ἀξιόλογοι ἄνθρωποι αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι, εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ συνταγματάρχου· μὲ φαίνεται ὅτι ἦτον ἐκεῖνος ὁ ἴδιος τὸν ὁποῖον ἀπηντήσαμεν εἰς τὸ φρούριον· δὲν τὸν παρετήρησες, Ζουδμίλλα;

— Ὄχι! ἀπεκρίθη ἐρυθριάσασα ἡ νέα.

— Εἴτ' ἐκεῖνος, εἴτ' ἄλλος, εἶπεν ὁ Βελογράδοφ, εἶναι ὅλοι τῆς ἰδίας κατασκευῆς. Τῇ ἀληθείᾳ, θεία μου, ἀπορῶ ποίαν εὐχαρίστησιν εὑρίσκετε δεχόμενοι τοὺς βαρβάρους τούτους εἰς τὴν οἰκίαν σας. Ἔχουν τρόπους...

— Θέλεις λοιπὸν νὰ χορεύουν τὸ *μενουέτον*; Ἠξεύρεις ὅτι ὁ συνταγματάρχης χρεωστεῖ νὰ ἔχῃ σχέσεις μὲ αὐτούς· ἀλλὰ καὶ πλὴν τούτου μὲ φαίνεται ὅτι ἡ διαγωγή των εἶναι πολὺ τακτική. Ἐὰν ἔβλεπες μὲ ὁποίαν καλοσύνην ὑπεδέχθη ἡ αὐτοκρατόρισσά μας τοὺς *μπέηδας*! Ὑπῆγα καὶ ἐγὼ καὶ τοὺς εἶδα. Ὡραῖον θέαμα τῳόντι!

Καὶ ἡ Ἀνίσσια διηγεῖτο λεπτομερῶς τὸ ταξείδιον τῆς Αἰκατερίνης καὶ πλῆθος αὐλικῶν διατυπώσεων.

— Ἔχετε εἰδήσεις τοῦ ἀδελφοῦ σας, ἠρώτησε μὲ σπουδὴν ὁ συνταγματάρχης τὸν Βελογράδοφ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ σύζυγός του ἐστώπησε διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀναπνοήν της· ποῦ εὑρίσκεται;

— Εἰς Πετρούπολιν. Χθὲς ἔλαβα γράμμα του. Εἶν' εὐτυχέστατος· αἰωνίως διασκεδάζει καὶ προβιβάζεται. Ἠξεύρετε ὅτι ἦλθα νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω;

— Καὶ ποῦ, μὲ τὸ καλόν;

— Εἰς τὸ στρατόπεδον δι' ὀλίγον ὅμως καιρόν, ἐλπίζω. Δὲν ἠμπορῶ νὰ ζήσω παρὰ μεταξύ σας. Θὰ ἐπιστρέψω ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον διὰ νὰ προσπέσω, ὡραία μου ἐξαδέλφη, εἰς τοὺς πόδας του.

Καὶ ἀνεχώρησεν. Ἐνῷ δὲ βάλλει εἰς τὸ δισάκκιόν του τὰ μῦρα καὶ τὰ ἀρώματά του, ἃς εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτοῦ. Ὁ κομψὸς οὗτος ἀξιωματικὸς ἦτον υἱὸς συγγενοῦς τινος τῆς Ἀνισσίας, τὴν ὠνόμαζε δὲ θείαν κατ' ἔθος ῥωσικόν, καθ' ὃ οἱ συγγενεῖς τίτλοι διατηροῦνται μέχρι τοῦ δεκάτου βαθμοῦ. Εἶχε δὲ καὶ τινα περιουσίαν καὶ ἀνατροφὴν ὄχι εὐκαταφρόνητον· ἀλλ' ἦτον οἰηματίας καὶ κοῦφος, ἔκαυχᾶτο διὰ τὸ σχῆμα τῶν ἐνδυμάτων του, καὶ ἐδράττετο πάσης εὐκαιρίας διὰ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν ὑπαρχόντων του, περὶ τῶν μεγάλων σχέσεών του καὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀξιωματικοῦ τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς. Καὶ ἐχλεύαζον μὲν ὅλοι τὰς κομπορρημοσύνας του, τὸν ἐθεώρουν δὲ ὡς καλὸν νέον.

Ὁ Τάρταρος ἐκεσκέρθη, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, τὸν συνταγματάρχην τὴν ἐπιοῦσαν. Τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἦτον τόσῳ συνεσταλμένος· ἤρεσε δὲ πολὺ εἰς μὲν τὴν Κυρίαν Σ... διότι ἤκουε τὰς ἀπεραντολογίας της, εἰς δὲ τὸν συνταγματάρχην διότι ἀγορά σας ἐπλήρωσε πλουσιοπαρόχως τὴν ὡραίαν του Ἀφροδίτην. Ἀμφότεροι δὲ τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς ἐπισκέπτεται συνεχῶς. Ἕνα μῆνα μετὰ ταῦτα ἡ Ζουδμίλλα ἔγραφε τὴν ἑπομένην ἐπιστολὴν πρός τινα φίλην της·

« Μὲ κατακρίνεις, Δάσιγκα, διότι σὲ γράφω σπανίως. Πίστευσε ὅμως ὅτι δὲν ἔχω καιρόν· φαντάσου ὅτι ἀφότου ἤλθομεν εἰς Κριμμαίαν ἐκέντησα δύω ἐσθῆτας διὰ τὴν μητέρα μου, καὶ ὡς ἠξεύρεις ἡ ἐργασία αὐτὴ εἶναι ἀπέραντος. Καὶ ὅμως εἶναι παράδοξον πῶς δὲν κατορθόνω νὰ συνειθίσω νὰ δίδω ὄνομα μητρὸς εἰς τὴν γυναῖκα αὐτήν· ὁσάκις τὴν ὀνομάζω οὕτω, μὲ φαίνεται ὅτι ἐξυβρίζω τὸν ἄγγελον τῆς νηπιότητός μου, τὴν ἀληθινήν μου μητέρα. Ἀλλοίμονον! φιλτάτη μου Δάσιγκα, δὲν ἔχω τὴν ἄδειαν οὔτε νὰ κλαύσω. Προσπαθῶ νὰ καταπνίξω τὴν λύπην μου, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μόνον βλέπει. Πολλὰ συνεχῶς ἡ καρδία μου εἶναι βαρεῖα καὶ περίλυπος μὲ φαίνεται ὅτι ὁ οὐρανὸς ἀφῄρεσε πᾶσαν χαρὰν ἀπὸ ἐμὲ καὶ ὅτι δὲν μὲ μένει πλέον κἀμμία εἰς τοῦτον τὸν κόσμον.

Τί νὰ σὲ εἴπω διὰ τὴν Κριμμαίαν μας; δὲν γνωρίζω παρὰ μόνην τὴν κοιλάδα ὅπου διαμένει τὸ σύνταγμα τοῦ πατρός μου. Ἡ τοποθεσία εἶναι μαγευτική· ὁποῖοι κῆποι ὡραῖοι καὶ ὁποῖα ἄνθη! Δὲν θὰ μὲ πιστεύσῃς ἂν σὲ εἴπω ὅτι αἱ ἀμυγδαλέαι καὶ αἱ ἐλαῖαι αὐξάνουσιν ἐδῶ ὡς αἱ σημῦδαι τοῦ τόπου μας. Ὁποῖαι πηγαί! ὁποῖοι ῥύακες διαυγέστατοι! Ἐσύναξα διὰ σὲ διάφορα κογχύλια. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν κατετρόμαξα ὅταν εἶδα τὴν θάλασσαν ταραττομένην ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, καὶ τὰ κύματα ὑπερυψούμενα ὡς ἂν ἤθελον νὰ κατακλύσωσι τὸν κόσμον. Ὁσάκις ὅμως ὁ καιρὸς γαληνιᾷ, αὐτὴ εἶναι διαφανὴς καὶ γλυκεῖα ὡς ῥύαξ· καὶ σήμερον ἀρέσκομαι νὰ τὴν παρατηρῶ.

Ἡ συναναστροφή μας εἶναι ἀρκετὰ καλή, περιηγούμεθα εἰς τὰ περιξ, καὶ ἐνίοτε ὑπάγομεν εἰς τὴν χορόν· ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ εἶναι ἀξιόλογος, καὶ ὅσον πάσχομεν ἔλλειψιν χορευτῶν· ἀλλὰ πρέπει νὰ σὲ ὁμιλήσω διά τινα νέαν γνωριμίαν, διὰ νέον τινὰ *μπέην* Τάρταρον πλουσιώτατον, ὅστις μᾶς ἐπισκέπτεται συνεχῶς. Παρετήρησα ὅτι δὲν ἀγαπᾷ τὸν Βελογραδοφ· Γνωρίζεις τὸν ἀηδῆ τοῦτον οἰηματίαν τὸν ὁποῖον οὐδ' ἐγὼ δύναμαι νὰ ὑποφέρω· Ὁ Βελογράδοφ τὸν προσέβαλεν ὅτε κατὰ πρῶτον συνηντήθησαν, καὶ τὸν προσβάλλει ὁσάκις εὑρίσκει εὐκαιρίαν. Πολλάκις ὁ *μπέης* ἠρεθίσθη τόσῳ πολὺ ὥστε ὁ πατήρ μου εἶδε κ' ἔπαθεν ὅσῳ νὰ προλάβῃ τὴν μεταξύ των μονομαχίαν. Πρό τινων ἡμερῶν ὁ ἀνυπόφορος ἐκεῖνος μωρὸς ἀνεχώρησε, καὶ εἴμεθα ἥσυχοι. Ἡ μήτηρ μου, ἡ ὁποία ἔχει χιλίας ἀσχολίας, μὲ ἀφίνει πολλάκις μόνην μὲ τὸν *μπέην*, καὶ συνομιλοῦμεν ὥρας ὁλοκλήρους οἱ δύω. Μὲ ἀρέσκει πολὺ τὸ ἰδιότροπον τῆς γλώσσης καὶ τῶν κρίσεών του· εἶναι πνευματώδης, καὶ αἱ κυρίαι τὸν λέγουσιν εὔμορφον. Ὁμολογῶ κ' ἐγὼ ὅτι δὲν εἶναι ἄσχημος· πόσον ὡραίους ὀφθαλμοὺς ἔχει!... δὲν δύναμαι νὰ σὲ περιγράψω τὴν ζωηρότητά των, οὐδὲ δύναμαι νὰ τοὺς συνειθίσω ὁσάκις μάλιστα μὲ ἀτενίζει. Τώρα ἐνῷ σὲ γράφω εἶμαι μόνη εἰς τὸν κοιτῶνά μου, καὶ ἐρυθριῶ ἐνθυμουμένη τὸ βλέμμα του. Δεκάκις καθ' ἡμέραν συμβαίνει νὰ εἶμαι πολὺ ἐνασχολημένη, ἀλλὰ μόλις προσηλόνει ἐπάνω μου τοὺς μαύρους καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμούς του, καὶ αἰσθάνομαι, ἂν καὶ δὲν τοὺς βλέπω, ὅτι μὲ καταφλέγουσιν ὡς ὁ ἥλιος τῆς μεσημβρίας, ἢ ὡς δύω ἄνθρακες καυστικοὶ ἀνημμένοι εἰς τὴν καρδίαν μου. Διὰ νὰ διασκεδάσω τὴν ταραχήν μου παίζω κύμβαλον, τραγῳδῶ, καὶ ὁ *μπέης* μὲ ἀκούει μὲ προσοχὴν ἀνέκφραστον. Ὑποθέτω ὅτι ἀγαπᾷ εἰς ἄκρον τὴν μουσικήν. Ἐνίοτε μ' ἔρχεται ἰδέα τις τὴν ὁποίαν ἀποκρύπω πάραυτα. Μὴ μ' ἐρωτᾷς ποία ἡ ἰδέα αὐτή, διότι μόλις τολμῶ νὰ τὴν ἀναπολήσω ἐγὼ ἡ ἰδία. Ὑγίαινε, ἀγαπητή μου, μὲ κράζουσι. »

Καὶ ἄλλος μὴν εἶχε παρελθεῖ, καθ' ὃν ὁ Τζελλαλεδδὶν φλεγόμενος ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τὸ πάθος του μόλις ἐδύνατο νὰ περιστείλῃ αὐτό. Πολλάκις εὑρισκόμενος μόνος μετὰ τῆς νέας, ἐπεθύμει νὰ ἐξηγήσῃ τὸ αἴσθημά του· ἀλλὰ συνεχόμενος ἀπὸ φόβον ἀνυπέρβλητον, ἐσιώπα. Ἡ δὲ Ζουδμίλλα; Δὲν ἐδύνατο νὰ περιορίσῃ τὴν ταραχήν της, οὐδ' ἐδοκίμαζε νὰ τὴν ἐξηγήσῃ. Ἡ σιωπηλὴ καὶ εὐσεβὴς φιλοφροσύνη τοῦ ὡραίου μουσουλμάνου ἐκολάκευε τὴν φιλαυτίαν της, καὶ τὸ παράδοξον τῆς σχέσεως ταύτης ἐγοήτευε τὴν φαντασίαν της. Δὲν ἐπρόβλεπε τί ἐδύνατο νὰ γεννηθῇ ἐξ αὐτῆς. Δὲν ἐνόμιζεν ὅτι ἐδύνατο νὰ μεταβληθῇ εἰς ἔρωτα ἡ εὐχαρίστησις τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο βλέπουσα τὸν νέον Τάρταρον, ἀκούουσα τοὺς λόγους του, καὶ ἐξακοντιζομένη ἀπὸ τὸ πῦρ τῶν ὀμμάτων του.

Ἀλλά, δύναται νὰ εἴπῃ ὁ ἀναγνώστης, ποῦ εἶχον τὸν νοῦν οἱ γονεῖς της; Ὁ μὲν πατὴρ εἶχεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἵππους καὶ τὰ γυμνάσια τοῦ συντάγματός του, ἡ δὲ μήτηρ, ἀσχολουμένη εἰς τὰ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῆς τε καὶ τῆς θυγατρός της καὶ εἰς τὸν γάμον ταύτης, ἐσκέπτετο ὅτι δὲν ἔλειπεν εἰς τὸν *μπέην* μωαμεθανόν, διὰ νὰ γείνῃ κάλλιστος γαμβρός, εἰμὴ μόνον τὸ βάπτισμα. Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἀνεπτύχθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν κεφαλήν της, καθόσον μάλιστα ἐγνώριζεν ὅτι ὁ *μπέης* ἔμελλε νὰ κληρονομήσῃ δύω πλουσιώτατα ὑποστατικά, πολλοὺς κήπους κειμένους εἰς τὴν εὐφορωτέραν τῶν κοιλάδων τῆς Ρωσίας καὶ ἀπείρους οἰκίας, καὶ ὅτι, πλὴν τῆς ἀκινήτου ταύτης περιουσίας, ὁ πατὴρ τοῦ νέου εἶχε καὶ χρήματα καὶ πολυτίμους λίθους. Ἀ! ἐὰν ὁ ἐρωτόληπτος μουσουλμάνος ἀπεφάσιζε νὰ βαπτισθῇ, ὅλα τὰ ἐμπόδια θὰ ἐξομαλύνοντο καὶ ἡ Ζουδμίλλα θὰ ἐγίνετο πλουσιωτάτη πριγγίπισσα... πριγγίπισσα ναί μὲν Ταρταρὶς, ἀλλὰ πάντοτε ἔχουσα τίτλον λαμπρόν. Ἐσπέραν τινὰ, ἐνῷ ἡ κυρία Σ... ἔδρεπε καρποὺς εἰς τὸν κῆπόν της, ὁ δὲ συνταγματάρχης ἦτον εἰς τὸν θαλαμόν του ὁμοῦ μὲ τὴν θυγατέρα του καὶ τὸν *μπέην*, ἦλθεν ἀπροσδόκητος ὁ Βελογράδοφ.

— Μεγάλη εἴδησις! μεγάλη εἴδησις! ἀνέκραξε· πόλεμος!...

— Μὲ ποῖον; καὶ διὰ τί; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης.

— Μὲ τὴν Τουρκίαν! τὸ *διβάνιον*, ἀφοῦ ἐπρότεινεν εἰς τὸ πρέσβυν μας ὅρους παραλόγους, τὸν ἔκλεισεν εἰς τοὺς ἑπτὰ πύργους. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ Ρωσία δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τοιαύτην ὕβριν· λαμπρά! ἀξιόλογα! ἔχομεν πόλεμον, ἐκστρατείαν!

— Παραμύθια!

— Πῶς! ἔρχομαι ἀπὸ τὸ στρατόπεδον ὅπου εἶχαν φθάσει διαταγαί.

— Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, δὲν θ' ἀφήσουν τὴν Κριμμαίαν χωρὶς στρατεύματα.

Καὶ ὁ μὲν συνταγματάρχης ἐσιώπησε πάραυτα διὰ νὰ μὴ προσβάλῃ τὸν ξένον του· ὁ Βελογράδοφ ὅμως δὲν εἶχε τὴν αὐτὴν εὐγένειαν.

— Ἔχετε δίκαιον, ἀνέκραξε, τὰ τέκνα τοῦ Μωάμεθ εἶναι ὅλα συνδεδεμένα καὶ ὅλα συνένοχα.

— Πέτρε!

— Ἁμαρτία βέβαια διότι δὲν διώκουν τὴν φυλὴν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Θὰ βλέπωμεν ἀκόμη πολὺν καιρὸν τοὺς βαρβάρους κατέχοντας τὸ ὡραιότερον μέρος τοῦ κόσμου;

— Πέτρε, σιωπή!

— Ἔπρεπε νὰ συγκροτήσουν σταυροφορίαν, νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν Τουρκίαν, νὰ σφάξουν τοὺς Μουσουλμάνους, καὶ τότε ἡ Κωνσταντινούπολις θὰ γίνῃ ἐδική μας! Ἀ! πόσα πλούτη! πόσαι ὡραῖαι! ναί, ὡραῖαι νέαι! μὰ τὴν πίστιν μου θὰ καταγραφῶ πρῶτος εἰς τὸν σταυροφορικὸν τοῦτον πόλεμον.

— Σιωπὴ λοιπόν, εἶπεν ἐκ νέου ὁ συνταγματάρχης δεικνύων τὸν *μπέην*, πῶς ὁμιλεῖς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ *μουεζίν* ἐκάλει ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ παροκειμένου *μιναρὲ* τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν ἑσπερινὴν προσευχήν. Ὁ *μπέης* σηκωθεὶς περιέφερεν ἀλληλοδιοδόχως βλέμματα ζοφερὰ ἐπὶ τοῦ συνταγματάρχου, τῆς Ζουδμίλλης καὶ τοῦ Βελογράδοφ.

— Καὶ διὰ τί νὰ μὴν ὁμιλήσω! ἐπανέλαβεν ὁ μωρός· ἰδοὺ ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ πλυθῇ καὶ θὰ προσευχηθῇ.

— Κύριε ὑπολοχαγέ, εἶπεν ὁ *μπέης* ἁρπάσας τὸν βραχίονά του, ὁ Θεὸς ἠξεύρει τίς τῶν δύω μας ἔχει περισσοτέρους λόγους διὰ νὰ προσευχηθῇ· ἐν τοσούτῳ, ἀγαπᾷς νὰ πυθῇς μαζῇ μου κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν συνήθειάν σας;

Ὁ ἀξιωματικὸς ὠπισθοχώρησε καταπτοηθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην πρότασιν.

— Τί λοιπόν, ἀνέκραξε, τί ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ;

— Ἀπόδειξιν τῆς γενναιότητος τοῦ μέλλοντος σταυροφόρου· θέλω νὰ μάθω ἂν ἡ χεὶρ σου εἶναι τόσῳ ἀκλόνητος ὅσῳ δηκτικὴ εἶναι ἡ γλῶσσά σου.

— Μονομαχίαν! καὶ μὲ Τάρταρον! ὡραῖον πρᾶγμα! ὁ νόμος τῆς 21 Ἀπριλίου ἀπαγορεύει τὰς μονομαχίας.

— Τὴν ἀποποιεῖσαι λοιπόν; ἐσιώπησα σεβόμενος τὴν οἰκογένειαν ταύτην, ὅταν προσέβαλες τὸν τόπον καὶ τοὺς ὁμοθρήσκους μου. Τώρα προσβάλλεις κ' ἐμὲ τὸν ἴδιον. Ἐντροπήσου ν' ἀπορρίπτῃς τὴν πρότασίν μου.

Ὁ συνταγματάρχης ἐπροσπάθει νὰ κατευνάσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ *μπέη*, καὶ παρεκίνει συγχρόνως τὸν Βελογράδοφ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν.

— Κἀμμία αἴτησις συγχωρήσεως, εἶπεν ὁ Τάρταρος, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν προσβολήν· ἀπὸ τὴν πρώτην συνάντησίν μας ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μ' ἐφέρθη αὐθαδῶς· ἐσυγχώρησα τὴν βαρβαρότητά του· ἀλλ' αὐτὸς ἐξακολουθεῖ νὰ μὲ προσβάλλῃ... Ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ θὰ τοῦ ἐξερρίζονε τὴν γλῶσσαν! Δὲν θέλω νὰ μιάνω μὲ αἷμα τὴν οἰκίαν σας· πλὴν πρέπει νὰ μὲ δώσῃ ἱκανοποίησιν κατὰ τὰ ἔθιμά σας.

Ὅλαι τοῦ συνταγματάρχου αἱ παρακλήσεις ἀπέβησαν ἀτελεσφόρητοι. Ὁ Ὀθωμανὸς ἐμαίνετο καὶ ὁ Βελογράδοφ δὲν ἤθελεν οὐδὲ νὰ δεχθῇ τὴν περὶ μονομαχίας πρότασιν οὐδὲ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν. Ὁ συνταγματάρχης τὸν ὡδήγησεν εἰς ἄλλον θάλαμον, ἡ

δὲ Ζουδμίλλα τρέμουσα ἔκλαιεν. Ὁ *μπέης* πλησιάσας αὐτὴν,

— Ἠκούσατε, εἶπεν, ὅσα ἐρρέθησαν καὶ κλαίετε. Βεβαίως φοβεῖσθε μὴ πάθῃ τίποτε.

— Ὄχι, *μπέη*! ἀλλ' ἡ μονομαχία εἶναι τόσῳ φρικτὴ· ὁ ἕνας φονεύεται, ὁ ἄλλος στέλλεται εἰς τὴν Σιβηρίαν. Ἀ! φρικτὴν ἐντύπωσιν μ' ἔκαμεν ἡ σημερινὴ ἡμέρα! πῶς ἀνταποκρίνεσθε εἰς τὴν φιλοξενίαν μας!

— Ζητεῖτε χάριν δι' αὐτόν!

— Ὄχι δι' αὐτὸν, ἀλλὰ δι' ἐμὲ, διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ πατρός μου. Σᾶς ἐξορκίζω, *μπέη*, νὰ συγκατατεθῆτε εἰς συνδιαλλαγήν. Ἐπὶ ζωῆς μου δὲν ἐζήτησα τίποτε ἀπὸ κανένα, καὶ τώρα βλέπετε τὰ δάκρυα μὲ πνίγουν.

— Καὶ διὰ τί τόσα δάκρυα, τόση ἀνησυχία; τὸν ἀγαπᾶτε; Καὶ ταῦτα εἰπὼν προσήλωσεν ἐπὶ τῆς νέας βλέμμα ὀξύτατον· ἡ δὲ Ζουδμίλλα, ἀνασηκώσασα τὴν κεφαλήν,

— Ἐκεῖνον! ἀνέκραξεν, δὲν τὸν ἠγάπησα ποτέ μου· σήμερον μάλιστα τὸν μισῶ.

— Ἐκτὸς ἑαυτοῦ ὁ Τάρταρος ἥρπασε τὴν χεῖρά της τρέμουσαν, καὶ βαλὼν αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας του, τὴν ἔφερε μετὰ ταῦτα εἰς τὰ χείλη του. Εἰς μάτην ἐπροσπάθησεν ἡ Ζουδμίλλα νὰ τὴν ἀποσύρῃ.

— *Μπέη*, εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἐὰν ἀγαπᾷς τι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐὰν ὑπῆρξε κἀνὲν ὸν τὸ ὁποῖον ἠγάπησας, σ' ἐξορκίζω νὰ παραιτηθῇς ἀπὸ τὴν αἱματηρὰν ταύτην μονομαχίαν.

— Ὦ Ζουδμίλλα, ὑπάρχει ὸν τὸ ὁποῖον ἀγαπῶ περισσότερον καὶ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς τιμῆς μου. Εἰπέ, τί θέλεις νὰ κάμω; Πρόσταξε, καὶ ἀμέσως προσπίπτω καὶ εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐχθροῦ μου.

— Νὰ συμφιλιωθῆτε

— Ἔστω, ἂς μ' ἐκλάβουν ὡς ἄνανδρον. Συγχωρῶ χάριν σοῦ, Ζουδμίλλα, πᾶσαν προσβολήν. Λοιπὸν ἐρώτησέ με τώρα ἐὰν ἀγαπῶ.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐπανῆλθεν ὁ συνταγματάρχης παρακολουθούμενος ἀπὸ τὸν Βελογράδορ. Ὁ δὲ Τάρταρος προχωρήσας ταχέως καὶ τείνας πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα,

— Θέλετε, εἶπε, νὰ συνδιαλλαχθῶ μὲ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦτον· συγκατατίθεμαι· δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ μὲ ζητήσῃ συγχώρησιν.

Καὶ εὐθὺς ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου, ἀφεὶς τοὺς δύω Ῥώσσους ἐκπεπληγμένους.

Μετά τινας ἡμέρας ἡ Ζουδμίλλα ἔγραφε πρὸς τὴν φίλην της τὰ ἑπόμενα·

« Ἐξέσπασε λοιπὸν ἡ ἰδέα ἐκείνη τὴν ὁποίαν μόλις ἔφερα κατὰ νοῦν! Μὲ ἀγκαλιᾷ· ἡ χεὶρ καὶ ἡ καρδία μου τρέμουσιν ἐνῷ γράφω τὰς λέξεις ταύτας· Ὤ! διὰ τί δὲν ἐμακρύνθην ἀπὸ αὐτὸν μετὰ τὴν πρώτην γνωριμίαν μας! Δὲν ὑπέθετον ὅμως ὅτι ἐδύνατο ποτὲ νὰ λησμονήσῃ τὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ θρησκευτικὸν φραγμόν. Διὰ τί νὰ ἐξηγηθῇ τόσῳ καθαρά; Διὰ τί δὲν ἤκουσεν ὁ Θεὸς τὰς παρακλήσεις μου, ὅταν ταραττομένη ἀπὸ προαισθήματα ἀόριστα, τὸν ἐξώρκιζον νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειάν μου; Καὶ σήμερον ὁποίαν δέησιν νὰ ὑποβάλω εἰς αὐτὸν, σήμερον ὅτε αἰσθάνομαι ὅτι ἀγαπῶ καὶ ἐγὼ τὸν Μουσουλμάνον; Ἀ! πῶς νὰ σβέσω τὸν ἁμαρτωλὸν τοῦτον ἔρωτα; Δὲν μὲ μισεῖς τοῦ λοιποῦ, ἀγαπητή μου; ἀλλὰ, εἶμαι μόνη, ἔρημος, κἀνένα δὲν ἔχω διὰ νὰ μὲ συμβουλεύσῃ· καὶ ὅμως τὸ ἀπεφάσισα, δὲν θὰ τὸν ἐξαναΐδῶ πλέον. Ἀλλοίμονον! διὰ τί ἔχει ἄλλην θρησκείαν παρὰ τὴν ἰδικήν μου! Δὲν θὰ τὸν ἐξαναΐδῶ πλέον. »

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον)

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΛΟΡΔΟΣ ΚΛΙΒΗΣ.

Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΝΔΙΚΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

(Μετάφρασις ὑπὸ Κ. Π.)

Ἀείποτε παράδοξον ἐφάνη ἡμῖν τοῦτο, ὅτι, ἐνῷ ἡ ἱστορία τοῦ ἐν τῇ Ἀμερικῇ Ἱσπανικοῦ Κράτους εἶναι ἀκριβέστατα γνωστὴ εἰς ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη, τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν μεγαλουργήματα τῶν Ἄγγλων, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ μικρᾶς ἠξιώθησαν προσοχῆς. Ὁ ἐλάχιστος τοῦ σχολείου μαθητὴς γινώσκει τίς ὁ φυλακίσας τὸν Μοντεζούμαν καὶ τίς ὁ τὸν Ἀταοῦλπαν ἀπαγχονίσας. Ἀλλ' ἀμφιβάλλομεν ἂν, μεταξὺ καὶ αὐτῶν τῶν λογιωτέρων Ἄγγλων εὐπατριδῶν, εἷς ἐπὶ τῶν δέκα ἠξεύρει νὰ εἴπῃ, τίς ὁ νικήσας τὴν περὶ Βόξαρον μάχην, τίς ὁ διενεργήσας τὴν ἐν Πάτνῃ σφαγὴν, ἂν ὁ Συραδζᾶ Δουλὰς ἐβασίλευσεν εἰς Οὔδην ἢ εἰς Τραυαγκάρην, καὶ ἂν ὁ Ὄλκαρος ὑπῆρξεν Ἰνδὸς ἢ Μουσουλμάνος. Καὶ ὅμως ὁ Κορτήσιος ἐνίκησεν ἀγρίους οἵτινες οὐδὲ γραφὴν τινα εἶχον, οὐδὲ τὴν χρῆσιν τῶν μετάλλων ἐγίνωσκον, οὐδὲ ζῶον οὐδὲ ἓν πρὸς ἐργασίαν ἐτιθάσσευσαν, οὐδὲ ὅπλα ἄλλα βελτίονα ἔφερον τῶν ἀπὸ ξύλων, λίθων καὶ ἀκανθῶν ἰχθύος πεποιημένων, οἵτινες, τὸν μὲν ἵππον στρατιώτην ἐθεώρουν ὡς τέρας, ὡς ἱπποκένταυρον, τὸν δὲ πυροβόλον πεζὸν, ὡς μάγον, γινώσκοντα νὰ διαδίδῃ τὸν κεραυνὸν καὶ τὴν ἀστραπὴν τοῦ οὐρανοῦ. Ὅταν δὲ οἱ Ἄγγλοι κατέβαλον τὸ τῶν Ἰνδῶν ἔθνος, τὸ ἔθνος τοῦτο ἦτο δεκάκις πολυαριθμότερον τῶν Ἀμερικανῶν, τοὺς ὁποίους ἐνίκησαν οἱ Ἱσπανοί. Καὶ συγχρόνως ἵστατο τοὐλάχιστον εἰς ἣν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ νικηφόροι ἐκεῖνοι Ἱσπανοί. Εἶχε κατασκευάσει πόλεις μεγαλητέρας καὶ χαριεστέρας τῆς Σαραγόσσας (Καισαρείας Αὐγούστης τῶν ἀρχαίων) καὶ τοῦ Τωλήτου, κτίρια δὲ ὡραιότερα καὶ πολυτιμότερα τῆς καθ' Ἱσπαλιν (Σευιλλίαν) μητροπόλεως. Οἱ τραπεζῖται αὐτοῦ ἦσαν πλουσιώτεροι τῶν πλουσιωτάτων οἰκιῶν τῆς Βαρκελώνης (Βαρκίνου) καὶ τῶν Γαδείρων· οἱ ἀντιβασιλεῖς ὑπερέβαλλον πολὺ κατὰ τὴν λαμπρότητα τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἱσπανίας· καὶ αἱ μυριάδες τῶν Ἰνδῶν ἱππέων καὶ τὸ μέγεθος τῶν πυροβόλων αὐτῶν ὅπλων ἠδύναντο νὰ φέρωσιν εἰς ἔκστασιν τοὺς Ἱσπανοὺς ἀρχιστρατήγους. Ἦτο λοιπὸν πιθανώτατον, ὅτι πᾶς Ἄγγλος ὁπωσοῦν φιλίστωρ θέλει ζητήσει μετὰ πολλῆς περιεργείας νὰ ἐκμάθῃ, πῶς εὐάριθμοί τινες ὁμογενεῖς αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος ὑπὸ ἀχανοῦς ὠκεανοῦ κεχωρισμένοι, κατώρθωσαν, ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐνιαυτῶν, νὰ καθυποτάξωσιν ἓν τῶν μεγίστων κρατῶν τοῦ κόσμου. Καὶ ὅμως τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶναι, ἐὰν δὲν ἀπατώμεθα πολὺ, εἷς τοὺς πλείστους τῶν ἀναγνωστῶν οὐ μόνον ἀδιάφορον, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀηδές.

Ἴσως αἴτιοι τούτου εἶναι ἐν μέρει οἱ ἱστοριογράφοι· διότι ἡ μὲν τοῦ Μιλλίου περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συγγραφὴ, εἰ καὶ πολλοῦ βεβαίως λόγου ἀξία, δὲν εἶναι ἀποχρώντως ζωηρὰ καὶ γραφική, ὥστε νὰ ἑλκύσῃ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς χάριν τέρψεως ἀναγινώσκοντας· ὁ δὲ Ὄρμης, ὅστις λόγῳ ὕφους καὶ εἰκονογραφικῆς τέχνης οὐδενὸς τῶν Ἄγγλων ἱστορικῶν εἶναι ὑποδεέστερος, μακρηγορεῖ μέχρι κόρου· καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἱστορική αὐτοῦ ἀφήγησις, καὶ περ οὖσα μία τῶν ἀξιοπιστοτέρων καὶ τῶν κάλλιστα γεγραμμένων ἐν τῇ Ἀγγλικῇ γλώσσῃ, οὐδέποτε ἀπέβη προσφιλὴς εἰς τοὺς πολλοὺς, ἤδη δὲ σπανιώτατα μόλις ἀναγινώσκεται.

Φοβούμεθα δὲ ὅτι καὶ ἡ νεωτέρα τῶν περὶ τούτου πραγματειῶν δὲν θέλει προσηλώσει πολὺ τοὺς ἀναγνώστας, ὅσους δυσηρέσησεν ὁ Ὄρμης καὶ ὁ Μίλλιος. Ἡ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Λόρδου Ποουϊσίου εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ὑποστρατήγου Ἰωάννου Μαλκόλμου τεθεῖσα ὕλη ἦτο τῳόντι πολυτιμοτάτη· ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐγένετο ἐπιτηδεία αὐτῆς χρῆσις. Ἐν τούτοις εἶναι ἄδικον νὰ κρίνωμεν αὐστηρῶς ἔργον, τὸ ὁποῖον, ἐὰν ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ ἤθελεν ἐπιζήσει, ἔμελλε πιθανώτατα νὰ τελειοποιηθῇ, γινόμενον ἐπιτομώτερον καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον διατασσόμενον· τὸ καθ' ἡμᾶς προτιμῶμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν εἰς τὸν εὐγενῆ οἶκον, εἰς ὃν τὸ κοινὸν ὀφείλει τοσοῦτον ἐπωφελεῖς καὶ ἀξιολόγους εἰδήσεις.

Ὅσῳ δὲ καὶ ἂν μετριάσωμεν τὴν φιλοπροσωπίαν τῶν ἀνθρώπων οἵτινες παρέδωκαν τὴν ὕλην τῆς προκειμένης συγγραφῆς, καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπεξειργάσθησαν τὴν ὕλην ταύτην, ἡ βίβλος, ἐν γένει λαμβανομένη, συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀνυψώσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Λόρδου Κλίβου. Ναὶ μὲν ἀπέχομεν πολὺ τοῦ νὰ συμφωνήσωμεν μετὰ τοῦ Ἰωάννου Μαλκόλμου, τοῦ ὁποίου ὁ πρὸς τὸν ἥρωα αὐτοῦ ἔρως ὑπερβαίνει τὸν συνήθη βιογραφικὸν ἔρωτα, καὶ ὅστις θεωρεῖ ἁπάσας τὰς πράξεις τοῦ παρ' αὐτοῦ θεοποιουμένου ἀνδρὸς πλήρεις σοφίας καὶ δικαιοσύνης· ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἐπίσης τοὐλάχιστον ἀπέχομεν τοῦ νὰ παραδεχθῶμεν τὴν αὐστηρὰν τοῦ Μιλλίου γνώμην, ὅστις, περὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Κλίβου, δεικνύει, νομίζομεν, κρίσιν ὀλιγώτερον ἀσφαλῆ ἢ εἰς τὰ λοιπὰ ἅπαντα μέρη τῆς πολυτίμου αὐτοῦ συγγραφῆς. Ὁ Κλίβης, ὡς οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι οἱ μετὰ σφοδρῶν παθῶν γεννηθέντες καὶ δι' ἰσχυρῶν δοκιμασθέντες πειρασμῶν, περιέπεσεν εἰς μεγάλα ἁμαρτήματα. Ἀλλὰ πᾶς ὁ ἀμερολήπτως καὶ νουνεχῶς ἀποβλέψας εἰς τὸ ὅλον αὐτοῦ στάδιον ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ τοσοῦτον γόνιμος ἡρώων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν ἡμετέρα νῆσος (ὁ γράφων Ἄγγλος) δὲν παρήγαγεν ἄνδρα δεινότερον ἀναδειχθέντα περί τε τὸ πολεμεῖν, περί τε τὸ βουλεύεσθαι.

Οἱ Κλίβαι κατῴκουν πάντοτε ἀπὸ τῆς 12ης ἑκατονταετηρίδος ἐπὶ κτήματος μετρίου μὲν τὴν ἔκτασιν κειμένου δὲ πλησίον τῆς ἐν Σαλοπίᾳ (Shropshire) Μαρκετ-Δραϋτόνης. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου Α'ου, τὸ ἀρχαῖον τοῦτο κληρονόμημα ἀνῆκεν εἰς τὸν Ῥιχάρδον Κλίβην, ὅστις ἦτον, ὡς φαίνεται, ἄνθρωπος ἁπλοῦς καὶ ἀπεστερημένος πολλῆς ἐπιτηδειότητος ἢ ἱκανότητος. Εἶχε δὲ σπουδάσει τὴν νομικὴν καὶ διῆγε τὸν βίον ἀσχολούμενος ἐν μέρει περὶ τὰ ἔργα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ, ἐν μέρει περὶ τὰ ἔργα τοῦ μικροῦ γαιοκτήτου. Γήμας κυρίαν τινὰ ἐκ Μαγκεστρίας ὀνόματι Γισκέλλην, ὑπῆρξε πατὴρ πολυαρίθμου οἰκογενείας· καὶ αὐτοῦ πρεσβύτερος υἱὸς εἶναι ὁ Ῥοβέρτος Κλίβης, ὁ θεμελιωτὴς τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ Βρετανικοῦ κράτους, ὅστις ἐγεννήθη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῶν προγόνων αὐτοῦ ἕδρᾳ τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1725.

Ἔτι ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνεδείχθη ὁ ἰδιόρρυθμος τοῦ ἀνδρὸς χαρακτήρ· διότι σώζονται ἐπιστολαὶ γραφεῖσαι ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ καθ' ἣν ἐποχὴν οὗτος ἦτον ἑπτὰ μόλις ἐτῶν καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐξάγεται, ὅτι ἔκτοτε ἡ ἰσχυρὰ αὐτοῦ θέλησις καὶ τὰ πυρώδη πάθη, ἔτι δὲ ἡ ἔμφυτος ἀροβία, ἥτις ἐνίοτε μόλις ἐφαίνετο δυναμένη νὰ συμβιβασθῇ μετὰ σώων φρενῶν, εἶχον ἀρχίσει νὰ προξενῶσι πολλὴν εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ ἀνησυχίαν. « Ἡ ὁπλασκία », λέγει εἷς τῶν θείων του, « εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι μὲ « ἄμετρον ὁρμὴν παραδεδομένος, παρέχει εἰς τὸν χα- « ρακτῆρα αὐτοῦ ἀγριότητά τινα καὶ ὑπεροψίαν, ἐκ- « ρηγνυομένη εἰς πᾶσαν ἐλαχίστην ἀφορμήν. » Οἱ πρεσβύτεροι τῆς γειτονίας ἄνθρωποι ἐνθυμοῦνται ἀκόμη, ὅτι ἤκουσαν τοὺς γονεῖς αὐτῶν διηγουμένους, πῶς ὁ Βὼβ (ὑποκοριστικὸν τοῦ Ῥοβέρτου) Κλίβης ἀνερρίχᾶτο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοῦ ἐν Μαρκετ-Δραϋτόνῃ κωδονοστασίου, καὶ μετὰ πόσου τρόμου οἱ κάτοικοι ἔβλεπον αὐτὸν καθήμενον παρὰ τὴν ὑπερτάτην ἄκραν λιθίνης ὑδροχόης. Διηγοῦνται πρὸς τούτοις πῶς εἶχε συγκροτήσει ἀφ' ὅλων τῶν ἀργῶν νεανίσκων τῆς πόλεως ῥαπτὸν ληστρικὸν, δι' οὗ ἠνάγκασε τοὺς παντοπώλας εἰς πληρωμὴν φόρου μήλων καὶ πεντηκοντάλεπτον, ἐγγυηθεὶς ἀντὶ τούτου εἰς αὐτοὺς τὴν ἀσφάλειαν τῶν παραθύρων. Περιήχθη δὲ ἀπὸ σχολείου εἰς σχολεῖον, ὀλίγον ἐπρόκοψεν εἰς τὰ μαθήματά του καὶ ἀπέκτησε παντοῦ ὑπόληψιν ἀθλιεστάτου νέου. Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι εἷς τῶν διδασκάλων του, ἀνὴρ ὀξυδερκέστατος προεῖπεν, ὅτι ὁ ἀργὸς ἐκεῖνος νεανίας θέλει ἀναδειχθῇ μέγας ἐν τῷ κόσμῳ· ἀλλ' ἡ κοινὴ γνώμη ἦτον, ὡς φαίνεται, ὅτι ὁ δυστυχὴς Ῥοβέρτος θέλει ἀποβῇ βλάξ, ἂν ὄχι βάραθρος. Ἡ οἰκογένειά του οὐδὲν περιέμενεν ἀγαθὸν ἀπὸ τοσοῦτον μικρῶν προτερημάτων καὶ τοσοῦτον πεισματώδους χαρακτῆρος· ὅθεν δὲν εἶναι παράδοξον, ὅτι, ἅμα γενομένου τοῦ νέου δεκτωκαιδεκαετοῦς, εὐχαρίστως παρεδέχθη ὑπὲρ αὐτοῦ θέσιν γραμματέως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Ἰνδικὴν Ἑταιρείας καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν διαπόντιον ταύτην χώραν, διὰ νὰ εὕρῃ τὴν τύχην του εἰς Μαδράσην ἢ ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ πυρετοῦ.

Αἱ ἐλπίδες τοῦ Κλίβου ἦσαν ὅλως διάφοροι τῶν ἐλπίδων τὰς ὁποίας ἔχουσιν οἱ νέοι, οἱ σήμερον ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Συνεδρίου εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκεῖνο Βρετανικὸν κράτος κατ' ἔτος πεμπόμενοι. Ἡ Ἰνδικὴ ἑταιρεία ἦτο τότε ἁπλῶς σωματεῖον ἐμπορικόν. Ἡ χώρα αὐτῆς συνέκειτο ἀπὸ ὀλίγων τετραγωνικῶν μιλίων, διὰ τὰ ὁποῖα ἐπληρόνετο τέλος εἰς τὰς ἐγχωρίους κυβερνήσεις. Τὰ στρατεύματά της μόλις ἐξήρκουν εἰς τὴν φύλαξιν τῶν κανονοστασίων 3 ἢ 4 ἀθλίων ὀχυρωμάτων, τὰ ὁποῖα κατεσκευάσθησαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐμπορικῶν ἀποθηκῶν. Οἱ ἰθαγενεῖς, ἐξ ὧν συνέκειντο τὸ πλεῖστον οἱ εὐάριθμοι αὗται φρουραί, δὲν εἶχον ἔτι διδαχθῆ τὴν Εὐρωπαϊκὴν πειθαρχίαν καὶ ἦσαν ὡπλισμένοι ἄλλοι μὲν μὲ ξίφη καὶ μὲ ἀσπίδας, ἄλλοι δὲ μὲ τόξα καὶ μὲ βέλη. Οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἑταιρείας δὲν εἶχον νὰ φροντίσωσιν, ὡς σήμερον, περὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν δικαστικῶν, οἰκονομικῶν καὶ διπλωματικῶν ὑποθέσεων χώρας μεγάλης, ἀλλὰ περὶ εἰκομιδῆς τροφῶν, περὶ προκαταβολῶν εἰς τοὺς ὑφαντάς, περὶ φορτώσεως πλοίων καὶ πρὸ πάντων περὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν ἰδιωτῶν ἐμπόρων, οἵτινες ἐτόλμων νὰ προςβάλωσι τὸ μονοπώλιον. Οἱ νεώτεροι γραμματεῖς τοσοῦτον ἀθλίως ἐμισθοδοτοῦντο, ὥςτε μόλις ἀπέζων, μὴ περιπίπτοντες εἰς χρέη· οἱ πρεσβύτεροι ἐπλούτουν ἐμπορευόμενοι ἰδίοις λογαριασμοὺς, οἱ δὲ ἐπιζήσαντες καὶ φθάσαντες εἰς τὰ ἀνώτατα τῆς ὑπηρεσίας ἀξιώματα, ἐδημιούργουν πολλάκις ἀξιόλογον περιουσίαν.

Ἡ Μαδράση (ἴσως ἡ *Μαλίγγα* τῶν ἀρχαίων), εἰς ἣν διευθύνετο ὁ Κλίβης, ἦτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὸ ἀξιολογώτερον ἴσως τῶν καταστημάτων τῆς ἑταιρείας. Ἐν τῇ προηγουμένῃ ἑκατονταετηρίδι εἶχε κατασκευασθῆ ἐπὶ ἐρήμου καὶ ραχιώδους χώρου τὸ ὀχύρωμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καὶ πλησίον αὐτοῦ ἠγέρθη ἐκ τοῦ προχείρου πόλις ὑπὸ πολλῶν χιλιάδων ἰθαγενῶν κατοικουμένη. Ἤδη ὑπῆρχον εἰς τὰ προάστεια πολλαὶ λευκαὶ καὶ ὑπὸ κήπων περιεστοιχισμέναι ἐπαύλεις, εἰς τὰς ὁποίας οἱ πλούσιοι τῆς ἑταιρείας ὑπάλληλοι ἀπεχώρουν, ἵνα, μετὰ τὰς γραφικὰς καὶ ἄλλας ἐμπορικὰς αὐτῶν ἐργασίας, ἀπολαύσωσι τὸν ἐλαφρὸν θαλάσσιον ἀέρα τὸν περὶ δυσμὰς ἡλίου ἀπὸ τοῦ Γαγγητικοῦ (Βεγγαλικοῦ) κόλπου πνέοντα. Αἱ ἕξεις τῶν ἐμπορικῶν τούτων μεγιστάνων ἦσαν, ὡς φαίνεται, δαπανηρότεραι, ἀσωτότεραι καὶ μεγαλοπρεπέστεραι τῶν ἕξεων τὰς ὁποίας ἔχουν οἱ διαδεξάμενοι αὐτοὺς ἀνώτεροι δικαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἄρχοντες· ἀλλὰ ἄνεσις βίου ὑπῆρχε πολὺ ὀλιγωτέρα. Πολλαὶ ἐφευρέσεις, αἵτινες, μετριάζουσαι σήμερον τὴν θερμότητα τοῦ κλίματος, συντηροῦσι τὴν ὑγείαν καὶ παρατείνουσι τὴν ζωήν, ἦσαν ἔτι ἄγνωστοι. Ἡ μετὰ τῆς Εὐρώπης σχέσις ἦτο πολὺ ὀλιγωτέρα ἢ σήμερον. Ὁ διὰ τῆς Εὐέλπιδος ἄκρας πλοῦς, ὁ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους συνήθως εἰς τρεῖς μῆνας ἐπιτελούμενος, σπανίως ἀνεπληροῦτο τότε εἰς μῆνας ἓξ καὶ ἐνίοτε παρετείνετο ὑπὲρ τὸ ἔτος. Ἐντεῦθεν ὁ ἐν τῇ Ἰνδικῇ Ἄγγλος ἀπεξενοῦτο τότε τὴν πατρίδα αὐτοῦ πολὺ μᾶλλον, καὶ πολὺ πλέον ἐνεδύετο τὰς ἀνατολικὰς συνηθείας, καὶ μετὰ τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην κάθοδον πολὺ δυςχερέτερον ἀνελάμβανε τὸν πάτριον βίον ἢ ὁ ἐν τῇ Ἰνδικῇ Ἄγγλος τῶν σημερινῶν χρόνων.

Ἐντὸς τοῦ ὀχυρώματος καὶ περὶξ αὐτοῦ οἱ Ἄγγλοι διοικηταὶ μετήρχοντο, ἀδείᾳ τοῦ ἐπιχωρίου ἡγεμόνος, ἐξουσίαν πολλὴν, οἵαν πᾶς μέγας Ἰνδὸς γαιοκτήτης μετήρχετο ἐπὶ τοῦ ἰδίου κτήματος. Ἀλλὰ οὐδέποτε ὠνειρεύοντο νὰ ἀποιτήσωσι κράτος ἀνεξάρτητον. Ἡ παρακειμένη χώρα ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τοῦ Ναβώβ τῆς Καρνατίκης, τοποτηρητοῦ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Δεκάνης (τοῦ παρὰ τῶν ἀρχαίων Δαχιναβάδου) τοῦ συνήθως Νιζὰμ ἐπικαλουμένου, ὅςτις καὶ αὐτὸς δὲν ἦτον ἄλλο εἰμὴ τοποτηρητὴς τοῦ ἰσχυροῦ ἡγεμόνος, τοῦ τότε γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Μογούλ. Τὰ πάλαι τοσοῦτον περίβλεπτα καὶ φοβερὰ ταῦτα ὀνόματα ὑπάρχουσιν ἔτι. Σώζεται ἔτι Ναβώβ τις τῆς Καρνατίκης, ζῶν ἀπὸ συντάξεως τὴν ὁποίαν ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν οἱ Ἄγγλοι ἀπὸ τῶν εἰςοδημάτων τῆς ἐπαρχίας τὴν ὁποίαν ἐκυβέρνων ποτὲ οἱ προπάτορες αὐτοῦ. Σώζεται ἐπίσης καὶ τις Νιζὰμ, τοῦ ὁποίου ἡ πρωτεύουσα χαλιναγωγεῖται ὑπὸ ἀγγλικοῦ στρατοπέδου καὶ εἰς τὸν ὁποῖον Βρετανὸς ἀντιπρόςωπος, φέρων τοῦ συμβούλου τὸ ὄνομα, δίδει προςταγὰς, ἐκτελουμένας ἄνευ ἐναντιολογίας. Σώζεται τελευταῖον καὶ Μογούλ τις ὅςτις ἔχει μὲν τὴν ἄδειαν νὰ παίζῃ συντηρῶν αὐλὴν καὶ δεχόμενος ἀναφορὰς, ἀλλὴ ὅμως ἐξουσίαν τοῦ εὐπραγεῖν ἢ κακοπραγεῖν δὲν ἔχει πλείονα τοῦ ἐλαχίστου πολιτικοῦ ὑπαλλήλου τῆς ἑταιρείας.

Ἡ τοῦ Κλίβου θαλασσοπορία ὑπῆρξε, καὶ ὡς πρὸς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν θεωρουμένη, παραδόξως μακρά· τὸ πλεῖον παρέμεινε μῆνάς τινας εἰς Βρασιλίαν, ὅπου ὁ νέος τυχοδιώκτης ἥρπασεν ὀλίγας τινὰς γνώσεις τῆς Πορτογαλλικῆς καὶ κατεδαπάνησεν ἅπαν αὐτοῦ τὸ χρημάτιον. Ὑπὲρ τὸ ἔτος δὲ παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς Ἀγγλίας ἀναχωρήσεώς του πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν Ἰνδικήν. Ἐν Μαδράσῃ περιέστη εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν· τὰ κεφάλαιά του εἶχον ἐξαντληθῆ, ὁ μισθὸς ἦτο μικρὸς· τὸ κατάλυμά του ἄθλιον, πρᾶγμα δεινὸν εἰς κλίμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀνεκτὸν εἰς Εὐρωπαῖον, εἰμὴ τὸν ἔχοντα κατοικίαν εὐρύχωρον καὶ καλῶς κειμένην. Καὶ ἦτο μὲν συστημένος εἰς εὐπατρίδην ὅςτις ἠδύνατο ἴσως νὰ παράσχῃ αὐτῷ συνδρομήν τινα· ἀλλ' ἀποβιβασθεὶς εἰς Ἅγιον Γεώργιον ἔμαθεν, ὅτι ὁ εὐπατρίδης οὗτος εἶχεν ἀποπλεύσει εἰς Ἀγγλίαν. Ἡ συστολὴ καὶ ἡ ὑπερηφία τοῦ νεανίου ἐκείνου τὸν ἀπέτρεπον ἀπὸ τοῦ νὰ πλησιάσῃ εἰς ξένους· καὶ πολλοὺς διέτριψεν ἐν τῇ Ἰνδικῇ μῆνας πρὶν ἢ γνωρισθῇ μὲ καμμίαν οἰκογένειαν. Τὸ κλίμα προςέβαλε τὴν ὑγείαν καὶ τὴν διάθεσίν του· αἱ ἐργασίαι του δὲν ἠδύναντο νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν πυρώδη ἐκεῖνον καὶ τολμηρὸν χαρακτῆρα. Ὅθεν ἐπόθησε τὴν πατρίδα καὶ ἐξέφρασεν, εἰς τὰς πρὸς τοὺς οἰκείους ἐπιστολὰς, τὰ αἰσθήματά του τρυφερώτερον καὶ μελαγχολικώτερον παρ' ὅτι ἠδύνατο νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ τοῦ ἰδιογνώμονος χαρακτῆρος τῆς παιδικῆς του ἡλικίας καὶ ἀπὸ τῆς ἀνενδότου τραχύτητος τοῦ μετέπειτα βίου. « Οὐδεὶς μίαν», λέγει, «ἐγνώρισα εὐτυχῆ ἡμέραν ἀφῆς κατέλιπον τὴν πατρίδα. » καὶ παρακατιὼν « Ὀφείλω

« νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἐκ διαλειμμάτων, ἅμα ἐνθυμηθῶ τὴν ποθητήν μου Ἀγγλίαν, ἡ καρδία μου « συγκινεῖται παραδόξως . . . Ἐὰν ἀξιωθῶ ποτε νὰ « ἴδω καὶ πάλιν τὴν πατρίδα μου, μάλιστα δὲ τὴν «Μαγκεστρίαν, τὸν πρὸς ὃν ὅλων τῶν πόθων μου, « πᾶσαι αἱ εὐχαί μου θέλουν διὰ μιᾶς ἐκπληρωθῆ. »

Ἔτυχε δὲ πολυτιμοτάτης παραμυθίας, διότι ὁ διοικητής, ἔχων καλὴν βιβλιοθήκην, ἐπέτρεψεν εἰς τὸν Κλίβην τὴν εἰς αὐτὴν εἴςοδον. Ὁ νέος ἐκεῖνος ἀφιέρωσε τὸν πλεῖστον τῆς ἀνέσεως αὐτοῦ χρόνον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τότε ἔμαθεν ὅ,τι ἐμαθέ ποτε ἀπὸ τῶν βιβλίων, καθότι παῖς μὲν ὤν, δὲν ἐνησχολήθη περὶ τὰ γράμματα διὰ τὴν ἀμέλειαν, ἀνὴρ δὲ γενόμενος, διὰ τὸ πολυάσχολον.

Ἀλλ' οὔτε τὸ κλίμα, οὔτε ἡ πενία, οὔτε ἡ σπουδὴ, οὔτε ἡ νοσταλγία ἠδυνήθησαν νὰ δαμάσωσι τὴν ἀπεγνωκυῖαν τόλμην τοῦ φρονήματος αὐτοῦ. Πρὸς τοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἀνωτέρους προςηνέχθη ἀπαράλλακτα, καθὼς εἶχεν ἄλλοτε φερθῆ πρὸς τοὺς διδασκάλους του, καὶ πολλάκις ἐκινδύνευσε νὰ ἀποβάλῃ τὴν θέσιν του. Δὶς δ' ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ αὐτόχειρ καὶ δὶς τὸ πιστόλιον, τὸ ὁποῖον διεύθυνε κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, δὲν ἐπυροβόλησε. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο προεξένησεν εἰς αὐτὸν τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ὁμοία σύμπτωσις εἶχε προξενήσει εἰς τὸν μέγαν Γερμανὸν στρατηγὸν Οὐαλλεςτεῖνον· δ ὅτι ἀφοῦ ἐβεβαιώθη, ὅτι τὸ πιστόλιον ἦτο τῳόντι καλῶς ὡπλισμένον, ἀνέκραξεν, ὅτι βεβαίως ἐσώθη διὰ νὰ πράξῃ μέγα τι.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην συνέβη γεγονὸς, τὸ ὁποῖον, ἐνῷ κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετο ἀπειλοῦν τὴν καταστροφὴν ὅλων αὐτοῦ τῶν ἐλπίδων, ἠνέῳξεν ἐξ ἐναντίας εἰς αὐτὸν νέον διακρίσεως στάδιον. Ἡ Εὐρώπη ἐσπαράσσετο πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τοῦ περὶ κληρονομίας τοῦ Αὐστριακοῦ θρόνου πολέμου. Ὁ Γεώργιος Β'ος (βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας) ἦτον ὁ σταθερὸς τῆς Μαρίας Θυρεσίας (αὐτοκρατορίσσης τῆς Αὐστρίας) σύμμαχος· ὁ δὲ τῶν Βουρβώνων οἶκος ἐτάσσετο μετὰ τῆς ἀντιπάλου μερίδος. Ἡ Ἀγγλία ἦτο μὲν καὶ τότε θαλασσοκράτωρ, ἀλλ' ὄχι, ὡς βραδύτερον, ὅτε κατέστη πλέον ἢ ἐνάμιλλος ὅλων τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου· τότε μετὰ δυςκολίας ἀντεῖχεν εἰς τοὺς ἡνωμένους ςόλους τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἱσπανίας· εἰς δὲ τὰς ἀνατολικὰς θαλάσσας ἡ Γαλλία ἀνεδείχθη ὑπερέχουσα. Ὁ Λαβουρδονναίσιος, ἀνὴρ διακεκριμένων προτερημάτων καὶ ἀρετῶν, ἐςράτευσε, καί περ ἀντιςάντων εἰς αὐτὸν τῶν Βρετανικῶν ςόλων, ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν ἤπειρον, ἀπεβιβάσθη εἰς αὐτὴν, ἤθροισε ςρατὸν, προςῆλθεν εἰς Μαδράσην καὶ ἠνάγκασε τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον νὰ παραδοθῶσι διὰ συνθήκης. Αἱ κλεῖς παρεδόθησαν, ἡ Γαλλικὴ σημαία ἀνεπετάσθη εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ αἱ εμπορικαὶ ἀποθῆκαι τῆς ἑταιρείας κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν, ὡς λεία τοῦ πολέμου. Ἐν τῇ συνθήκῃ ὡρίσθη, ὅτι οἱ Ἄγγλοι κάτοικοι θέλουν θεωρηθῆ ὡς αἰχμάλωτοι ἐπὶ λόγῳ τιμῆς καὶ ὅτι ἡ πόλις θέλει διαμείνει εἰς χεῖρας τῶν Γάλλων μέχρις οὗ ἐξαγορασθῇ. Ἔδωκε δὲ λόγον τιμῆς ὁ Λαβουρδονναίσιος, ὅτι δὲν θέλουν ἀπαιτηθῆ εἰ μὴ μέτρια λύτρα.

Ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία τοῦ Λαβουρδονναισίου ἐκίνησε τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ ὁμογενοῦς αὐτοῦ Δυπλειξίου, διοικητοῦ Πονδιχέρους. Ὁ Δυπλείξιος εἶχεν ἐκτὸς τούτου ἀρχίσει νὰ μελετᾷ πολλὰ καὶ μεγάλα, μεθ' ὧν παντάπασι δὲν συνεβιβάζετο ἡ εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀπόδοσις τῆς Μαδράσης. Ὅθεν ἀπεφήνατο, ὅτι ὁ Λαβουρδονναίσιος ὑπερέβαλε τὴν ἐπιτραπεῖσαν αὐτῷ ἐξουσίαν, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν Γάλλων ἐπὶ τῆς Ἰνδικῆς ἠπείρου κατακτηθέντα ὑπόκεινται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ διοικητοῦ Πονδιχέρους καὶ ὅτι ἡ Μαδράση πρέπει νὰ κατεδαφισθῇ. Ὁ Λαβουρδονναίσιος ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ· ἡ δὲ ὀργὴ τὴν ὁποίαν ἐκίνησε παρὰ τοῖς Ἄγγλοις ἡ ῥῆξις τῆς συνθήκης, ἐπιπαρωξύνθη διὰ τοῦ ἐξευτελιστικοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Δυπλείξιος προςηνέχθη πρὸς τοὺς πρώτους τῆς ἑταιρείας ὑπαλλήλους· ὅ ὅτι ὁ διοικητὴς καὶ πολλοὶ τῶν ἐγκριτοτέρων κατοίκων τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μετεφέρθησαν φρουρούμενοι εἰς Πονδίχερυν καὶ ἤχθησαν διὰ τῆς πόλεως ἐν θριάμβῳ ἐπὶ παρουσίᾳ 50,000 θεατῶν. Ὅθεν μετὰ λόγου ἐθεωρήθη, ὅτι ἡ αὐστηρὰ αὕτη παραβίασις τῆς δημοσίας πίστεως ἀπέλυε τοὺς κατοίκους τῆς Μαδράσης τῶν ὑποχρεώσεων τὰς ὁποίας πρὸς τὸν Λαβουρδονναίσιον ἀνέλαβον· καὶ ὁ Κλίβης ἐδραπέτευσε διὰ νυκτὸς ἀπὸ τῆς πόλεως, μετημφιεσμένος ὡς Μουσουλμᾶνος καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγ. Δαυὶδ, ἓν τῶν μικρῶν Ἀγγλικῶν καταστημάτων, τῶν ἀπὸ Μαδράσης ἐξηρτημένων.

Αἱ περιστάσεις εἰς τὰς ὁποίας ἤδη εὑρίσκετο, τὸν ἠνάγκασαν νὰ λάβῃ ἐπάγγελμα συμβιβαζόμενον μὲ τὸ ἀκοίμητον καὶ ἀτρόμητον πνεῦμά του πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἄχρι τοῦδε εἶχε τοῦ νὰ ἐξετάζῃ φακέλλους καὶ νὰ συντάσσῃ λογαριασμούς· διότι ἐζήτησε καὶ ἔλαβε θέσιν σημαιοφόρου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἑταιρείας καὶ ἤρχισεν οὕτως, εἰς ἡλικίαν 21 ἔτους, τὸ στρατιωτικὸν αὐτοῦ στάδιον. Διὰ τὴν ἀνδρίαν του, τῆς ὁποίας, ἔτι εἰς τὴν πολιτικὴν ὑπηρεσίαν ὤν, εἶχε δώσει λαμπρὰν ἀπόδειξιν δι' ἀπηλπισμένης μονομαχίας πρὸς ἀλαζόνα στρατιωτικὸν, ὅςτις ἦτο τὸ φόβητρον τοῦ Ἁγίου Δαυὶδ, διεκρίθη τάχιστα μεταξὺ πολλῶν ἄλλων γενναίων ἀνδρῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἤρχισε νὰ ἀναδεικνύῃ εἰς τὸ νέον αὐτοῦ ἐπάγγελμα καὶ ἄλλα προτερήματα τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον παρατηρηθῆ πρότερον εἰς αὐτὸν, κρίσιν, ὀξύνοιαν, πειθαρχίαν. Διεκρίθη δὲ λαμπρῶς εἰς διαφόρους κατὰ τῶν Γάλλων ἐπιχειρήσεις καὶ ἐπέστησε τὴν ἰδιαιτέραν προςοχὴν τοῦ ταγματάρχου Λαουρεγκίου, ὅςτις ἐθεωρεῖτο τότε ὡς ὁ ἄριστος τῶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ Βρετανῶν ἀξιωματικῶν.

Ἦτο δὲ ἤδη ὁ Κλίβης μῆνάς τινας ἐν τῷ στρατῷ, ὅτε ἔφθασεν ἡ εἴδησις, ὅτι μεταξὺ Μ. Βρετανίας καὶ Γαλλίας συνωμολογήθη εἰρήνη. Ἐντεῦθεν ὁ Δυπλείξιος ἠναγκάσθη νὰ ἀποδώσῃ τὴν Μαδράσην εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἑταιρείαν καὶ ὁ νέος σημαιοφόρος ἠδύνατο ἤδη νὰ ἀναλάβῃ αὖθις τὴν προτέραν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν. Ἐπανῆλθε λοιπὸν τῳόντι ἐπί τινα χρόνον εἰς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ· ἔπειτα ἐγκατέλιπεν αὐτὸ πάλιν διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ταγματάρχην Λαουρέγκιον εἰς τινας μικρὰς κατὰ τῶν ἰθαγενῶν ἐχτ

θροπραξίας, καὶ πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πολιτικὴν ὑπηρεσίαν. Ἐνῷ δὲ ἐταλαντεύετο τοιουτοτρόπως μεταξὺ στρατιωτικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ βίου, ἐπῆλθον γεγονότα ἐπαγαγόντα τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ ἐκλογήν. Τὸ ἐν τῇ Ἰνδικῇ πολιτικὸν ἐμπορεῖον ἐκτήσατο νέον ἀξίωμα διότι μεταξὺ μὲν τῶν στεμμάτων Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ὑπῆρχεν εἰρήνη· ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐμπορευομένων ἑταιρειῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας παρήχθη ἀγὼν πολυπραγμονέστατος καὶ ἀξιολογώτατος, ἀγὼν ὄχι βεβαίως περὶ μικροῦ πράγματος, διότι γέρας αὐτοῦ καὶ βραβεῖον ἔμελλε νὰ ἦναι τὸ κράτος τοῦ Ταμερλανικοῦ οἴκου.

Τὸ κράτος τὸ ὁποῖον ὁ Βαβὲρ καὶ οἱ Μογγόλοι αὐτοῦ ἐν τῇ 16η ἑκατονταετηρίδι ἵδρυσαν, ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἓν τῶν ἐπὶ γῆς ἐκτενεστάτων καὶ λαμπροτάτων. Οὐδενὸς Εὐρωπαϊκοῦ βασιλείου ὁ ἡγεμὼν εἶχε τοσούτους ὑπηκόους οὐδὲ εἰσοδήματα τοσαῦτα. Τὸ κάλλος καὶ ἡ πολυτέλεια τῶν ὑπὸ τῶν τῶν κυριαρχῶν τῆς Ἰνδικῆς κατασκευασθέντων οἰκοδομημάτων ἐξέπληξαν καὶ αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς περιηγητὰς ὅσοι εἶδον τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Οἱ ἀναρίθμητοι αὐλικοὶ καὶ ὁ πολυτελὴς κόσμος ὑφ' ὃν περιεστοιχίζετο ὁ εἰς Δελὶν θρόνος ἐξεθάμβωσαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅσοι ἦσαν συνειθισμένοι εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς Οὐερσαλλίας. Τινὲς τῶν μεγάλων αὐτῆς ἀντιβασιλέων, οἵτινες κατεῖχον τὸ ἀξίωμα αὐτῶν κατ' ἐντολὴν τοῦ Μογούλ, ἦρχον τοσούτων ὑπηκόων, ὅσων ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἢ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Αὐτοὶ οἱ τοποτηρηταὶ τῶν τοποτηρητῶν τούτων ἠδύναντο κατὰ τὴν ἔκτασιν τῆς χώρας καὶ τὸ ποσὸν τοῦ εἰσοδήματος νὰ ἐξισωθῶσι μὲ τὸν μέγαν δοῦκα τῆς Τοσκάνης ἢ μὲ τὸν ἐκλογέα τῆς Σαξονίας.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ μέγα τοῦτο κράτος, ὅσῳ ἰσχυρὸν καὶ ἀκμαῖον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται, ἐκυβερνᾶτο ὅμως, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν καλλιτέραν αὐτοῦ ἐποχήν, χειρότερον τῶν χείριστα κυβερνωμένων τὴν σήμερον μερῶν τῆς Εὐρώπης. Τὴν διοίκησιν ἐμίαινον πᾶσαι αἱ κακίαι τοῦ ἀνατολικοῦ δεσποτισμοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἀπὸ τῆς κυριαρχίας μιᾶς φυλῆς ἐπὶ ἄλλης ἀδιαχώριστοι κακίαι. Αἱ ἔριδες τῶν ἡγεμόνων τοῦ βασιλικοῦ οἴκου παρῆγον ἀπείρους κακουργίας καὶ δημοσίους συμφοράς. Φιλόδοξοι τοποτηρηταὶ τοῦ κυριάρχου ἠγωνίζοντο ἐνίοτε νὰ γίνωσιν ἀνεξάρτητοι. Ἄγριαι Ἰνδικαὶ φυλαί, μὴ ὑποφέρουσαι τὸν ξένον ζυγόν, ἀπεποιοῦντο πολλάκις τὸν φόρον, ἀπέκρουον τὰ στρατεύματα τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τῶν ὀρέων καὶ κατέῤῥεον ἔνοπλοι εἰς τὰ γεωργημένα πεδία. Ἀλλ' ἀν καὶ ἡ κακὴ αὐτὴ διοίκησις ἦτον ἀδιάλειπτος, ἂν καὶ ἐκ διαλειμμάτων συνέβαινον ταραχαὶ ἐκ θεμελίων ἀνασείουσαι τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα, ἡ μεγάλη αὕτη μοναρχία διεφύλαξεν ἐν γένει ἐπί τινας γενεὰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἑνότητος, τῆς μεγαλειότητος καὶ τῆς δραστηριότητος. Ἐπὶ τῆς μακρᾶς ὅμως κυβερνήσεως τοῦ Αὐρεγγζέβου, τὸ κράτος κατεφέρθη πρὸς τὴν παραλυσίαν, καὶ περ πολλὰ μοχθήσαντος τοῦ ἡγεμόνος πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ κακοῦ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ κυριάρχου ἐκείνου, τοῦ ἐν ἔτει 1707 συμβάντος, ἡ ταχύτης μὲ τὴν ὁποίαν ἐπῆλθεν ἡ ἀπώλεια ὑπῆρξε φοβερά. Δεινὰ ἐξωτερικαὶ ἐπιθέσεις συμπεσοῦσαι μετὰ ἀνιάτου καὶ ἀδιαλείπτου ἐσωτερικῆς παρακμῆς ἔμελλον νὰ ἐπιφέρωσιν ἐντὸς ὀλίγων ἐνιαυτῶν τὴν ἐντελῆ τοῦ κράτους διάλυσιν.

Ἡ ἱστορία τῶν διαδόχων τοῦ Θεοδοσίου παρίστησιν ὄχι ὀλίγην ὁμοιότητα πρὸς τὴν τῶν διαδόχων τοῦ Αὐρεγγζέβου· ἀλλ' ἴσως ἡ τῶν Καρολιδῶν πτῶσις δύναται μᾶλλον νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν πτῶσιν τοῦ Μογούλ. Ὁ Κάρολος ὁ μέγας εἶχε μόλις κηδευθῇ, ὅτε αἱ ἀσθένειαι καὶ αἱ διενέξεις τῶν διαδόχων του ἤρχισαν νὰ ἐπάγωνται κατ' αὐτῶν μὲν περιφρόνησιν, εἰς δὲ τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν συμφοράς. Ἡ εὐρεῖα τῶν Φράγκων χώρα κατεκερματίσθη εἰς χίλια κλάσματα. Ψιλὸν μόνον τὸ ὄνομα τοῦ ἀξιώματος ἐλείπετο εἰς τοὺς ἀδόξους κληρονόμους ὀνόματος λαμπροῦ, εἰς Κάρολον τὸν Φαλακρόν, Κάρολον τὸν Παχύν, Κάρολον τὸν Εὐήθη. Ἐχθροὶ βάρβαροι, καὶ διαφέροντες ἀπ' ἀλλήλων κατά τε τὴν φυλὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ θρήσκευμα συνέῤῥευσαν, ὡς ἐκ συνθήκης, ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων γωνιῶν τῆς γῆς, διὰ νὰ λεηλατήσωσιν ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας ἡ κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑπερασπισθῇ. Οἱ πειραταὶ τῆς Βαλτικῆς ἐξέτεινον τὰς λῃστρικὰς αὐτῶν ἐπιδρομὰς ἀπὸ τοῦ Ἄλβιος μέχρι τῶν Πυρηναίων καὶ ἔστησαν τελευταῖον τὴν ἕδραν αὐτῶν ἐν τῇ πλουσίᾳ τοῦ Σηκουάνα κοιλάδι. Οἱ Οὖγγροι ἀπῆγον εἰς τὰ βάθη τῶν Παννονείων δασῶν τὰ λάφυρα τῶν πόλεων τῆς Λομβαρδίας. Ὁ Σαρακηνὸς ἦρχε τῆς Σικελίας, ἐδῄου τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς Καμπανίας καὶ διέδιδε τρόμον μέχρις αὐτῶν τῶν τειχῶν τῆς Ῥώμης. Ἐν μέσῳ δὲ τῶν συμφορῶν τούτων, μεγάλη ἐσωτερικὴ μεταβολὴ συνέβαινεν ἐν τῷ κράτει. Ἀπὸ τῆς σηπεδόνος τοῦ θανάτου ἤρχισε νὰ παράγεται νέος βίου τύπος. Ἐνῷ τὸ σύνολον τοῦ μεγάλου σώματος ἐνάρκοῦτο καὶ ἠδράνει, ἓν ἕκαστον αὐτοῦ μέλος ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ ἴδια εἰς αὐτὸ αἰσθήματα καὶ νὰ κινῆται μὲ ἰδιάζουσαν εἰς αὐτὸ δραστηριότητα. Εἰς τὰς ἐρημοτάτας ἐκείνας καὶ θλιβερωτάτας χώρας τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας κεῖνται αἱ πηγαὶ ὅλων τῶν φεουδαλικῶν δικαιωμάτων ὅλων τῶν νεωτέρων εὐπατριδῶν. Αὐτόθι ἀνατρέχει ἡ δύναμις τῶν ἡγεμόνων ἐκείνων, οἵτινες, καλούμενοι μὲν ὑποτελεῖς, πραγματικῶς δὲ ὄντες ἀνεξάρτητοι, ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἦρξαν, ὡς δοῦκες, μαρκίονες καὶ κόμητες, ὅλων σχεδὸν τῶν κλασμάτων τοῦ κράτους τὸ ὁποῖον ὑπετάσσετό ποτε εἰς τὸν Κάρολον τὸν Μέγαν.

Τοιαύτη ἡ σχεδὸν τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ μεταβολὴ ἡ συμβᾶσα εἰς τὸ Μογουλικὸν κράτος ἐπὶ τῶν 40 ἐνιαυτῶν, τῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αὐρεγγζέβου ἐπελθόντων. Ἡγεμόνες φέροντες ψιλὸν τὸ ὄνομα τῆς ἀρχῆς καὶ φθειρόμενοι ὑπὸ τῆς ῥαθυμίας καὶ τῆς ἀσωτίας, κατέτριβον τὸν βίον εἰς κατάκλειστα βασίλεια, μασσῶντες βέταλα (ἐρεθιστικὰ φυτὰ τῆς Ἰνδικῆς), θωπεύοντες παλλακὰς καὶ ἀκροώμενοι γελωτοποιῶν. Ἐχθροὶ βάρβαροι εἰσέβαλον διὰ τῶν δυτικῶν παρόδων, ἵνα λεηλατήσωσι τὸν ἀφύλακτον τῆς Ἰνδικῆς πλοῦτον. Πέρσης κατακτητὴς περάσας τὸν Ἰνδὸν καὶ εἰσελάσας διὰ τῶν

Δελικῶν πυλῶν, ἀπήγαγεν ἐν θριάμβῳ τοὺς θησαυροὺς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ πολυτέλεια ἔφερεν εἰς ἔκστασιν τὸν Ῥόην καὶ τὸν Βερνιέρον· δηλαδὴ τὸν ταώνιον θρόνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ πλουσιώτατοι λίθοι τῆς Γολκόνδης ἐκολλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐπιτηδειοτάτων χειρῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ τὸ ἀτίμητον ὄρος τοῦ φωτὸς, τὸ ὁποῖον, μετὰ πολλὰς παραδόξους τροπὰς τῆς τύχης, ἔλαμψε τελευταῖον εἰς τὸ περιβραχιόνιον τοῦ Ῥουνδσιτ Σίγγου καὶ ἤδη εἶναι προωρισμένον νὰ κοσμήσῃ τὸ μισητὸν εἴδωλον τοῦ Ὀρίσσου. Μετ' ὀλίγον ἐπῆλθον οἱ Ἀφγανοί, διὰ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀρξάμενον ἔργον τῆς ἐρημώσεως. Οἱ μάχιμοι Ῥαζιποῦτοι (Radjepoutes) ἀπέβαλον τὸν Μουσουλμανικὸν ζυγόν. Στῖφος μισοθόφορων ἐκυρίευσαν τὴν Ῥοϊλκούνδαν. Οἱ Σῖκαι ἐπεκράτουν τοῦ Ἰνδοῦ. Οἱ Δζαοῦται διέδιδον τρόμον παρὰ τὸν Δζούμναν ποταμὸν (τὸν δεξιόθεν εἰς τὸν Γάγγην ἐμβάλλοντα· εἶναι δὲ ὁ Ἰομάνης τοῦ Πλινίου καὶ Ἰωβάρης τοῦ Ἀρριανοῦ). Αἱ παρὰ τὴν ἑσπερίαν παραλίαν τῆς Ἰνδικῆς ὀρειναὶ χῶραι ἐξέβρασαν φυλὴν ἔτι φοβερωτέραν, φυλὴν ἥτις ἐπὶ πολὺ ἐνέπνευσε τρόμον εἰς πάντα ἰθαγενῆ κυριάρχην, μετὰ δὲ πλείστους δεινοὺς καὶ ἀμφιβόλους ἀγῶνας δὲν ἐνέδωκεν εἰμὴ εἰς τὴν τύχην καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἀγρία αὕτη λῃστρικὴ φυλὴ κατέῤῥευσε πρῶτον ἀπὸ τῶν ὀρέων αὐτῆς ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Αὐρεγγζέβου καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του πᾶσα γωνία τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κράτους ἔλαβε πεῖραν τοῦ φοβεροῦ τῶν Μαραττῶν ὀνόματος. Πολλαὶ εὔφοροι Ἀντιβασιλέων ἐπικράτειαι ὑπετάχθησαν εἰς αὐτοὺς ἐντελῶς. Τὸ κράτος των ἐξηπλώθη ἀπὸ τῆς μιᾶς παραλίας τῆς χερσονήσου μέχρι τῆς ἄλλης. Μαραττῶν ἄρχοντες ἐκυβέρνων εἰς Πουνᾶν, εἰς Γουαλιόρην, εἰς Γοζυράτην, εἰς Βεράρην καὶ εἰς Ταυδσχόρην· καὶ περ δὲ γενόμενοι ἡγεμόνες μεγάλοι, δὲν ἔπαυον τοῦ νὰ ἦναι λαφυραγωγοί, καὶ διετήρουν τὰς λῃστρικὰς ἕξεις τῶν πατέρων αὐτῶν. Πᾶσα χώρα, μὴ ὑποτεταγμένη εἰς τὴν κυριαρχίαν των, ἐδῄοῦτο διὰ τῶν εἰσβολῶν αὐτῶν. Ἅμα ἠκούοντό που τὰ τύμπανά των, ὁ γεωργὸς ἔῤῥιπτεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸν ὁδοιπορικόν του σάκκον, ἐξησφάλιζεν εἰς τὴν ζώνην του τὰς μικράς του οἰκονομίας καὶ ἔφευγε μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων εἰς τὰ ὄρη, πρὸς τὴν προσηνεστέραν γειτονίαν τῆς ὑαίνης καὶ τῆς τίγριδος. Πολλαὶ ἐπαρχίαι ἐξησφάλιζον τοὺς καρπούς αὐτῶν διὰ πληρωμῆς λύτρων. Καὶ αὐτὸ τὸ ἐλεεινὸν φάσμα τὸ ὁποῖον ἔφερεν ἔτι τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον κατεδέχθη νὰ πληρώσῃ τὸ ἐπονείδιστον τοῦτο βραβεῖον τῆς λῃστείας. Τὰ πυρὰ ἑνὸς τῶν ἁρπάγων ἐκείνων ἠγεμόνων ἐθεάθησαν ἀπὸ τὰ τείχη τῶν Δελικῶν βασιλείων. Ἕτερος δὲ συνεπαγόμενος τὸ πολυάριθμον αὐτοῦ ἱππικὸν, ἐπέσκηπτε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς τοὺς ὀρυζῶνας τῆς Βεγγάλης. Καὶ αὐταὶ αἱ ἀποθῆκαι τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐμπορείων ἐκινδύνευον· οὐδὲ συνεπληρώθησαν ἔτι ἑκατὸν ἐνιαυτοὶ ἀφ' οὗ ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰ ὀχυρωθῇ ἡ Καλκοῦττα κατὰ τῶν ἱππέων τῆς Βεράρης, καὶ τὸ ὄνομα τῆς Μαραττικῆς τάφρου σώζει μέχρι τῆς σήμερον τὴν μνήμην τοῦ κινδύνου ἐκείνου.

Οἱ δὲ ἀντιβασιλεῖς τοῦ Μογούλ ὅσοι διετήρησαν τὴν ἀρχὴν, ἀπέβησαν ἀνεξάρτητοι. Ναὶ μὲν ἀνεγνώριζον πάντοτε διὰ λόγων τὴν ἀνωτέραν κυριαρχίαν τοῦ Ταμερλανικοῦ οἴκου, ἀπαραλλάκτως καθὼς ὁ Κόμης τῆς Φλανδρίας ἢ ὁ δοὺξ τῆς Βουργουνδίας ἀνεγνώριζον τὴν ὑπερτάτην κυριαρχίαν τοῦ ἀσθενεστέρου καὶ μικροτέρου τῶν τελευταίων Καρολιδῶν· ναὶ μὲν ἔπεμπον ἔτι ἐκ διαλειμμάτων δῶρά τινα εἰς τὸν ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι κυριάρχην τῶν· ἀληθῶς ὅμως δὲν ἦσαν πλέον τοποτηρηταὶ παυόμενοι κατ' ἀρέσκειαν, ἀλλ' ἀνεξάρτητοι καὶ κληρονομικοὶ ἡγεμόνες. Τοιουτοτρόπως παρήχθησαν οἱ μεγάλοι Μουσουλμανικοὶ οἶκοι, οἵτινες πρότερον ἦρχον τῆς Βεγγάλης, καὶ τῆς Καρνατίκης, καὶ οἱ ἄλλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄχρι τοῦδε, εἰ καὶ ὡς ὑποτελεῖς, μετερχόμενοι ἔτι μέχρι τινὸς εἰς Λυκκνοούϊον καὶ εἰς Ὑδεραβάδην (Ὑδεραβάδη εἶναι πιθανώτατα ἡ *Ἱππόκουρα* τῶν ἀρχαίων) τὸ κράτος τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος.

Πῶς ἔμελλε νὰ τελειώσῃ ἡ σύγχυσις αὕτη; ἔμελλεν ἄρά γε ὁ ἀγὼν νὰ διαρκέσῃ ἑκατονταετηρίδας ὅλας; Ἔμελλε νὰ καταπαύσῃ διὰ τῆς συστάσεως νέας τινὸς μεγάλης Μοναρχίας; τίς ἄρα ἐπέπρωτο νὰ ἄρξῃ τῆς Ἰνδικῆς, ὁ Μουσουλμᾶνος ἢ ὁ Μαράττης; Ἢ μήπως ἕτερός τις Βαβὲρ, ἀπὸ τῶν ὀρέων κατερχόμενος, ἔμελλε νὰ ὁδηγήσῃ τὰς τολμηρὰς φυλὰς τοῦ Καβοὺλ καὶ τοῦ Χορασσὰν κατὰ τῆς πλουσιωτέρας ἐκείνης ἀλλ' ὀλιγώτερον μαχίμου γενεᾶς; Οὐδὲν τῶν συμβεβηκότων τούτων ἐφαίνετο ἀπίθανον. Ἀλλὰ οὐδεὶς βεβαίως ἄνθρωπος, ὅσῳ ὀξυδερκὴς καὶ ἂν ὑποτεθῇ, εἰμπόρει νὰ θεωρήσῃ ὡς δυνατὸν, ὅτι ἐμπορικὴ ἑταιρεία, ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς διὰ 15000 θαλασσίων μιλίων κεχωρισμένη, καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ μὴ κατέχουσα εἰμὴ ὀλίγα τινὰ πλέθρα γῆς ἐπὶ σκοπῷ ἐμπορίας, θέλει κατορθώσει, ἐν διαστήματι βραχυτέρῳ τῶν 100 ἐνιαυτῶν, νὰ ἐκτείνῃ τὸ κράτος αὐτῆς ἀπὸ τῆς Κομαρίας ἄκρας (κατὰ Πτολεμαῖον, σήμερον Cap Komorin) μέχρι τῶν ἀϊδίων χιόνων τοῦ Ἡμωδοῦ ὄρους (Himalaya), ὅτι θέλει ἀναγκάσει Μαράττας καὶ Μωαμεθανοὺς, νὰ λησμονήσωσι τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἔριδας, διὰ νὰ ὑποταχθῶσιν ἀπὸ κοινοῦ εἰς αὐτὴν· ὅτι ἔμελλε νὰ δαμάσῃ καὶ αὐτὰς τὰς ἀγρίας ἐκείνας φυλάς, αἵτινες εἶχον ἀντισταθῇ εἰς τὸν ἰσχυρότατον τῶν Μογούλων, καὶ ὅτι μὴ ἀρκουμένη εἰς τὸ νὰ ἑνώσῃ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῆς 100 ἑκατομμύρια ψυχῶν, θέλει προαγάγει τὰ νικηφόρα αὐτῆς ὅπλα πολὺ μὲν ἀνατολικώτερον τοῦ ποταμοῦ Βραχμαπούτρα (Burrampooter) καὶ πολὺ δυτικώτερον τοῦ Ὑδάσπου, ἐπιβάλλουσα τὴν θέλησίν της εἰς τὰς πόλας τῆς Αὔας (πρωτευούσης τῆς Βιρμανικοῦ κράτους τοῦ κειμένου εἰς τὴν ἐκτὸς Γάγγου Ἰνδικὴν) καὶ ἀναβιβάζουσα τοὺς ὑποτελεῖς αὐτῆς εἰς τὸν θρόνον τοῦ Κανδαχὰρ (ἐν τῇ ἀνατολικῇ Περσίᾳ).

Πρῶτος ἀνεγνώρισεν, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἱδρυθῇ εὐρωπαϊκὸν κράτος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Μογουλικῆς Μοναρχίας, ὁ Δυπλεῖξιος. Τὸ ἀκοίμητον, τὸ εὐφυές, τὸ πολυμήχανον αὐτοῦ πνεῦμα εἶχε βάλει κατὰ νοῦν τὸ βούλευμα τοῦτο, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ ἐπιτηδειότεροι ὑπάλληλοι τῆς Ἀγγλικῆς ἑταιρείας δὲν ἐνησχα-

λοῦντο εἰμὴ περὶ φορτωτικὰς καὶ περὶ τιμολόγια πραγματειῶν. Καὶ δὲν περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ μόνον τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀλλ' ἐμελέτησεν ἀκριβῶς καὶ τίνι τρόπῳ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ αὐτοῦ. Ἐνόησε δὲ καλῶς, ὅτι ἡ μεγίστη δύναμις τὴν ὁποίαν εἰμπορεῖν νὰ συγκροτήσωσιν οἱ Ἰνδοὶ ἡγεμόνες δὲν εἶναι ἐνάμιλλος ὁμίλου εὐαρίθμου μὲν, ἀλλὰ ἐξησκημένου τὴν στρατιωτικὴν τέχνην τῆς δύσεως καὶ ὁδηγουμένου ὑπὸ ἀνδρῶν ἐμπείρων περὶ τὴν τακτικὴν ἐπιστήμην. Ἐνόησε πρὸς τούτοις, ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἰνδικῆς ἠδύναντο, ὑπὸ εὐρωπαίους ἡγεμόνας, νὰ συγκροτήσωσι στρατὸν, τῶν ὁποίων ὁ Φρεδερῖκος ὁ μέγας καὶ ὁ Γάλλος στρατάρχης τῆς Σαξονίας ἤθελον θεωρήσει καύχημα αὐτῶν νὰ ἄρχωσιν. Ἐνόησε τελευταῖον, ὅτι ἡ ἀσφαλεστέρα καὶ ἡ ἁρμοδιωτέρα ὁδὸς, δι' ἧς Εὐρωπαῖος τυχοδιώκτης ἠδύνατο νὰ κυριαρχήσῃ ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἦτο νὰ κατορθώσῃ νὰ ὁδηγῇ τὰ κινήματα κάνενὸς τῶν λαμπρῶν ἐκείνων νευροσπάστων τὰ ὁποῖα ἔφερον τὸν τίτλον τοῦ Ναβὼβ ἢ τοῦ Νιζὰμ καὶ νὰ ὁμιλῇ διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Τὰ μηχανήματα τοῦ τε πολέμου καὶ τῆς πολιτικῆς, τὰ ὁποῖα ὀλίγους ἐνιαυτοὺς βραδύτερον μετεχειρίσθησαν οἱ Ἄγγλοι μετὰ πλείστης ἐπιτυχίας, ἐπενοήθησαν κατὰ πρῶτον καὶ ἐδλήθησαν εἰς ἐνέργειαν ὑπὸ τοῦ ἀγχινουστάτου καὶ φιλοδόξου ἐκείνου Γάλλου.

Τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν εἶχον οὕτως, ὥστε πᾶσα ἐπίθεσις ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν πρόφασιν αὐτῆς εἴτε ἐν τοῖς ἀρχαίοις νόμοις, εἴτε ἐν τῇ νεωτέρᾳ πράξει. Ἅπαντα τὰ δικαιώματα περιέστησαν εἰς παντελῆ σύγχυσιν καὶ ἀβεβαιότητα, οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι, οἱ ἀναμιχθέντες εἰς τὰς τῶν ἰθαγενῶν ἔριδας, ἐσύγχυσαν τὴν σύγχυσιν ταύτην, ἐφαρμόσαντες εἰς τὴν Ἀσιανὴν πολιτικὴν τὸ δημόσιον δίκαιον τῆς δύσεως καὶ ἀναλογίας ληφθείσας ἀπὸ τοῦ φεουδαλικοῦ πολιτεύματος. Ὁ ἔχων συμφέρον νὰ μεταχειρισθῇ Ναβὼβ τινὰ ὡς ἡγεμόνα ἀνεξάρτητον εἶχεν ἰσχυρὸν πρὸς τοῦτο λόγον τοῦτον, ὅτι ὁ Ναβὼβ ἐκεῖνος ἦτο πραγματικῶς ἀνεξάρτητος. Ὁ δ' ἔχων πάλιν συμφέρον νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν ὡς ἁπλοῦν τοποτηρητὴν τῆς Δελικῆς αὐλῆς, μηδεμίαν εἶχε πρὸς τοῦτο δυσκολίαν, διότι θεωρητικῶς τὸ πρᾶγμα εἶχεν οὕτως. Ὁ ἔχων τελευταῖον συμφέρον νὰ θεωρήσῃ τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὡς κληρονομικὸν, ἢ ὡς ἰσόβιον μόνον ἢ καὶ μόνον ὡς ἐξηρτημένον, κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ἀρεσκείας τοῦ Μογοὺλ, εἶχε λόγους καὶ προφάσεις ν' ἀναφέρῃ ὡς πρὸς ἑκάστην τῶν ἐπόψεων τούτων. Ἡ μερὶς ἡ ἔχουσα εἰς χεῖράς της τὸν κληρονόμον τοῦ Βαβὲρ ἀπεφαίνετο αὐτὸν ὡς τὸν ἀναμφισβήτητον, τὸν νόμιμον, τὸν ἀπεριόριστον κυριάρχην, εἰς ὃν πᾶσαι αἱ δευτερεύουσαι ἀρχαὶ ὤφειλον ὑποταγήν. Ἡ δὲ μερὶς κατὰ τῆς ὁποίας ἡ προηγουμένη μετεχειρίζετο τὸ ὄνομά του, δὲν ἐστερεῖτο εὐλογοφανῶν προφάσεων εἰς τὸ νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι τὸ κράτος ἦτο πρόγματι διαλελυμένον, καὶ ὅτι εὔλογον μὲν βεβαίως ἦτο νὰ τιμᾶται ὁ Μογοὺλ ὡς λείψανον σεβαστὸν παρεληλυθυίας τάξεως πραγμάτων, ἀλλ' ἄτοπον παντάπασι καὶ τὸ νὰ θεωρῆται ὡς πραγματικὸς κυριάρχης τῆς Ἰνδικῆς.

Τὸ ἔτος 1748 ἀπεβίωσεν εἷς τῶν ἰσχυροτάτων νέων τῆς Ἰνδικῆς ἡγεμόνων, ὁ μέγας Νιζὰμ ἀλ Μούλκ ἀντιβασιλεὺς Δεκάνης (Δαχιναβάδου)· καὶ τὸ κράτος αὐτοῦ μετεβιβάσθη εἰς τὸν υἱόν του, Ναζὶρ Δζούγγ. Ἐκ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν ὅσαι ἦσαν ὑποτεταγμέναι εἰς τὸν ἀνώτερον τοῦτον ἀξιωματικὸν, ἡ Καρνατίκη ἦτον ἡ πλουσιωτάτη καὶ ἐκτενεστάτη, καὶ διοικεῖτο ὑπὸ γηραιοῦ τινος Ναβὼβ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα διέφθειραν οἱ Ἄγγλοι εἰς Ἀναυερδοῦ Χάν.

Ὑπῆρχον ἐν τούτοις ἀντίζηλοι τοῦ τε ἀντιβασιλέως καὶ τοῦ διοικητοῦ τῆς ὑποτεταγμένης ἐπαρχίας. Ἔγγονός τις τοῦ Νιζὰμ ἀλ Μούλκ, ὁ Μιρζαφᾶ Δζούγγ, παρέστη ὡς ἀνταγωνιστὴς τοῦ Ναζὶρ Δζούγγ. Ὁ δὲ Χούνδα Σαχὶβ, γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ προηγουμένου τινος Ναβὼβ τῆς Καρνατίκης, διημφισβήτει τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀναυερδοῦ Χάν. Ἐπειδὴ, ὡς προείρηται, τὸ Ἰνδικὸν δίκαιον ἦτο παντάπασιν ἀόριστον καὶ ἀσαφὲς, καὶ ὁ Μιρζαφᾶ Δζούγγ, καὶ ὁ Χούνδα Σαχὶβ εὔκολον ἦτο νὰ ἀνεύρωσι λόγον τινὰ ἔχοντα τὴν ἐπιφάνειαν νομικῆς ἀξιώσεως, ἐπειδὴ δὲ ἡ κοινωνία ἦτον ὅλως παραλελυμένη, δύσκολον δὲν ἦτον εἰς αὐτοὺς νὰ ἀνεύρωσι τυχοδιώκτας τινὰς προθύμους νὰ ἀκολουθήσωσι τὰς σημαίας των. Ὅθεν ἤνωσαν τὰ συμφέροντά των, ἐνέβαλον εἰς Καρνατίκην καὶ ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Γάλλων, τῶν ὁποίων πολλὴ ἦτον ἡ ἐπὶ τῆς Κορομανδελικῆς παραλίας φήμη διὰ τὴν κατὰ τῶν Ἄγγλων ἐπιτυχίαν ἐν τῷ πρὸ μικροῦ γενομένῳ πολέμῳ.

Οὐδὲν ἀρεστότερον ἠδύνατο νὰ συμβῇ εἰς τὸν πανοῦργον καὶ φιλόδοξον Δυπλεῖξιον. Τῷόντι ἐπαγωγοτάτη ἦτον ἡ ἐλπὶς τοῦ νὰ ἐγκαταστήσῃ αὐτὸς τὸν Ναβὼβ τῆς Καρνατίκης, νὰ δημιουργήσῃ αὐτὸς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Δεκάνης καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῶν νὰ ἄρξῃ ἁπάσης τῆς μεσημβρινῆς Ἰνδικῆς. Συνεμάχησε λοιπὸν μετὰ τῶν μνηστήρων ἐκείνων καὶ ἔπεμψεν εἰς ὑποστήριξίν των 400 Γάλλους στρατιώτας καὶ 2000 κατὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν στρατιωτικὴν τέχνην γεγυμνασμένους Σεποΰσους. Συγκροτηθείσης δὲ μάχης, οἱ Γάλλοι διεκρίθησαν λαμπρῶς, ὁ Ἀνανερδοὺς Χὰν ἡττήθη καὶ ἐφονεύθη, ὁ υἱός του Μαχομὲτ Ἀλῆς διέφυγε μετὰ ὀλίγων λειψάνων τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἰς Τριτσχινόπολιν, οἱ δὲ νικηταὶ ἐγένοντο διὰ μιᾶς κύριοι ὁλοκλήρου σχεδὸν τῆς Καρνατίκης.

Τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ μόνον τοῦ μεγαλείου τοῦ Δυπλειξίου. Μετά τινας μῆνας ἀγώνων, διαπραγματεύσεων καὶ ῥαδιουργιῶν, ἡ ἐπιτηδειότης καὶ ἡ εὐτυχία αὐτοῦ ἐφαίνοντο παντοῦ ὑπερισχύσασαι. Ὁ Ναζὶρ Δζούγγ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ἰδίων ὀπαδῶν, ὁ δὲ Μιρζαφᾶ Δζούγγ κατέστη κύριος τῆς Δεκάνης καὶ ὁ θρίαμβος τῶν Γαλλικῶν ὅπλων καὶ τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς ἦτο πλήρης. Εἰς Πονδίχερυν ἐπεκράτει χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις, κανονοβολισμοὶ ἀνήγγελλον τὰ κατορθώματα ἐκεῖνα καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐψάλλοντο δοξολογίαι. Ὁ δὲ Νιζὰμ ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς συμμάχους του καὶ ἡ τελετὴ τῆς ἐγκαθιδρύσεώς του ἐτελέσθη μετὰ πλείστης πομπῆς. Ὁ Δυπλείξιος, περιεβλημένος τὴν στολὴν τὴν ὁποίαν φέρουσι παρὰ Μωαμεθανοῖς οἱ ἐν τέλει, εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν ἐν τῷ

αὐτῷ μετὰ τοῦ Νιζὰμ φορείῳ καὶ εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν πανήγυριν προίσταστο ἁπάσης τῆς αὐλῆς· ἐπετράπη δὲ ἰσχὺν μεγαλητέραν καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ Χούνδα Σαχὶβ ἰσχύος, καὶ προσεχειρίσθη κυβερνήτης τῆς Ἰνδικῆς ἀπὸ τοῦ Μαισώλου ποταμοῦ (οὕτω καλεῖ αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος, σήμερον δὲ ὀνομάζεται Kistnah ἢ Krichna) μέχρι τῆς Κομαρίας ἄκρας, ἤτοι χώρας ἐχούσης ἴσην σχεδὸν ἔκτασιν μὲ τὴν τῆς Γαλλίας, καὶ ἀνεγνωρίσθη στρατηγὸς 7000 ἱππέων· ἐψηφίσθη δέ, ὅτι ἐν Καρνατίκῃ οὐδὲν θέλει ὑπάρξει νομισματοκοπεῖον ἄλλο παρὰ τὸ τῆς Πονδιχέρυος· καὶ μέγα μέρος τῶν θησαυρῶν ὅσους εἶχον σωρεύσει οἱ προηγουμένοι τῆς Δεκάνης ἀντιβασιλεῖς εἰσῆλθον ἤδη εἰς τὰ κιβώτια τοῦ Γάλλου διοικητοῦ, ὥστε ἐρρέθη, ὅτι παρέλαβε 200,000 λιρῶν στερλινῶν εἰς χρυσὸν, ἐκτὸς πολλῶν πολυτίμων λίθων. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι αἱ πρόσοδοί του ἦσαν ἤδη ἀπεριόριστοι, διότι ἦρχε σχεδὸν ἀπολύτως 30 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, οὐδιμίαν δὲ χρηματικὴν ἢ ἄλλην ἀμοιβὴν ἠδύνατό τις νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τῆς κυβερνήσεως εἰμὴ διὰ τῆς μεσιτείας του, καὶ ὁ Νιζὰμ οὐδεμίαν ἀνεγίνωσκεν ἀναφορὰν παρ' αὐτοῦ μὴ ὑπογραφεῖσαν.

Ὁ Μιρζαφᾶ Δζούγγ δὲν ἔζησε πολὺ μετὰ τὴν ἀνυψωσίν του· ἀλλ' ἕτερος ἡγεμὼν τοῦ αὐτοῦ οἴκου, ἀνυψωθεὶς διὰ τῆς Γαλλικῆς ἐπιῤῥοῆς εἰς τὸν θρόνον, ἐπεκύρωσεν ἁπάσας τὰς ὁμολογίας τοῦ προκατόχου. Ὁ Δυπλείξιος ἦτον ἤδη ὁ κραταιότατος ἐν τῇ Ἰνδικῇ κυριάρχης· οἱ ὁμογενεῖς του ἐκαυχῶντο, ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Δελικοῖς βασιλείοις εὐλαβῶς ἐπροφέρετο. Οἱ ἰθαγενεῖς ἀπέβλεπον μὲ ἔκστασιν πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας τὴν ὁποίαν Εὐρωπαῖος τυχοδιώκτης, ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι τεσσάρων ἐνιαυτῶν, κατεσκεύασεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Οὐδὲ ἠρκεῖτο ὁ δοξομανὴς Γάλλος εἰς τὸ πρᾶγμα τῆς ἀρχῆς· ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ ἐπιδεικνύῃ εἴς τε τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀντιζήλους μετ' ἀλαζονείας πλείστης τὸ μεγαλεῖόν του. Ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ ἐγείρῃ πλησίον τοῦ χώρου ὅπου ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ ἐπέτυχε τὸν κύριον αὐτῆς θρίαμβον διὰ τῆς πτώσεως τοῦ Ναζὶρ Δζούγγ καὶ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ Μιρζαφᾶ, στήλην, εἰς τῆς ὁποίας τὰς τέσσαρας πλευράς, τέσσαρες πομπώδεις ἐπιγραφαί, εἰς τέσσαρας γλώσσας ἔμελλον νὰ ἀναγγέλλωσι τὸ κλέος αὐτοῦ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. Νομισματόσημα φέροντα τὰ σύμβολα τοῦ κατορθώματος αὐτοῦ παρακατετέθησαν ὑπὸ τὸν θεμέλιον λίθον τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης στήλης, κύκλῳ δὲ αὐτῆς ἠγέρθη πόλις φέρουσα τὸ ἀγέρωχον ὄνομα Dupleix Fatibabat, ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον Δυπλειξίου Νικόπολις.

Οἱ Ἄγγλοι ἔπραξαν μὲν ἀσθενεῖς τινας καὶ ἀμφιβόλους ἀποπείρας πρὸς ἀναστολὴν τῆς ῥαγδαίας καὶ λαμπρᾶς ταύτης πρὸς τὰ πρόσω φορᾶς τῆς ἀντιζήλου ἑταιρείας καὶ ἐξηκολούθησαν θεωροῦντες τὸν Μαχομὲτ Ἀλῆν ὡς Ναβὼβ τῆς Καρνατίκης· ἀλλὰ τὸ κράτος τοῦ Μαχομὲτ Ἀλῆ τούτου συνέκειτο ἁπλῶς ἀπὸ τῆς Τριτσχινοπόλεως, ἡ δὲ Τριτσχινόπολις ἐπολιορκεῖτο ἤδη ὑπὸ τοῦ Χούνδα Σαχὶβ καὶ τῶν ἐπικουρικῶν αὐτοῦ Γαλλικῶν στρατευμάτων. Ἡ διάλυσις τῆς πολιορκίας ἐφαίνετο ἀδύνατος· ἡ μικρὰ δύναμις ἡ ἐν Μαδράσῃ τότε εὑρισκομένη οὐδένα εἶχε στρατηγόν. Ὁ ταγματάρχης Λαουρέγκιος εἶχεν ἐπανέλθει εἰς Ἀγγλίαν, οὐδεὶς δὲ ἀξιωματικὸς ὁμολογουμένης ἱκανότητος ὑπελείπετο ἐν τῇ ἀποικίᾳ. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶχον συνειθίσει νὰ θεωρῶσι μὲ περιφρόνησιν τὸ ἰσχυρὸν ἔθνος τὸ ὁποῖον ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ τοὺς δαμάσῃ καὶ νὰ ἄρξῃ αὐτῶν. Εἶδον τὴν Γαλλικὴν σημαίαν κυματίσασαν ἐπὶ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγ. Γεωργίου· εἶδον τοὺς προϊσταμένους τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐμπορείου ἐν θριάμβῳ διὰ τῶν ὁδῶν τῆς Πονδιχέρυος ἀγομένους· εἶδον τὰ ὅπλα καὶ βουλεύματα τοῦ Δυπλειξίου ἀπανταχοῦ εὐοδούμενα, ἐνῷ ἡ ἀντίστασις, τὴν ὁποίαν αἱ ἐν Μαδράσῃ ἀρχαὶ ἐπεχείρησαν εἰς τὴν πρόοδόν του, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐχρησίμευσεν εἰμὴ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ μὲν ἔκδηλον τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, τὴν δὲ φήμην αὐτοῦ νὰ ἀνυψώσῃ. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ὅτε τὸ θάῤῥος καὶ ἡ μεγαλοφυία ἀκατονομάστου Ἄγγλου νεανίου ἑτέραν ἔδωκαν εἰς τὴν τύχην ῥοπήν.

Ὁ Κλίβης ἦτο τότε εἰκοσιπεντάετης· ἀφοῦ δὲ ἐπί τινα χρόνον ἐταλαντεύθη μεταξὺ ἐμπορικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ βίου, εἶχε λάβει τελευταῖον θέσιν μετέχουσαν ἀμφοτέρων τῶν σταδίων, τὴν θέσιν καταλυματίου μὲ βαθμὸν λοχαγοῦ. Ἡ δυςχέρεια τῶν περιστάσεων ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἀναπτύξῃ ἁπάσας τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις. Παρέστησε δὲ εἰς τοὺς προϊσταμένους, ὅτι ἂν δὲν ἀγωνισθῶσι σπουδαίως, ἡ Τριτσχινόπολις θέλει πέσει εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, ὁ οἶκος τοῦ Ἀναυερδοῦ Χὰν θέλει καταλυθῆ, οἱ δὲ Γάλλοι θέλουν ἀποβῆ οἱ ἀληθεῖς κύριοι ἁπάσης τῆς Ἰνδικῆς Χερσονήσου· ὅθεν ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ἐπιχειρήσωσι γενναῖόν τε πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ· φρονεῖ δὲ, ὅτι, ἂν ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ Ἀρκότου, τῆς πρωτευούσης τῆς Καρνατίκης, καὶ μάλιστα ἀγαπητῆς τοῦ Ναβὼβ πόλεως, δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιφέρωσι τὴν διάλυσιν τῆς πολιορκίας τῆς Τριτσχινοπόλεως. Οἱ προϊστάμενοι τῆς Ἀγγλικῆς ἀποικίας, οἵτινες πολὺ ἤδη ἐταράσσοντο διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Δυπλειξίου καὶ ἐφοβοῦντο, ὅτι ἐκρηγνυμένου νέου μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας πολέμου, ἡ Μαδράση θέλει ἀμέσως κυριευθῆ καὶ καταστραφῆ, ἐνέκριναν τὸ σχέδιον τοῦ Κλίβου καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν, ἐπιτρέψαντες εἰς τὸν νέον λοχαγὸν 200 Ἄγγλους στρατιώτας καὶ 300 κατ' Εὐρωπαϊκὸν τρόπον ὡπλισμένους καὶ πειθαρχοῦντας Σεποΰσους. Ἐκ τῶν ὀκτὼ ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἦρχον ὑπ' αὐτὸν τοῦ μικροῦ τούτου τάγματος, δύο μόνον παρευρέθησαν ποτε εἰς μάχην καὶ τέσσαρες ἐκ τῶν ὀκτὼ ἦσαν ὑπάλληλοι τῆς ἑταιρείας οἵτινες, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κλίβου, ἀντήλλαξαν τὴν στρατιωτικὴν ἀντὶ τῆς πολιτικῆς ὑπηρεσίας. Ὁ καιρὸς ἦτο θυελλώδης, ἀλλ' ὁ Κλίβης ἔσπευσεν, ἀνὰ μέσον τῶν κεραυνῶν, τῶν ἀστραπῶν καὶ τῶν βετῶν, ἐπὶ τὰς πύλας τοῦ Ἀρκότου τοῦ ὁποίου ἡ φρουρὰ, ὑπὸ πανικοῦ κυριευθεῖσα φόβου, ἐξεχώρησε τοῦ φρουρίου, ἀμαχητὶ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων καταληφθέντος.

Ἀλλ' ὁ Κλίβης ἤξευρε καλλιστα, ὅτι δὲν θέλει μεί-

νει κύριος ἀνενόχλητος τῆς κατακτήσεως αὐτοῦ· ὅθεν ἤρχισεν ἀμέσως νὰ συλλέγῃ τροφάς, νὰ κατασκευάζῃ προχώματα καὶ νὰ προπαρασκευάζεται εἰς τὸ νὰ ὑπομείνῃ πολιορκίαν. Ἡ φρουρὰ, ἥτις ἐδραπέτευσεν, ἅμα πλησιάσαντος αὐτοῦ, συνελθοῦσα ἤδη ἀπὸ τοῦ τρόμου καὶ, διὰ πολυαρίθμου ἐπικουρίας, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς πέριξ χώρας ἔλαβεν, εἰς στρατὸν 3000 ἀνδρῶν συγκροτηθεῖσα, περιεστοίχισε στενῶς τὴν πόλιν. Ὁ δὲ Κλίβης ἐκβάλλει ἀπὸ τοῦ φρουρίου περὶ μέσας νύκτας, ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ στρατοπέδου ἀπροσδοκήτως, φονεύει πολλοὺς, τοὺς δὲ λοιποὺς διαλύει καὶ ἀνακάμπτει εἰς τοὺς σταθμοὺς αὐτοῦ, μηδένα ἀποβαλὼν ἄνδρα.

Ἅμα ἡ περὶ τῶν συμβεβηκότων τούτων ἀγγελία ἔφθασεν εἰς τὸν Σούνδα Σαχίβ, ὅστις, μετὰ τῶν Γάλλων αὐτοῦ συμμάχων, ἐπολιόρκει τὴν Τριτσχινόπολιν, οὗτος ἐξέπεμψεν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ εἰς Ἄρκοτον τετρακισχιλίους ἄνδρας, εἰς οὓς προσετέθησαν μετ' ὀλίγον τὰ λείψανα τοῦ ὑπὸ τοῦ Κλίβου διαλυθέντος στρατοῦ. Προστούτοις ἐνισχύθησαν καὶ διὰ 2000 ἀνδρῶν ἀπὸ Οὐελλόρης σταλέντων καὶ διὰ τῆς ἔτι ἀξιολογωτέρας προσθήκης 150 Γάλλων στρατιωτῶν, τοὺς ὁποίους ἔπεμψεν ὁ Δυπλείξιος ἀπὸ Πονδίχερυ· τοῦ δὲ ὅλου αὐτοῦ στρατοῦ, συμποσουμένου ἤδη εἰς μυρίους ἄνδρας, ἐστρατήγει ὁ τοῦ Χούνδα Σαχίβ υἱὸς Ῥάδζα Σαχίβ.

Ὁ Ῥάδζα Σαχίβ ὥρμησε ἐπὶ τὸ φρούριον τοῦ Ἄρκότου τὸ ὁποῖον μηδόλως ἐφαίνετο εἰς κατάστασιν νὰ ὑπομείνῃ πολιορκίαν. Τὰ τείχη ἦταν σαθρὰ, αἱ τάφροι ξηραὶ, τὰ προχώματα ἰσχυότερα ἢ ὥστε φέρειν πυροβόλα, ἢτα ὀχυρώματα ταπεινότερα ἢ ὥστε καλύπτειν ἀποχρώντως τοὺς στρατιώτας. Ἡ μικρὰ φρουρὰ, διὰ τυχαίων περιστατικῶν, ἀπέβη ἔτι μικροτέρα διότι δὲν συνέκειτο ἤδη εἰμὴ ἀπὸ 120 Εὐρωπαίους καὶ 200 Σεπόυους, καὶ δὲν εἶχεν εἰμὴ τέσσαρας ἀξιωματικούς· αἱ τροφαὶ ἦσαν ὀλίγαι, ὁ δὲ ἡγεμὼν ὅστις ἔμελλε νὰ διευθύνῃ τὴν ἄμυναν ἐν μέσῳ τοσοῦτον ἀμηχάνων περιστάσεων, ἦτο νεανίας εἰκοσιπεντετὴς μὲν τὴν ἡλικίαν, ἀνατραφεὶς δὲ διὰ νὰ κρατῇ κατάστιχα.

Πεντήκοντα ἡμέρας διήρκεσεν ἡ πολιορκία καὶ ἐπὶ πεντήκοντα ἡμέρας διετέλεσεν ὁ νέος λοχαγὸς ἀμυνόμενος μετὰ καρτερίας, ἐγρηγόρσεως καὶ ἐπιτηδειότητος, ἥτις ἤθελε τιμήσει καὶ αὐτὸν τὸν πρεσβύτερον στρατάρχην τῆς Εὐρώπης. Τὸ ῥῆγμα τοῦ τείχους ἀπέβαινε καθεκάστην μεγαλήτερον, εἰς τοιαύτας δὲ περιστάσεις πᾶς στρατὸς, τοσοῦτον ὀλίγους ἔχων τοὺς ἀξιωματικοὺς, ἦτο πιθανώτατον νὰ δώσῃ δείγματα ἀπειθείας, καὶ μάλιστα στρατὸς συγκείμενος ὑπὸ ἀνδρῶν διαφερόντων ἀπ' ἀλλήλων κατά τε τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν, τὰ ἤθη καὶ τὸ θρήσκευμα. Ἀλλ' ἡ ἀφοσίωσις τοῦ μικροῦ ἐκείνου στίφους εἰς τὸν ἡγεμόνα αὐτοῦ ὑπερέβαλε πᾶν τὸ θρυλλούμενον περὶ τοῦ δεκάτου λεγεῶνος τοῦ Καίσαρος ἢ περὶ τῆς πρεσβυτέρας φρουρᾶς τοῦ Ναπολέοντος. Οἱ Σεπόυοι ἦλθον πρὸς τὸν Κλίβην ὄχι διὰ νὰ παραπονεθῶσιν ἕνεκα τοῦ φειδωλοῦ αὐτῶν ὀψωνίου, ἀλλὰ διὰ νὰ προτείνωσιν, ὅτι ἅπας ὁ σῖτος πρέπει νὰ δίδεται εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, οἵτινες ἔχουσιν ἀνάγκην πλείονος τροφῆς ἢ οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀσίας· εἰς τούτους, εἶπον, ἀρκεῖ ἡ λεπτὴ οὐσία ἡ ἀπὸ τοῦ ὀρύζου ἐξαγομένη. Ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει δεῖγμα κατανυκτικώτερον τῆς στρατιωτικῆς πίστεως ἢ τῆς ἰσχύος τὴν ὁποίαν νοῦς ἡγεμονικὸς δύναται νὰ λάβῃ ἐπὶ τοὺς πολλούς.

Ἡ ἐν Μαδράσῃ κυβέρνησις ἀπεπειράθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ἀλλ' ἀπέτυχεν· ὑπῆρχεν ὅμως ἔτι ἑτέρα τις ἐλπίς. Ἑξακισχίλιοι Μαράτται, ἐν μέρει στρατιῶται, ἐν μέρει λησταὶ, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἡγεμόνος ὀνόματι Μοραρὶ Ῥουόου, εἶχον μισθωθῆ ὡς ἐπίκουροι τοῦ Μαχομὲτ-Ἀλῆ· ἐπειδὴ ὅμως ἐθεώρουν τὴν Γαλλικὴν δύναμιν ὡς ἀκαταγώνιστον καὶ ὡς βέβαιον τὸν θρίαμβον τοῦ Χούνδα Σαχίβ, ἔμειναν μέχρι τοῦδε ἄπρακτοι εἰς τὰ σύνορα τῆς Καρνατίκης. Ἀλλ' ἡ περὶ τῆς ἀμύνης τοῦ Ἀρκότου φήμη ἐξύπνισεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ναρκώσεώς των. Ὁ Μοραρὶ Ῥόουος εἶπεν, ὅτι ἄχρι τοῦδε δὲν ἐπίστευέ ποτε, ὅτι οἱ Ἄγγλοι δύνανται νὰ πολεμήσωσι, προθύμως δὲ ἤδη θέλει τοὺς βοηθήσει ἅμα ἰδῶν, ὅτι ἔχουσι τὴν γενναιότητα νὰ βοηθήσωσιν ἑαυτούς. Ὁ Ῥάδζα Σαχίβ μαθὼν, ὅτι οἱ Μαράτται κινοῦνται, ἐνόμισεν ἀπαραίτητον νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν κρίσιν. Καὶ πρῶτον ἐδοκίμασε τὰς διαπραγματεύσεις, προτείνας μὲν εἰς τὸν Κλίβην δῶρα μεγάλα, μετὰ περιφρονήσεως ἀποβληθέντα, ἐπαγγειλάμενος δὲ, ὅτι, ἂν αἱ προτάσεις του δὲν γίνωσι δεκταὶ, θέλει ἀμελλητὶ ὁρμήσει κατὰ τοῦ φρουρίου καὶ κατασφάξει ἅπαντας τοὺς ἐν αὐτῷ ἄνδρας, εἰς ὃ ὁ Κλίβης ἀγερώχως ἀπήντησεν, ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Ῥάδζα Σαχίβ εἶναι ἅρπαξ, ὅτι ὁ στρατός του εἶναι ὄχλος καθαρμάτων καὶ ὅτι καλὸν εἶναι νὰ σκεφθῇ ὡρίμως πρὶν ἢ ἐκπέμψῃ ἀνδράρια μοχθηρὰ εἰς ἐκπόρθησιν ῥήγματος ὑπὸ Ἄγγλων στρατιωτῶν κατεχομένου.

Ὁ Ῥάδζα Σαχίβ ἀπεφάσισε νὰ ὁρμήσῃ κατὰ τοῦ φρουρίου. Ἡ ἡμέρα ἦτον ἁρμαδιωτάτη εἰς τολμηρὸν πολεμικὸν ἐπιχείρημα, διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπανηγυρίζετο ἡ μεγάλη Μωαμεθανικὴ ἑορτὴ, ἡ εἰς μνήμην τοῦ Χασσὰν, υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ, τελουμένη. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσλὰμ οὐδὲν περιέχει κατανυκτικώτερον τοῦ γεγονότος τοῦ δόντος ἀφορμὴν εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην· τὸ πένθιμον διήγημα λέγει, πῶς ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φατιμιδῶν, ἀφ' οὗ ἔπεσον πέριξ αὐτοῦ ἅπαντες οἱ γενναῖοι σύντροφοί του, ἔπιε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ πόσιν ὕδατος καὶ εἶπε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ προσευχὴν, πῶς οἱ φονεῖς περιήγαγον ἐν θριάμβῳ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, πῶς ὁ τύραννος ἔπληξε διὰ τῆς βακτηρίας του τὰ νεκρὰ ἐκείνου χείλη καὶ πῶς ὀλίγοι τινὲς γηραιοὶ ἄνδρες μετὰ δακρύων ἐνεθυμοῦντο, ὅτι εἶχον ἰδεῖ ποτε τὰ χείλη ἐκεῖνα ἐντετυπωμένα εἰς τὰ χείλη τοῦ προφήτου. Μετὰ παρέλευσιν 12 περίπου ἑκατονταετηρίδων, ἡ ἀμφιετηρὶς τῆς πανηγύρεως ταύτης παρήγαγε τὰ ἀγριώτερα καὶ θλιβερώτερα αἰσθήματα εἰς τὰ στήθη τῶν πιστῶν Μουσουλμάνων τῆς Ἰνδικῆς· διότι εἰς τοσοῦτον μανίας καὶ ὀδυρμῶν παρωξύνθησαν, ὥστε τινὲς, μόνον ὡς ἐκ τοῦ πνευματικοῦ ἐκείνου πυρετοῦ, παρέδωκαν τὸ πνεῦμα. Ἐπίστευον δὲ ἅπαντες, ὅτι πᾶς ὅστις, διαρκούσης τῆς

πανηγύρεως ταύτης, πέσῃ μαχόμενος κατὰ τῶν ἀπίστων, θέλει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐξαλείψει ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὰ ἁμαρτήματα καὶ μεταβῇ ἀμέσως εἰς τοὺς παραδείσους τῶν Οὐρίδων. Τότε λοιπὸν ὁ Ῥάδζα Σαχίβ ἀπεφάσισε νὰ ὁρμήσῃ ἐπὶ τὸ Ἄρκοτον. Ἐρεθιστικαὶ ὦσαι συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐξάψωσιν ἔτι μᾶλλον τὸν θρησκευτικὸν ζῆλον καὶ οἱ πολιορκηταί, μεθύοντες ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὑπὸ βεταλῶν μεθύοντες, ὥρμησαν μανικῶς ἐπὶ τὰ τείχη.

Ὁ Κλίβης εἶχε λάβει κρυφίως τὴν περὶ τοῦ σχεδίου εἴδησιν, εἶχε διατάξει τὰ δέοντα, καὶ, κεκαηκὼς ὑπὸ τοῦ κόπου, ἐρρίφθη εἰς τὴν κλίνην του. Ἠγέρθη δὲ ἀκούσας τὸ σημεῖον τῆς ἐφόδου καὶ ἐν ἀκαρεῖ εὑρέθη εἰς τὴν θέσιν του. Ὁ ἐχθρὸς ὥρμησε. προελαύνων ἐλέφαντας, τῶν ὁποίων τὰ μέτωπα ἦσαν ἐξωπλισμένα μὲ σιδηρᾶ πέτελα, καὶ ἐλπίζων ὅτι αἱ πύλαι τοῦ φρουρίου θέλουν ἐνδώσει εἰς τὴν καταφορὰν τῶν ἐμβίων ἐκείνων πολιορκητικῶν μηχανῶν. Ἀλλὰ τὰ πελώρια θηρία, ἅμα αἰσθανθέντα τῆς σφαίρας τῶν Ἀγγλικῶν ὅπλων, ἐστράφησαν πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ, μανικῶς χωροῦντα, κατεπάτησαν τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὠθήσει αὐτὰ πρὸς τὰ πρόσω. Οἱ ἐχθροὶ ἐπήγαγον σχεδίαν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἐπλήρου μέρος τῆς τάφρου, ὁ δὲ Κλίβης βλέπων, ὅτι οἱ προβολισταί του, οἱ εἰς τὸ μέρος τοῦτο ταχθέντες, δὲν ἤξευρον τὸ ἔργον των, ἀνέλαβεν αὐτὸς τὴν διεύθυνσιν ἑνὸς πυροβόλου καὶ ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἀπεδείξε τὴν σχεδίαν. Ὅπου δὲ ἡ τάφρος ἦτο ξηρὰ, οἱ πολιορκηταὶ ὥρμησαν μετὰ πολλῆς τόλμης ἀλλὰ τοσαῦτον πυκνὸν καὶ ἐπιτήδειον ἦτο τὸ πῦρ τὸ ὁποῖον ὑπεδέχθη αὐτοὺς, ὥστε τάχιστα ἀπέσβεσε τὸ θάρρος ἐκείνου τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τῆς μέθης. Οἱ ὀπίσθιοι τῶν Ἄγγλων στίχοι παρεῖχον εἰς τοὺς ἐμπροσθίους ἀδιαλείπτως πλήρη ὅπλα, πᾶσα δὲ βολὴ κατέβαλεν ἕνα πολέμιον καὶ μετὰ τρεῖς ἀκεγνωκυίας ἐπιθέσεις ἀνέκαμψαν οἱ πολιορκηταὶ ὄπισθεν τῆς τάφρου.

Ὁ ἀγὼν διήρκεσε περὶ τὴν μίαν ὥραν, καθ' ἣν ἐχθροὶ μὲν ἔπεσον 400, ἡ δὲ φρουρὰ δὲν ἀπέβαλεν εἰμὴ 5 ἢ 6 ἄνδρας. Οἱ πολιορκούμενοι διήγαγον νύκτα ἀλγεινὴν, ἀπεκδεχόμενοι τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐφόδου· ἀλλ' ὅτε ἐξημέρωσεν, ἐχθρὸς οὐδαμοῦ ἐφαίνετο, διότι εἶχεν ὑποχωρήσει, καταλείπων εἰς τοὺς Ἄγγλους πολλὰ πυροβόλα καὶ πλῆθος μέγα πολεμεφοδίων.

Ἡ περὶ τούτου εἴδησις παρήγαγεν εἰς Ἅγιον Γεώργιον ὑπέρμετρον ἀγαλλίασιν καὶ μεγαλοφροσύνην. Ὁ Κλίβης ἐθεωρήθη δικαίως ἄξιος πάσης στρατηγίας, καὶ ἐστάλησαν αὐτῷ 200 Σεπόυοι, τοὺς ὁποίους παραλαβὼν ἐκεῖνος ἐπεχείρησεν ἀμελλητὶ πόλεμον ἐπιθετικὸν· ἐκυρίευσε τὸ φρούριον Τίμερον, κατώρθωσε νὰ ἑνωθῇ μεθ' ἑνὸς ἀποσπάσματος τοῦ στρατοῦ τοῦ Μοραρὶ Ῥοούου καὶ ἐπῆλθε δρομαῖος κατὰ τοῦ Ῥάδζα Σαχίβ, ὅστις πραίστατο 5000 περίπου ἀνδρῶν, ἐν οἷς ἦσαν 300 Γάλλοι. Ἡ μάχη ὑπῆρξε δεινὴ, ἀλλὰ ὁ Κλίβης ἐπέτυχε νίκην ἀλησχερῆ. Τὸ στρατιωτικὸν ταμεῖον τοῦ Ῥάδζα Σαχίβ ἔπεσεν εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ· 600 Σεπόυοι, οἵτινες ὑπηρέτουν ἐν τῷ ἐχθρικῷ στρατῷ, ηὐτομόλησαν πρὸς τὸν Κλίβην καὶ ἐγένοντο δεκτοὶ εἰς τὴν Βρετανικὴν ὑπηρεσίαν. Τὸ Κονδοχευέραιμον παρεδόθη ἀμαχητί. Ὁ δὲ τοποτηρητὴς τῆς Ἄρνης, ἐγκαταλιπὼν τὸν Χούνδα Σαχίβ, ἀνεγνώρισε τὸ δικαίωμα τοῦ Μαχομὲτ Ἀλῆ.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).

ΟΙ ΔΥΟ ΥΙΟΙ.

Μικρὸν διήγημα διὰ τὰ παιδία.

Εἰς τὴν *Εὐδαίμονα Ἀραβίαν* ἐζοῦσε τὸν παλαιὸν καιρὸν ἄνθρωπός τις, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο καὶ ἐθεωρεῖτο ἐπίσης εὐδαίμων καθὼς ὁ τόπος ὅπου κατῴκει. Τοῦ ἀνθρώπου τούτου τὰ κτήματα ἐξετείνοντο εἰς λόφους καὶ εἰς κοιλάδας, εἶχεν ὁλόκληρα δάση ἀλόης καὶ φοινικοδένδρων, αἱ ἀγέλαι του καὶ τὰ ποίμνιά του ἐμετρῶντο κατὰ χιλιάδας, καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν διέσχιζον τὰ πλοῖά του, πωλοῦντα τὰ προϊόντα του εἰς μεμακρυσμένους τόπους, καὶ ἐπιστρέφοντα μν φορτίον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἀλλ' ἡ μεγαλητέρα του εὐτυχία, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἐξετίμα περισσότερον ἀφ' ὅλας τὰς ἄλλας, συνίστατο εἰς τὰ δύο παιδία του, δύο υἱοὺς, τοὺς ὁποίους τῷ ἀρῆκεν εἰς μακρὰν ἡλικίαν ἡ γυνή του, ὅταν ὁ θάνατός της τῷ ἔδωκε τὴν πρώτην καὶ μόνην λύπην τῆς ζωῆς του. Ἐκ τῶν υἱῶν τούτων ὁ πρωτότοκος ὠνομάζετο Ἀσσὰν, ὁ δὲ νεώτερος Ἰωναθάν.

Καὶ τὰ δύω ἦσαν παιδία ὡραῖα καὶ χαριέστατα. Ἀλλ' ὁ Ἰωναθὰν πρὸ πάντων ἦτον ὁ φίλτατος τοῦ πατρός του. Ὅταν ἐκάθητο εἰς τὰ γόνατά του. καὶ αἱ μικραὶ χεῖρές του ἤγγιζον ἐκείνου τὸ γένειον, καὶ οἱ μαῦροι καὶ ζωηροὶ ὀφθαλμοί του τὸν ἠτένιζον παρακλητικῶς, τότε ὁ πατὴρ εἶχε τὴν ἀδυναμίαν νὰ μὴ ἠμπορῇ τίποτε νὰ τῷ ἀρνηθῇ καὶ τὸ πονηρὸν παιδίον ἐγνώριζε τὴν ἰσχύν του, καὶ κατεχρᾶτο πολλάκις αὐτῆς.

Ηὔξανον δὲ καὶ οἱ δύω ὡς αὐξάνουν εἰς τὸν κῆπον δύω ἄνθη καλλιεργούμενα μ' ἐπιμέλειαν. Ἀλλ' ὁ χαρακτὴρ των διέφερεν. Ὁ Ἀσσὰν ἦτον ἀγαθὸς, ἥσυχος, σκεπτικὸς, καὶ ἐπιμελὴς· ὁ δὲ Ἰωναθὰν ζωηρὸς, θορυβώδης καὶ ἄστατος. Ὅταν ὁ πατὴρ των εἰς θερινὰς ἑσπέρας ὑπὸ τὰ δένδρα καθήμενος, τοῖς ἔδιδε καλὰς συμβουλὰς περὶ τῶν χρεῶν των καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος βίου των, τότε ὁ μὲν Ἀσσὰν ἤκουεν ἀτενῶς, ἔχων τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τοῦ πατρός του τὰ χείλη, ὁ δὲ Ἰωναθὰν ἔτρεχεν ἄνω καὶ κάτω, ἔπαιζε μὲ τοῦ κήπου τὰ λιθάρια καὶ τὰ ἄνθη, καὶ ὅταν ὁ γέρων τὸ ἐπέπληττε μειδιῶν ὅτι δὲν ἀκούει τὸν λόγον του, τὸ παιδίον, δρέπον ῥοδοδάφνας, τὸν ἐλιθοβόλει μ' αὐτὰς, καὶ ἔπειτα ῥιπτόμενον εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ,

ἔκλειε τὸ στόμα του μὲ φιλήματα. Καθ' ὅσον δὲ ηὔξανον καὶ οἱ δύω εἰς ἡλικίαν, μεταβάλλοντο μὲν αἱ ἀσχολίαι των, ὄχι ὅμως καὶ αἱ διαθέσεις των· καὶ ὁ μὲν πρωτότοκος μόνην του εὐχαρίστησιν εἶχε νὰ μένῃ ὥρας ὁλοκλήρους ἀκροώμενος τῶν λόγων τῶν πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, ἢ ἀναγινώσκων τὰς γνώμας αὐτῶν εἰς τὰ βιβλία, ὁ δὲ ἄλλος ἔτρεχε μὲ τοὺς συνηλικιώτας του ἐφιππος εἰς τοὺς ἀγρούς, ἢ κυνηγῶν εἰς τὰ δρῃ τὰς δορκάδας καὶ τὰς ὑαίνας· καὶ ἂν ἐνίοτε τὸν παρακίνει ὁ πατήρ του νὰ μὴν ἀμελῇ τὴν ἀνατροφήν του, καὶ τὸν προσεκάλει εἰς τὰ χρέη του, αὐτὸς εὕρισκε πάντοτε προφάσεις διὰ νὰ διαφεύγῃ καὶ ν' ἀναβάλλῃ τὴν ἐκπλήρωσίν των, καὶ τοῦ πατρός του ἡ φιλοστοργία ἦτον τόσον τυφλή, ὥστε ἀντὶ αὐστηρᾶς ἐπιμονῆς ἐδείκνυεν ἀνοητον συγκατάβασιν.

Τέλος μίαν ἡμέραν ἀπέθανεν ὁ πατήρ, καὶ οἱ δύω ἀδελφοὶ ἔμειναν ἀνεξάρτητοι. Ὁ Ἀσσὰν εἶχε τὸ δικαίωμα, ἂν ἤθελε, νὰ κληρονομήσῃ ὅλα τὰ πατρικὰ κτήματα, καὶ νὰ δίδῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του μόνον ὅσον νὰ ζῇ. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε, καὶ καλέσας τὸν Ἰωναθὰν, «εἶσαι», τῷ εἶπεν, «ἀδελφός μου· εἶναι ἄλλος ἐγώ· τὸ αὐτὸ γάλα ἐθηλάσαμεν, ἡ αὐτὴ ἀγάπη μᾶς περιέβαλψεν ὅταν ἤμεθα μικροί, ἐπίσης μᾶς ἠγάπων ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ μας, καὶ δὲν θέλω εὐτυχίαν τῆς ὁποίας δὲν μετέχεις καὶ σύ. Διὰ τοῦτο ἐμοίρασα εἰς δύω τοῦ πατρός μας τὴν κληρονομίαν· ἔκλεξε ὁποίαν μερίδα θέλεις.»

Ὁ Ἰωναθὰν ἔκλεξε τὴν καλητέραν. Ἀλλ' ἦτον ἡ περιουσία τόσον μεγάλη, ὥστε ἕκαστος τῶν ἀδελφῶν, ἂν καὶ τὸ ἥμισυ μόνον ἔλαβεν, ἔγινεν ὅμως πλούσιος ἄνθρωπος. Ἀλλ' ὁ Ἀσσὰν οἰκονομῶν τὴν μερίδα του μὲ φρόνησιν, ἐπιμελούμενος μὲ προσοχὴν καὶ δραστηριότητα τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν του, τὴν πώλησιν τῶν προϊόντων των καὶ τὴν διευθέτησιν τῶν ὑποθέσεών του, ἔχων γνώσεις πολλὰς περὶ ὅλων τούτων, ὧν δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνειθισμένος εἰς ὀλιγάρκειαν καὶ ἐγκράτειαν, ὄχι μόνον δὲν ἐλάττωσεν ὅσα ἐκληρονόμησεν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου τὰ ἐδιπλασίασε, καὶ ἔγινε πλουσιώτερος τοῦ πατρός του.

Ὅλως διόλου ἐναντία αὐτῆς ἦτον τοῦ ἄλλου υἱοῦ ἡ διαγωγή. Ἀνέκαθεν συνηθίσας εἰς ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν, ὅταν εἶδεν ὅτι ἀπέκτησε καὶ θησαυρὸν μέγαν, ἐνόμισεν ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς κάμμίαν ἀνάγκην δὲν εἶχε νὰ ἐργάζηται εἰς οὐδὲν, καὶ ὅτι ἄλλο δὲν τῷ ἔμενεν εἰμὴ νὰ ζῇ ἀπόνως, καὶ ν' ἀπολαμβάνῃ ἀνέτως τὰ καλὰ ὅσα ἔλαβε διὰ κληρονομίας χωρὶς νὰ τ' ἀποκτήσῃ διὰ φροντίδων. Καὶ ἂν ἤθελε δὲ νὰ ἐργασθῇ εἰς βελτίωσιν τῶν κτημάτων του καὶ εἰς αὔξησιν τῆς ἀξίας αὐτῶν, οὔτε τὰς ἀναγκαίας γνώσεις εἶχε πρὸς τοῦτο, διότι ποτὲ δὲν εἶχε σπουδάσει, οὔτε τὴν ἀπαιτουμένην καρτερίαν. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ οὔτε τῷ ἦλθε διόλου. Ἔβλεπεν ὅτι ἔχει πλοῦτον ἀκένωτον, ὡς ἐνόμιζε, καὶ ἐθεώρει ὡς ἀφροσύνην, καὶ ὠνόμαζε φιλαργυρίαν τὸ νὰ φειδωλεύνται ἢ νὰ θέλῃ νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλον, ἀντὶ ν' ἀπολαμβάνῃ ἀνεμποδίστως ὅσα αὐτὸς ἐνόμιζε τοῦ κόσμου τούτου καλά.

Καθὼς λοιπὸν ἔμεινεν αὐτοκέφαλος συγχρόνως καὶ πλούσιος, προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς παλαιοὺς συμπαίκτορας καὶ συντρόφους του, καὶ ἤρχισε νὰ διάγῃ ζωὴν σκανδάλου καὶ ἀπονοίας. Οἱ ἵπποι του, τὰ ὀχήματά του, τὰ φαγοπότια, τὰ κυνήγιά του ἐπροξένουν θαυμασμὸν εἰς ὅλους τοὺς ἀνοήτους, καὶ λύπην εἰς ὅλους τοὺς φρονίμους. Τὸν ἀδελφόν του, ἂν ἐνίοτε ἐτόλμα νὰ τῷ ἀπευθύνῃ κἀμμίαν συμβουλὴν ἐκ πλαγίου, τὸν ἐχλεύαζε κατ' ἀρχὰς ὡς μεμψίμοιρον καὶ ὡς φιλόσοφον, καὶ ὡς τέλους τῷ εἶπε μίαν ἡμέραν ἀποτόμως ὅτι, καθὼς αὐτὸς δὲν ἐπεμβαίνει εἰς ἐκείνου τὸν βίον, οὕτω πρέπει καὶ ἐκεῖνος νὰ μὴν ἀναμιγνύηται εἰς ὅ,τι δὲν τὸν ἀφορᾷ.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ συμπόσια τὸν κατέστησαν λαίμαργον, ἡ οἰνοποσία μέθυσον, ἡ ἀργία ὀκνηρόν· διότι εἰς τὰ ἐλαττώματα, ὡς εἰς τοὺς τραχεῖς κατηφόρους, ἕκαστον βῆμα καθιστᾷ τὴν κατάβασιν ταχυτέραν, καὶ δυσκολωτέραν τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιστροφῆς. Ὁ Ἀσσὰν τόσον ἐθλίβετο διὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν διαγωγὴν, κατὰ τῆς ὁποίας κάμμία συμβουλή του πλέον δὲν ἴσχυεν, ὥστε κατήντησε νὰ βλέπῃ σχεδὸν μὲ χαρὰν τὴν ταχεῖαν καταστροφὴν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, διότι συνέλαβε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ πτωχεία ἴσως ἤθελε τὸν ἀποσπάσει ἀπὸ τὸ βάραθρον ὅπου τὸν εἶχε βυθίσει ἡ κατάχρησις τοῦ πλούτου καὶ ἡ ἀσωτία, καὶ ὁ καιρὸς ἤθελεν ὡριμάσει τὸν νοῦν του.

Ἀλλ' ὁ καιρὸς παρήρχετο, καὶ τοῦ Ἰωναθὰν ὁ βίος ἐγίνετο καθ' ἡμέραν πλέον παράφορος. Ἡ ἀσωτία του ἦτον τὸ κοινὸν σκάνδαλον, καὶ ἡ πολυτέλειά του ὅριον δὲν ἐγνώριζεν. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν ἔκραξε τὸν ἐπιστάτην του καὶ τῷ εἶπεν.

— Αὔριον, μέγα συμπόσιον.

— Τότε δότε με χρήματα, εἶπεν ὁ ἐπιστάτης.

— Πῶς! εἶπεν ὀργιζόμενος ὁ Ἰωναθὰν· δὲν ἔχεις σὺ τὸ κλειδίον τοῦ ταμείου μου;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ ἐπιστάτης· ἀλλ' εἰς τὸ ταμεῖον πρὸ πολλοῦ δὲν ὑπάρχει οὐδ' ὀβολός.

— Πώλησε λοιπὸν ἀπὸ τὰ ποίμνια, ἀπὸ τὰς ἀγέλας μου.

— Ποίμνια καὶ ἀγέλαι πρὸ πολλοῦ ἐπωλήθησαν.

— Δὸς τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς οἴκους μου· θέλω τὸ συμπόσιον.

— Οἱ οἶκοι καὶ οἱ ἀγροί, εἶπε στενάζων ὁ ἐπιστάτης πρὸ πολλοῦ ἐδόθησαν ὑποθήκην.

— Λοιπὸν δανείσου!

— Οὐδεὶς δανείζει πλέον, ἐξ ἐναντίας οἱ δανεισταὶ ζητοῦσιν ἐπιμόνως καὶ ἀπειλητικῶς τὰ χρήματά των, διότι ἡ ποσότης ὑπερέβη πολὺ τῶν κτημάτων σας τὴν ἀξίαν.

Ὁ Ἰωναθὰν ἐχυριεύθη ἀπὸ μεγάλην ὀργὴν, ὅταν ἤκουσε τὰς λέξεις αὐτὰς, ἐδίωξε τὸν ἐπιστάτην του ἀπ' ἐμπρός του, καὶ ἠπείλησεν ὅτι θὰ φονεύσῃ ὅλους ὅσοι τολμοῦν νὰ ζητοῦν ν' ἀποδώσῃ τὰ δάνεια, ἢ τολμοῦν νὰ μὴ τῷ δίδουν ἄλλα. Ἀλλ' ἐννοήσας μέχρι τέλους ὅτι ἡ παραφορὰ αὐτὴ δὲν ἐχρησίμευεν εἰς οὐδὲν, ἀπεφάσισε καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἀδελφόν του, καὶ ἐζήτησεν ἀπ' αὐτὸν νὰ τὸν βοηθήσῃ, διὰ δανείων τοὐλάχιστον.

— Ἀδελφὲ, τῷ εἶπεν αὐτὸς, πολλάκις σ' ἔδωκα θησαυρὸν πολυτιμώτερον ἀπὸ τὸν χρυσὸν, σ' ἔδωκα καλὰς συμβουλὰς, ἀλλὰ δὲν σὲ ὠφέλησαν· ὁ πλοῦτος ἦτον ὁ μέγας ἐχθρός σου, αὐτὸς σὲ ἐτύφλωσεν. Σὲ ἀγαπῶ, καὶ δὲν θέλω νὰ γίνω ὄργανον τῆς καταστροφῆς σου. Χρήματα δὲν σοὶ δίδω· ἀλλὰ ἡ τράπεζά μου εἶναι τράπεζά σου, ὁ οἶκός μου οἶκός σου. Ζῆσε πλησίον μου, ἕως ὅτου ν' ἀλλάξῃς τὰς ἕξεις σου, νὰ γίνῃς φιλεργὸς καὶ φρόνιμος, καὶ ν' ἀποκτήσῃς τὴν ἱκανότητα καὶ τὰς γνώσεις τὰς ὁποίας παρημέλησας ὅταν ἦτον ὁ κατάλληλος καιρὸς νὰ τὰς καλλιεργήσῃς.

Αἱ λέξεις αὗται παρώξυναν εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τὸν Ἰωναθὰν, ὅστις ἐξῆλθε χωρὶς ν' ἀποκριθῇ, καὶ τρέμων ἀπὸ τὸν θυμόν του. Οἱ φίλοι του ἠργισαν νὰ βλέπουν ὅτι τὰ συμπόσια ἔπαυσαν, ὅτι ἡ πολυτέλεια τῆς οἰκίας ἀνελύετο ταχέως ὡς κηρίον εἰς πῦρ, καὶ οἱ ὀξυδερκέστεροι καὶ ταχύτεροι, ἐννοήσαντες τί συμβαίνει, ἔσπευσαν νὰ μακρυνθῶσιν ἀπὸ αὐτὸν ὡς ἂν δὲν τὸν εἶχαν γνωρίσει ποτέ. Ἄλλοι ὅμως εἶχον συνηθίσει τὸν κακὸν αὐτὸν βίον τῆς παραλυσίας, εἶχον φάγει μὲ τὸν Ἰωναθὰν τὰς μεγάλας ἢ μικρὰς περιουσίας των, εἶχον φορτωθῇ καὶ αὐτοὶ ὑπέρογγα δάνεια, ὥστε ἡ τύχη του ἦτον τύχη των. Διὰ τοῦτο ὅταν μίαν ἡμέραν ἐλθὼν ὁ ἐπιστάτης ἀνήγγειλεν ὅτι, φόβος καὶ τρόμος! ὅτι οἱ δανεισταὶ ἔλαβον ἀπὸ τὸν δικαστὴν τὴν ἄδειαν νὰ φυλακίσουν αὐτὸν καὶ τοὺς συντρόφους του, καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔλθουν μετὰ λαμπάδων καὶ ξόλων, συλλέξας ὅσα χρήματα καὶ πολύτιμα πράγματα εἶχε πλησίον του, ἐδραπέτευσε μὲ τοὺς φίλους του ἐκ τῆς πόλεως τῆς γεννήσεώς του, ἀφήσας ἀπαραμύθητον λύπην εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀδελφοῦ του.

Κατ' ἀρχὰς ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν Ἔρημον Ἀραβίαν, καὶ ἐκεῖ τὰ ὀνόματά των μεταβαλόντες, κατῴκησαν ἐν μεμακρυσμένον χωρίον, ὅπου ἤρχισαν τὸν ἴδιον βίον τῆς κραιπάλης εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον συνηθίσει. Κατ' ὀλίγον ὅμως ἤρχισαν καὶ ἐδῶ νὰ στερεύουν οἱ πόροι, ὥστε μίαν ἑσπέραν, ἐνῷ ἐκάθηντο μεθύοντες εἰς τὴν τράπεζαν,

— Ἀκόμη πέντε, ἀκόμη δέκα ἡμέρας ἐδῶ, εἶπεν εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ποῦ θὰ πρέπει νὰ φύγωμεν;

— Καὶ ἔπειτα πῶς θὰ ζήσωμεν; ἐπρόσθεσεν ὁ Ἰωναθὰν, διότι τὰ χρήματά μας ἐτελείωσαν· τί θὰ κάμωμεν;

— Τί ἄλλο; εἶπεν ἄλλος τρίτος. Θὰ ὑπάγωμεν ἀπὸ θύρας εἰς θύραν μὲ τὸν δίσκον εἰς τὴν χεῖρα, νὰ ἐπαιτήσωμεν.

— Ἢ θ' ἀπλωθῶμεν εἰς τὸν ἥλιον, ἐπρόσθεσεν ἄλλος, νὰ προσμείνωμεν ὡς ν' ἀποθάνωμεν ἀπὸ πεῖναν.

— Καλλήτερα, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωναθὰν, νὰ δώσωμεν τοὺς τελευταίους μας ὀβολοὺς, ὅσοι σώζονται ἀκόμη, ν' ἀγοράσωμεν πίθους κρασίου, καὶ εἰς αὐτοὺς νὰ πνιγῶμεν.

— Ἂν ἤμην ἐγὼ εἰς τὴν θέσιν σου, εἶπεν ὁ προλαλήσας, ἄλλην μορφὴν θὰ εἶχον τὰ πράγματα.

— Καὶ ποία εἶναι ἡ θέσις μου; ἠρώτησεν αὐτός.

— Πῶς; ἀνέκραξεν ὁ προλαλήσας, νὰ εἶχα ἀδελφὸν ὅστις κυλίεται εἰς τὰ πλούτη, καὶ ν' ἀποθανω ὡς τὸν σκύλον εἰς τὴν ἔρημον ἀπὸ πεῖναν, ἢ νὰ ζῶ ἐπαιτῶν τὸν ἄρτον μου! ποτὲ δὲν ἤθελε γίνει.

— Ἀλλὰ ἠξεύρετε, εἶπεν ὁ Ἰωναθὰν, ὅτι ἐζήτησα ἀπὸ τὸν ἀδελφόν μου χρήματα καὶ δὲν μ' ἔδωκεν.

— Ἂν δὲν μ' ἔδιδε, τὰ ἐλάμβανα, εἶπεν ὁ ἄλλος. Ἐκεῖνος νὰ θησαυρίζῃ καὶ ὁ ἀδελφός του νὰ στερῆται καὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, εἶναι καταχθόνιον, εἶναι ἀπαίσιον. Τί τὰ θέλει τὰ τόσα πλούτη; εἰς τὸν τάφον θὰ τὰ λάβῃ μαζῆ του; εἶναι πρεσβύτερός σου, καὶ ὅταν θ' ἀποθάνῃ ἐδικά σου θὰ εἶναι. Ἀλλὰ τότε τί θὰ σὲ χρησιμεύσουν, ὅταν θὰ εἶσαι γέρων χωρὶς ὀδόντας, ἢ θὰ κῆσαι καὶ σὺ νεκρὸς εἰς τὸν τάφον. Ἐκεῖνος μὲ τὰ βιβλία του οὔτε ἠξεύρει νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς θησαυροὺς, οὔτε ἔχει ἀνάγκην αὐτῶν. Ἂν δὲ σοὶ τοὺς δίδῃ πρέπει νὰ τοὺς λάβῃς ἐν ὅσῳ ἠμποροῦν νὰ σὲ χρησιμεύσουν.

Τοιοῦτοι ὀλέθριοι λόγοι ἐλέγοντο καθ' ἑσπέραν, καὶ ἐσκλήρυνον εἰς τὸ ἔγκλημα τὰς καρδίας, διότι αἱ κακίαι εἶναι ἄλυσις ἀλληλένδετος, καὶ ἡ μία φέρει τὴν ἄλλην. Τέλος ἀφ' οὗ ἐξηντλήθησαν καὶ οἱ τελευταῖοί των πόροι, ἡ βδελυρὰ συντροφία ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ χωρίον. Δύω ἡμέρας ἐπεριπάτησαν, καὶ τὴν νύκτα τῆς τρίτης ἔρθασαν εἰς τὴν πόλιν τῆς γεννήσεώς των. Ἀπὸ τὸ σκότος κρυπτόμενοι, ἐπροχώρησαν περὶ τὸ μεσονύκτιον πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀσσὰν, εἰσῆλθον ἀθορύβως διὰ κεκρυμμένης θύρας, γνωστῆς εἰς τὸν Ἰωναθὰν, εἰσεχώρησαν εἰς τὸν κοιτῶνα ὅπου αὐτὸς ἤξευρεν ὅτι ὁ ἀδελφός του ἐκοιμᾶτο μόνος, καὶ ὁ μὲν Ἰωναθὰν, ἀφ' οὗ ἔσβυσε τὸν λύχνον, διευθύνθη πρὸς τὴν γωνίαν ὅπου ἔκειτο τὸ κιβώτιον τοῦ ταμείου, οἱ δὲ σύντροφοί του, δύω τὸν ἀριθμὸν, ἐρρίφθησαν πρὸς τὴν κλίνην, καὶ συλλαβόντες τὸν Ἀσσὰν, ἤθελον νὰ τῷ δέσουν τὰς χεῖρας καὶ νὰ τῷ κλείσουν τὸ στόμα. Ἀλλ' αὐτὸς ἀθλητικὴν ἔχων ἐκ φύσεως δύναμιν, δι' ἑνὸς βιαίου κινήματος ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὰς χεῖράς των, καὶ σύρων τὸ ξίφος του, τὸ ὁποῖον ἐκρέματο ὑπεράνω τῆς κλίνης του, ὥρμησε πρὸς τὸ ταμεῖον ὅπου ἤκουσε θόρυβον, καὶ ὅπου ἐνόησεν ὅτι ἐνεργεῖται κλοπὴ, καὶ ῥίψας κατὰ γῆς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ηὗρεν ἠσχολημένον ἐκεῖ, τὸν ἐπάτησε μὲ τὸ γόνυ του καὶ ἤγγισε τὸ στῆθός του μὲ τοῦ ξίφους του τὴν ἀκμήν.

— Βοήθεια! ἔκραξεν ὁ Ἰωναθάν. Φονεύσατέ τον διότι θὰ μὲ φονεύσῃ!

— Πῶς! εἶπεν ὁ Ἀσσὰν ἀνεγειρόμενος καὶ ἀφίνων αὐτόν. Σὺ εἶσαι λοιπόν! Ἀάβε, ἄθλιε, τὸ κιβώτιον ἐκεῖνο, καὶ φύγε ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Καὶ μὴ τολμήσῃ νὰ μ' ἐγγίσῃ κἀνείς σας, διότι θὰ πληρώσω ἀκριβὰ τὴν ζωήν μου, καὶ θὰ γίνῃ γνωστὸν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ πατρός μου εἶναι λῃστὴς καὶ φονεύς.

Ὁ Ἰωναθὰν ἥρπασε τότε τὸ ταμεῖον, καὶ χωρὶς λέξιν νὰ προφέρῃ, χωρὶς νὰ στρέψῃ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν, ἐρρίφθη ἔξω τῆς θύρας, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς συνεργούς του.

Μετά τινας ἡμέρας ὁ Ἀσσὰν προφασιζόμενος μεγάλην ἐμπορικὴν ζημίαν, καὶ ναυάγια πολλῶν πλοίων του εἰς τὴν Ἐρυθρὰν, ἐπώλησε τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ

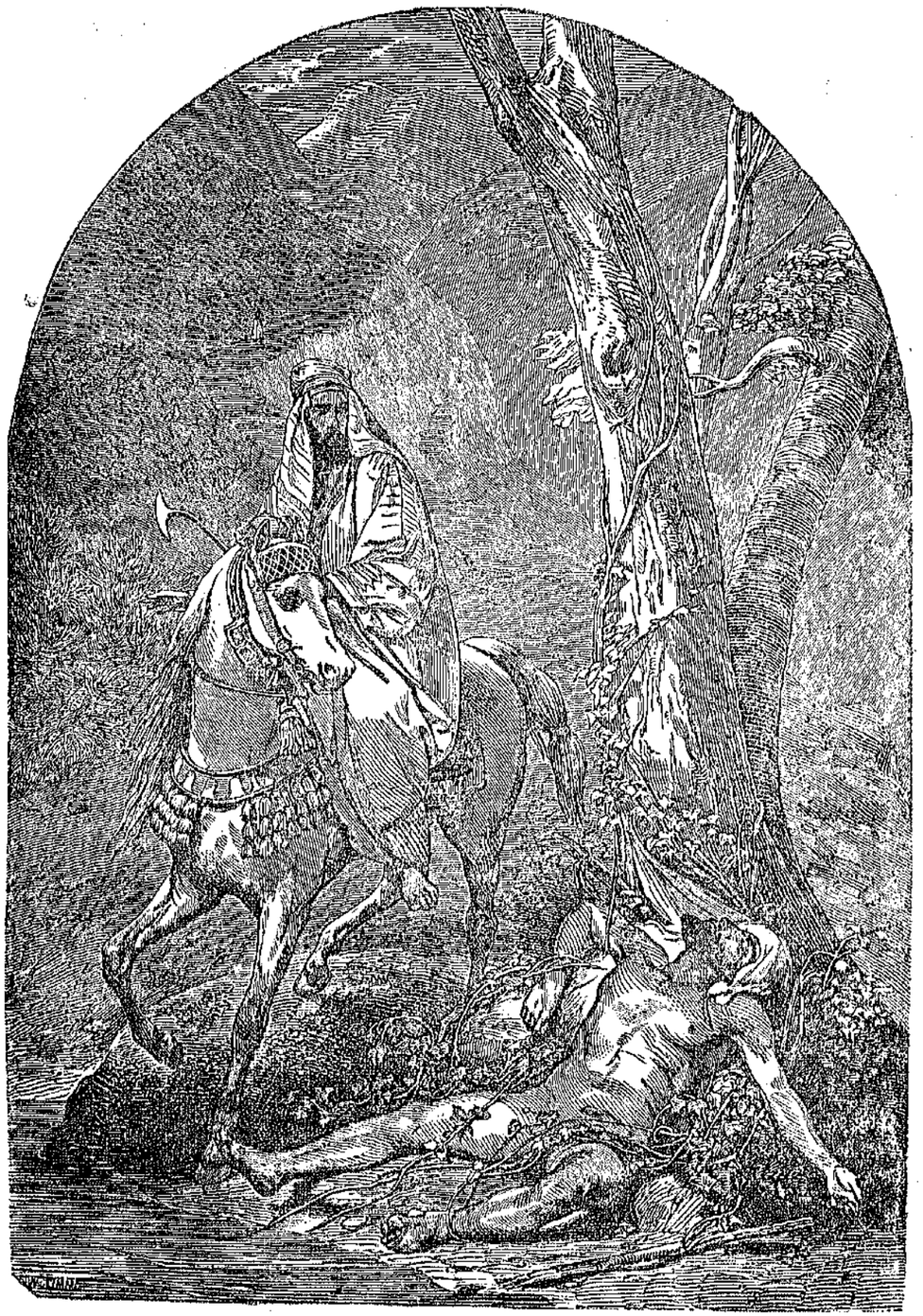

ΟΙ ΔΥΩ ΥΙΟΙ.

Κατ' εἰκόνα τοῦ Ὠρατίου Βερνέτου.

πόμνιά του, μετέβαλε τὸν ἄνετον βίον του εἰς περιωρισμένον καὶ εὐτελῆ, καὶ τὸν εὐπρεπῆ του οἶκον εἰς πενιχρὰν καλύβην. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πτωχείαν καὶ ὑπὸ τὴν ἀχυρίνην στέγην τον παρηκολούθει ἡ φρόνησις ἡ τιμιότης, τὸ πνεῦμα τῆς ταξεως καὶ τῆς φιλεργίας, καὶ ἑπομένως ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὑπόληψις τῶν συμπατριωτῶν του Καὶ ἐπειδὴ αὐτὰ κυρίως εἶναι, καὶ ὄχι ἡ τύχη, ὄχι ἡ ἀπάτη, ὄχι ἡ αἰσχροκέρδεια, τὰ φέροντα τὴν εὐπορίαν, διὰ τοῦτο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ τύχη του ἤρχισε πάλιν νὰ βελτιοῦται, καὶ ὅλαι ἦσαν πρόθυμοι νὰ τὸν βοηθῶσιν εἰς τοῦτο. Ἐνίοτε, εἰς μακρὰ διαστήματα χρόνου, ἀπὸ ἐμπόρους ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐρχομένους, ἤκουεν ὅτι ὁ ἀδελφός του κατῴκει τὰς Αἰγυπτιακὰς Θήβας, εἶχε πλοῦτον ἀπέραντον, καὶ ἐπεδείκνυε πολυτέλειαν περισσοτέραν ἀπὸ τοὺς Φαραώ.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔπαυσαν αἱ σπάνιαι αὐταὶ εἰδήσεις, καὶ εἰς τὰς ἐρεύνας τοῦ Ἀσσὰν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του οὐδεὶς ἤξευρε ν' ἀπαντήσῃ, ὥστε ἐσυμπέρανεν ἢ ὅτι ἀπέθανεν αὐτός, ἢ ὅτι μετέβη εἰς ἄλλον τόπον. Ἡ ἰδία του δὲ κατάστασις προώδευεν ἐν τούτοις καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ εὐλογούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, κατώρθωσε διὰ τῆς ἐπιμελείας του ἂν ὄχι ν' ἀποκτήσῃ πάλιν ὅλον τὸν παλαιὸν πλοῦτόν του, ἀλλὰ νὰ φθάσῃ εἰς βαθμὸν ἀνέσεως, ὅστις ἦτον ἐπαρκέστατος δι' αὐτόν. Οὕτω κατώρθωσε κατ' ὀλίγον νὰ ἐξαγοράσῃ καὶ τοὺς πατρικοὺς ἀγρούς του, καὶ τὸν οἶκον εἰς ὃν ἐγεννήθη, καὶ ν' ἀποκτήσῃ πάλιν τὰς καμήλους του καὶ τοὺς ἵππους του.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἕνα τῶν ἵππων τούτων ἐπιβαίνων, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του, καὶ βραδέως καὶ σκεπτικὸς ἐυθύνετο πρὸς μίαν ἀπὸ τὰς παλαιάς του ἐπαύλεις, τῆς ὁποίας τὴν ἐκ νέου ἀγορὰν διεπραγματεύετο. Ἦτον δὲ σκεπτικός, διότι διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαυλιν, ἐστράφη ὀπίσω τῆς οἰκίας, εἰς μικρὸν χλοιφὰν πεδιάδα. τὴν ὁποίαν διέρρεε ῥύαξ, καὶ ὅπου πρὸ χρόνων δὲν εἶχε στρέψει τὰ βήματα του, διότι ἐσπαράττετο ἡ καρδία του ὁσάκις τὴν ἔβλεπε καὶ ἀνεπόλει ὅτι εἰς τὰς παιδικάς του ἡμέρας ἐκεῖ συνέπαιζε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, τὸν ὁποῖον ἐγκαρδίως τότε ἠγάπα, ὑπὸ τὰ βλέμματα τοῦ πατρός των, ὅστις εὐλόγει τὰ παιδία του.

Αἴφνης ὁ ἵππος ἀνεσκίρτησε, καὶ ὀρθῶν τὰ ὦτα, καὶ στηρίζων τὸ βλέμμα πρὸς ἑνὸς δενδρου τὴν ῥίζαν, ἤρχισε νὰ φυσᾷ τφοδρῶς. Ἀπὸ τὰ κινήματα ταῦτα πτοσκτικὸς γενόμενος καὶ ὁ Ἀσσὰν ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν ῥίζαν, καὶ εἶδεν ἐκτάδην κείμενον ἐπ' αὐτῆς ἄνθρωπον ἐντελῶς γυμνόν, διότι τὰ δύο ῥάκη τὰ ὁποῖα τὸν ἐκαλυπτον εἶχον πέσει ἀπὸ τὸ σῶμα του, κατὰ τὰ ἄλλα δὲ ἰσχνὸν καὶ ὠχρόν, ὥστε ἐφαίνετο ὡς νεκρός. Πλήρης συμπαθείας ἐπλησίασεν ὁ Ἀσσὰν, ἀλλὰ ποία ὑπῆξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν ἀτενίσας τοὺς ᾑλλοιωμένους χαρακτῆρας ἐκείνους ἐγνώρισε τοῦ ἀδελφοῦ του τὸ πρόσωπον.

Ἡ πρώτη του ὁρμὴ ὑπῆρξε νὰ στρέψῃ τοὺς χαλινοὺς καὶ νὰ φύγῃ, διότι παρέστη ἐμπρός του ἡ εἰκὼν τῆς ἀπαισίου νυκτὸς ἐκείνης, ὅταν ὁ Ἰωναθὰν ὡς κλέπτης εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ φονεύων ξίφη κατ' αὐτοῦ κινήσας, τὸν ἐδύθισε δι' ἐγκλήματος εἰς πενίαν, καὶ πρὸ πάντων τῷ ἐπότισε τὴν ἀνίατον θλίψιν τοῦ νὰ γνωρίσῃ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν αἰσχύνην καὶ τὴν ἠθικὴν ἐξαχρείωσιν. Ἀλλὰ τὸ πικρὸν τοῦτο αἴσθημα δὲν διήρκεσεν οὐδ' ὅσον ῥιπὴ ἀστραπῆς· διότι τῷ ἐπῆλθε κατὰ νοῦν ὅτι ὁ ῥακενδύτης ἐκεῖνος, ὁ ἀποθνήσκων τῆς πείνας ἐπὶ τῆς ῥίζης ἐκεῖ, ἐκοιμήθη τοσάκις εἰς τὴν χλόην αὐτῆς ἄλλοτε, στηρίζων τὴν κεφαλήν του εἰς τοῦ πατρός των τὸ στῆθος, καὶ κρατῶν ἀπὸ τὴν χεῖρα τὸν ἀδελφόν του μήπως τῷ φύγῃ. Οἱ ὀφθαλμοί του ἐπληρώθησαν δακρύων, καὶ ἀποβὰς τοῦ ἵππου, ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸν, ἤγγισε τὴν χεῖρά του καὶ τὴν εὗρε ψυχρὰν, ἀλλ' ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ ᾐσθάνθη ὅτι ἀκόμη κτυπᾷ. Τότε ἔλαβε τὸν ἡμιθανῆ εἰς τὰς ἀγκάλας του, τὸν ἔθεσεν εἰς τὸν ἵππον, καὶ στηρίζων αὐτὸν, τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸν οἶκόν του, τὸν ἔθεσεν εἰς τὴν κλίνην του, τὸν ἐθέρμανε καὶ τὸν περιέθαλψε.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον φυλλάδιον)

ΝΕΙΛΟΜΕΤΡΙΟΝ

Πάντες γινώσκομεν, ὅτι ὁ Νεῖλος κατακλύζει καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τὴν πέριξ χώραν καὶ ὅτι ἄνευ τοῦ περιοδικοῦ τούτου κατακλυσμοῦ ἡ Αἴγυπτος ἅπασα ἤθελε περιέλθει εἰς ἣν κατάστασιν εἶναι ἅπαντα τὰ μέρη αὐτῆς ὅπου δὲν φθάνουσι τὰ ζωογόνα ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἤθελε, δηλαδὴ, μεταβληθῆ εἰς φρικτὴν ἀμμώδη ἐρημίαν. Ἡ Αἴγυπτος, στερηθεῖσα τοῦ Νείλου (καὶ ὑπῆρξαν ἄνθρωποι μελετήσαντες τοῦτο), ἤθελε καταδικασθῆ εἰς ἀφορίαν καὶ εἰς θάνατον. Ὅθεν λατρεύει τὸν ἅγιόν της, καθὼς τὸν ὀνομάζει, ὡς θεότητα καὶ μετὰ πλείστης προνοίας φροντίζει, νὰ μὴν ἀσωτεύῃ, ἐν τῇ μεγαλοδωρίᾳ αὐτοῦ, τὸν ὄγκον ἐκεῖνον τοῦ ὕδατος τὸν ὁποῖον ἄγνωστον μὲν εἶναι θετικῶς, ποῦ, πῶς καὶ πότε θησαυρίζει, βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι κομίζει εἰς αὐτὴν τακτικῶς, κατὰ πάντα ἐνιαυτὸν, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Περὶ τὴν ῥύθμισιν τῆς χρήσεως τοῦ ἀνεκτιμήτου ἐκείνου θησαυροῦ ἐπράχθησαν ἀνέκαθεν πολλὰ· ὥστε ὁ Νεῖλος δὲν εἶναι ἐλεύθερος νὰ κατακλύζῃ τὴν χώραν ὁ πότε καὶ ὅπως θέλῃ· ἀλλὰ προχώματα πολυάριθμα κρατοῦσιν αὐτὸν δέσμιον ἐντὸς διπλοῦ ῥείθρου, φυσικοῦ καὶ τεχνητοῦ, ἕως οὗ, αὐξήσαντος τοῦ ὕδατος ἀποχρώντως, εἰμπορεῖ ἤδη νὰ ἐπιτραπῇ ἄνευ ἀτοπήματος εἰς τὸν πληθωροῦντα ποταμὸν νὰ ἁπλωθῇ ἐν ἀνέσει ἐπέκεινα τῶν ὀχθῶν αὐτοῦ· καὶ πάλιν ὅμως δὲν τὸν ἀφίνουσι νὰ ὑπάγῃ ὅπου θέλῃ, ἀλλὰ τὸν ὑποχρεοῦσι νὰ διανεμηθῇ εἰς ἀπείρους διώρυγας, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐρείας, τῶν ὁποίων αἱ διάφοροι πύλαι δὲν ἀνοίγονται εἰμὴ εἰς ἐποχὰς ὡρισμένας καὶ καθ' ὡρισμένα μέτρα· διότι εἶναι ἄσωτος δεόμενος κηδεμόνος, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἤθελε βεβαίως ποιήσει κακίστην χρῆσιν τῆς τερατώδους αὐτοῦ περιουσίας. Προστούτοις τὰ εἰσο-

δήματά του δὲν εἶναι πάντοτε ὅμοια. Ἐνίοτε, δι' αἰτίας ἀγνώστους, ἐλαττοῦνται τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πολυαρίθμου αὐτοῦ οἰκογενείας· καὶ τούτου μάλιστα δοθέντος, ἀνάγκη ἡ διαρμὴ νὰ γίνῃ ἴση καὶ νὰ ληφθῇ φροντὶς περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τοῦ ἐλλείποντος. Καθότι ἡ Αἴγυπτος δὲν δμοιάζει τὰς ἄλλας χώρας, ἡ πρόσοδός της ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου· πολὺ πρὶν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θερισμοῦ, ἡ αὔξησις τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ ἀναγγέλλει εἰς αὐτὴν τὸ ποσὸν τοῦ σίτου τὸν ὁποῖον θέλει συλλέξει· ὅθεν ἀείποτε μετρεῖ τὴν αὔξησιν ταύτην διὰ οἰκοδομῶν ἐξεπίτηδες μὲν κατασκευασθέντων, ὀνομαζομένων δὲ *Νειλομετρίων* καὶ τῶν πλείστων ἀνατρεχόντων εἰς τὴν ἀπωτάτω ἀρχαιότητα.

Τὸ περιφημότερον Νειλομέτριον, τὸ καὶ μόνον σήμερον σωζόμενον, εἶναι τὸ παρὰ πόδας εἰκονιζόμενον· κεῖται δὲ εἰς τὴν ἄκραν τῆς νήσου Ῥαουδὸ, μεταξὺ Γιζὲ (ὅπου αἱ τριῖς μέγισται τῶν πυραμίδων) καὶ Καΐρου. Τὸ Νειλομέτριον τοῦτο ἦτον ἄλλοτε οἰκοδόμημα κομψὸν, διότι πεπιγητῆς, γράψας ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἑκατοντατετηρίδος, οὕτω πως περιγράφει αὐτό. « Εἶναι δὲ κτίσιον ὀκτάγωνον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει δεξαμενὴ εὐρεῖα, βαθεῖα καὶ κομψῶς κεκοσμημένη καὶ ἔχουσα εἰς τὸ κάτω αὐτῆς μέρος, ὁπὴν πλατεῖαν, δι' ἧς εἰσέρχονται ἐλευθέρως τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἄνωθεν τῆς δεξαμενῆς ταύτης, ᾠκοδομήθησαν πολλὰ δωμάτια ἢ κελλία, περίεργα διὰ τοὺς γωνιαίους αὐτῶν θόλους· εἰσέρχεσαι δὲ εἰς αὐτὰ διὰ κλίμακος συγκειμένης ὑπὸ ἀρκετῶν βαθμίδων, ἀλλ' ἄνευ δυσφράκτου. Ἐπὶ τῶν δωματίων τούτων, ὑψοῦται κιονοστοιχία κομψὴ, καὶ τὸ ὅλον οἰκοδόμημα ἀποκορυφοῦται εἰς θόλον εὐρύν. »

« Ἐν καιρῷ τῆς λειψυδρίας, ὁ ποταμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὴν δεξαμενήν· ἀλλ' ἐν καιρῷ τοῦ ἀνωτάτου ὅρου τῆς πλημμύρας, φθάνει μέχρι τῶν ὑπερτάτων τοῦ οἰκοδομήματος κώλων. Ἡ κλίμαξ ἡ δεικνύουσα τὴν βαθμιαίαν τῶν ὑδάτων ἀνάβασιν, δὲν εἶναι προσηρτημένη εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ τοίχου, ἀλλ' εἶναι ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ στήλης ἐγειρομένης ἐν τῷ κέντρῳ. Ἡ στήλη αὕτη, ἡ κομψῶς ἅμα καὶ ἐλαφρῶς ἐξειργασμένη, φέρουσα δὲ κιονόκρανον Κορινθιακὸν, καὶ ἐκ μαρμάρου ὑπολεύκου κατεσκευασμένη, εἶναι ὀκτάπλευρος· καὶ ἡ μὲν βάσις αὐτῆς εἶναι ἰσόπεδος τοῦ πυθμένος τοῦ ποταμοῦ, τὸ δὲ ὅλον ὕψος συμποσοῦται εἰς 35 πόδας, 8 δακτύλους, 8 γραμμὰς, Παρισινῶν μέτρων. »

« Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, οἱ Κ. Χαβρὼλ καὶ Πέρης, ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐπισκευὴν τοῦ Νειλομετρίου τούτου, κατεμέτρησαν ἀκριβῶς τὰς ὑποδιαιρέσεις αὐτοῦ. Καθαρίσαντες δηλαδὴ καλῶς τὴν δεξαμενὴν ἀπὸ τῆς σωρευθείσης διὰ τοῦ χρόνου ἰλύος, παρετήρησαν, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ βάθους μέχρι τῆς κορωνίδος μέρος τῆς στήλης ἦτο διῃρημένον εἰς 16 πήχεις· ἐκ τούτων οἱ μὲν ἓξ κατωτεροι δὲν ἦσαν ὑποδιῃρημένοι, οἱ δὲ 10 ἀνώτεροι ὑποδιῃροῦντο εἰς 24 δακτύλους· ἕκαστος δὲ τῶν πήχεων ἀντεστοίχει πρὸς 54 ἑκατόμετρα. Τὸ κιονόκρανον εἶχεν ἑνὸς πήχους καὶ τεσσάρων δακτύλων ὕψος. Προσεπέθεσαν δὲ ἐπὶ τοῦ κιονοκράνου κύβον ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, ἔχοντα ὕψος πῆχυν καὶ δύο δακτύλους· καὶ ὑποδιήρεσαν αὐτὸν, διότι ἀπὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, ἡ αὔξησις τοῦ Νείλου πολλάκις ὑπερέβαινε τὸν δέκατον ἕκτον πῆχυν. Προσετούτοις, ἀντικατέστησαν μίαν ἐγκάρσιον δοκὸν ἐπικειμένην ἐπὶ τῆς στήλης, διὰ νὰ ὑποστηρίζῃ αὐτὴν, ἔβαψαν ἐκ νέου τὴν στήλην, διατηρήσαντες ἐπιμελῶς τὰς ἀρχαίας Κουφικὰς καὶ Ἀραβικὰς ἐπιγραφὰς καὶ τελευταῖον ἐνεχάραξαν ἐπὶ τῆς πύλης ἐπιγραφὴν γαλλικὴν καὶ ἀραβικὴν πρὸς καθιέρωσιν τῆς μνήμης τοῦ γεγονότος τούτου. »

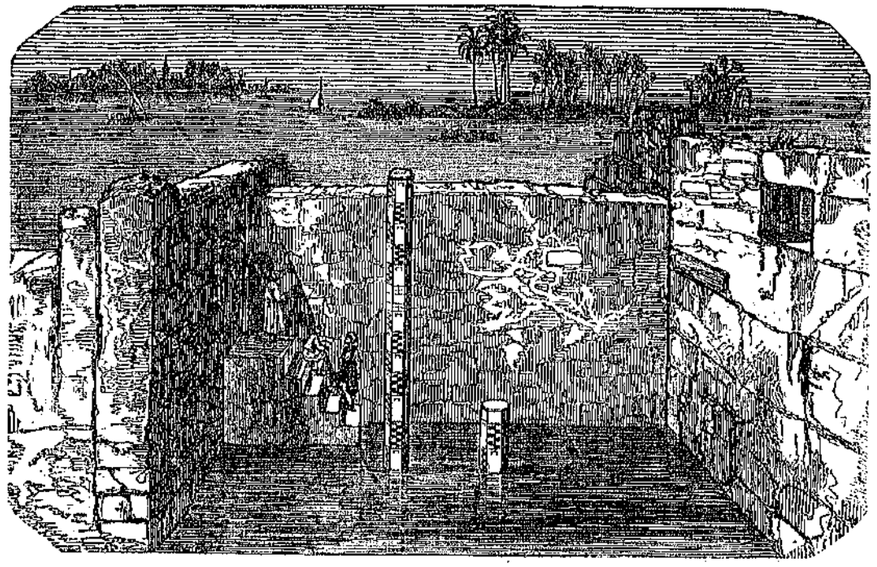

Ἡ προκειμένη εἰκὼν πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ ἐνθυμίζῃ τὴν κομψὴν ἐκείνην περιγραφὴν· διότι ἡ μετὰ τὴν Γαλλικὴν κατάκτησιν ἐπελθοῦσα Κυβέρνησις ἐθεώρησε, φαίνεται, περιττὴν τὴν συντήρησιν τοσοῦτον πολυδαπάνου οἰκοδομήματος, καὶ περιωρίσθη εἰς μόνην τὴν ἀπαραίτητον δεξαμενὴν καὶ στήλην. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρχαῖα Νειλομέτρια ἦσαν ἁπλούστατα, ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τῆς περιγραφῆς, τῆς ἐν τῷ Στράβωνι σωζομένης τοῦ Νειλομετρίου τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἐπὶ τῆς παρὰ τὴν Συήνην κειμένης νήσου. « Εἶναι δὲ, λέγει, τὸ Νειλομέτριον φρέαρ ἀπὸ λίθων πελεκητὸν καὶ τετράγωνον, παρ' αὐτὴν τὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, κατεσκευασμένον, καὶ χρησιμεῦον ἵνα σημειῶνται ἐν αὐτῷ ὅλαι αἱ ἀναβάσεις τοῦ Νείλου, αἱ μέγισται, αἱ ἐλάχισται καὶ αἱ μέσαι· διότι τὸ μὲν ἐν τῷ φρέατι ὕδωρ συναναβαίνει καὶ συνταπεινοῦται μὲ τὸν ποταμόν, ἐν δὲ τῷ τοίχῳ τοῦ φρέατος ὑπάρχουσι σημεῖα δι' ὧν μετροῦνται αἱ τέλειαι καὶ αἱ ἄλλαι ἀναβάσεις· καὶ οἱ ἐφορεύοντες τὰ σημεῖα ἀναγγέλλουσι τοῖς πᾶσι πρὸς ὁδηγίαν αὐτῶν. »

Κ. Π.

ΑΡΙΘΜΟΜΕΤΡΟΝ.

Ἡ ὑπερτάτη εὐδαιμονία εἰς ἣν φαίνεται τείνων ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἡ ὑπερτάτη ἀδράνεια, ὁ ἄνετος βίος τοῦ ζωοφύτου, τὸ γλυκὺ μηδὲν πράττειν. Ἄφροντεν καθήμενον εἰς δωμάτιον πολυτελὲς καὶ ἀναπαυτικὸν μεταφέρει ὁ ἀτμὸς, μὲ ἀνέμου ταχύτητα, ἀπὸ πέρατος μέχρι πέρατος τῆς Εὐρώπης. Ἡ γῆ αὐτὴ προσκαλεῖται νὰ κλίνῃ ὡς πειθήνιος ἵππος τὸ νῶτον ὑπὸ τὸν ἀναβάτην της, καὶ ἀντὶ αὐτὸς νὰ κοπιᾷ μεταβαίνων ἀπὸ μέρος εἰς μέρος, τὰ μέρη αὐτῆς νὰ ἀδοιπορῶσι πρὸς αὐτὸν ἅμα ἐπιθυμήσῃ. Ὁ ἠλεκτρισμὸς ταχύτερος τῆς ἰδέας μεταφέρει τὰς ἀγγελίας του, καὶ αὐτοὶ οἱ νωθροὶ κοχλίαι μεταβάλλονται εἰς ὠκύποδας ταχυδρόμους μου. Μετ' οὐ πολὺ ὁ πεπολισμένος ἄνθρωπος, ὡς τρυφηλὸς τῆς Ἀσίας Σατράπης, θέλει κεῖσθαι ὕπτιος καὶ χαίνων ἐν τῇ ἀργίᾳ του εἰς ποχέα στρώματα ῥόδων, καὶ αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως, ὡς τόσαι ἀργυρώνητοι *δουλίσκαι* θέλουσι περιίστασθαι μ' ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας, περιμένουσαι τὸ νεῦμα τοῦ ἡγεμόνος των. Διὰ τοῦ Κρωπώτου καὶ τοῦ Χλωροφοργίου πολεμεῖ τὴν ἀλγηδόνα, διὰ μυρίων δ' ἐφευρέσεων, αἵτινες ἐκπλήττουσι τὴν διάνοιαν, προσπαθεῖ ν' ἀποσείσῃ τὸν ζυγὸν τοῦ κόπου καὶ τοῦ καμάτου.

Ἀλλ' ἂν καὶ κατισχύσῃ νὰ κατατροπώσῃ τὸν δαίμονα τοῦ ὑλικοῦ πόνου, δύναται δι' οἵας δήποτε ἐφευρέσεώς ποτε ν' ἀποκόψῃ καὶ τὸν ἄλλον πόνον ἐκεῖνον, ὅστις δάκνει ὄχι τὸ σῶμα ἀλλὰ τὴν ψυχὴν, θέλει δυνηθῇ διὰ σταγόνων ἐπισταλάξεως, ἢ δι' ἐμπνεύσεως αἰθερίου νὰ καταστήσῃ ἀνώδυνον τὴν καρδίαν, ἢ θέλει ἐφεύρει μηχανὴν ἐλαττοῦσαν τὸν νοερὸν κάματον, ὃν ἐπιβάλλει καὶ ἡ διεῤῥωκυῖα σκέψις; Τοῦτο τῷ ὄντι φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἔσχατον ὅριον, μέχρις οὗ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀγχίνοιαν νὰ προβῇ· καὶ ὅμως ἰδοὺ, ἐπάτησε καὶ αὐτό! Ἡ ἐνταῦθα δημοσιευομένη εἰκὼν παριστᾷ μηχανὴν, ἥτις θέλει ἐκτελεῖ ὄχι σωματικὴν, ἀλλὰ νοερὰν ἐργασίαν, καὶ ταύτην μίαν τῶν ἐπιπονωτέρων. Ἡ μηχανὴ αὕτη εἶναι τὸ *ἀριθμόμετρον*, ἐφευρεθὲν μὲν τὸ πρῶτον ἐν 1818, τελειοποιηθὲν δὲ καὶ εὐχρηστότερον γενόμενον ἐν 1849 ὑπὸ τοῦ Γάλλου Θωμᾶ τοῦ Κολμάρου καὶ ἐπαγγελλόμενον νὰ ἐκτελῇ μὲ τὴν μεγίστην ἀκρίβειαν καὶ μὲ πολλὴν ταχύτητα τὰς τέσσαρας πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς, καὶ ἀκόμη καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ῥιζῶν.

Δὲν θέλομεν παντάπασιν ἐπιχειρήσει νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς ἐντὸς τοῦ ἐνταῦθα ἀπεικονιζομένου κιβωτίου κρύπτονται πέντε κύλινδροι ἔχοντες ἀνὰ ἐννέα ῥαβδώσεις ἀντιστοιχούσας εἰς ἐννέα μονάδας, καὶ ἄλλην δεκάτην κινουμένην δι' ἐλατηρίου· πῶς ἄλλος ἕκτος κύλινδρος ἔχει τὰς ῥαβδώσεις ἑλικοειδεῖς, πῶς οἱ κύλινδροι οὗτοι ἀλληλουχοῦνται καὶ μεταδίδουσι τὰς κινήσεις των ἀμοιβαίως. Ἡ τοιαύτη μηχανικὴ περιγραφὴ οὔτε καταληπτὴ ἤθελε γίνει οὔτε ἤθελε χρησιμεύσει, διότι ἐκτὸς τοῦ ἐφευρετοῦ καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ κατὰ τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ ἐργαζομένων οὐδεὶς ἐπὶ ἁπλῆς περιγραφῆς δύναται νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν κατασκευὴν μηχανήματος πολυπλόκου, καὶ δυσνοήτου. Θέλει δ' ἀρκέσει νὰ ἐκθέσω βραχέως τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀριθμομέτρου.

Ἡ μηχανὴ αὕτη, ὁποία παρίσταται ἐνταῦθα, καὶ ὁποία μέχρι τοῦδε κατεσκευάσθη, δύναται νὰ ἐνεργήσῃ μόνον δι' ἀριθμῶν ἀναβαινόντων μέχρι μυριάδων, καὶ οὐχὶ ἐπέκεινα. Προκειμένης λοιπὸν ἐργασίας προσθέσεως, αἱ μετάλλιναι λαβίδες αἵτινες κινοῦνται ἐντὸς τῶν ἐκ δεξιῶν πέντε γραμμῶν ἢ σχισμάδων ὠθοῦνται μέχρι τῶν ἀντιστοίχων χαρακτήρων τοῦ πρώτου προσθετέου. Ἂν, φέρ' εἰπεῖν, ὁ προσθετέος οὗτος ἦναι 76948, ἡ τῆς πρώτης σχισμάδος (πρὸς δεξιὰ) λαβὶς τίθεται εἰς τὸν ἀρ. 8, ἡ τῆς δευτέρας εἰς τὸν 4 ἡ τῆς τρίτης εἰς τὸν 9, καὶ οὕτω καθεξῆς, καὶ τότε στρέφεται ὁ ἐμπρὸς τοῦ κιβωτίου στρόφιγξ, καὶ ἀμέσως εἰς τὰς στρογγύλας ὀπὰς, τὰς ἄνωθεν τῶν σχισμάδων, φαίνονται γεγραμμένοι οἱ αὐτοὶ ἀριθμοί. Μετὰ τοῦτο αἱ λαβίδες μετατίθενται εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ δευτέρου προσθετέου. Οὕτως ἂν εἰς τὸν προῤῥηθέντα πρόκηται νὰ προστεθῇ ὁ ἀριθμὸς 35784 ἡ λαβὶς τῆς ἁ. σχισμάδος μετατίθεται εἰς 4 ἡ τῆς β'. εἰς 8 καὶ οὕτω καθεξῆς· καὶ δι' ἄλλης στροφῆς τοῦ στρόφιγγος φαίνεται γεγραμμένον τὸ κεφάλαιον τῶν δύω ἀριθμῶν, καὶ οὕτω καθεξῆς, δι' ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς ὅσοι πρόκειται νὰ προστεθῶσι, γινομένης ὅμως πάντοτε προσοχῆς ὥστε ἡ λαβὶς τῆς ἁ. σχισμάδος πρὸς τ' ἀριστερὰ νὰ μένῃ εἰς τὸν ἀρ. 1.

Προκειμένου περὶ πολλαπλασιασμοῦ, οἱ χαρακτῆρες τοῦ πολλαπλασιαστέου σημειοῦνται διὰ τῶν λαβίδων εἰς τὰς 5 σχισμάδας ἐκ δεξιῶν, ἐκ δὲ τοῦ πολ-